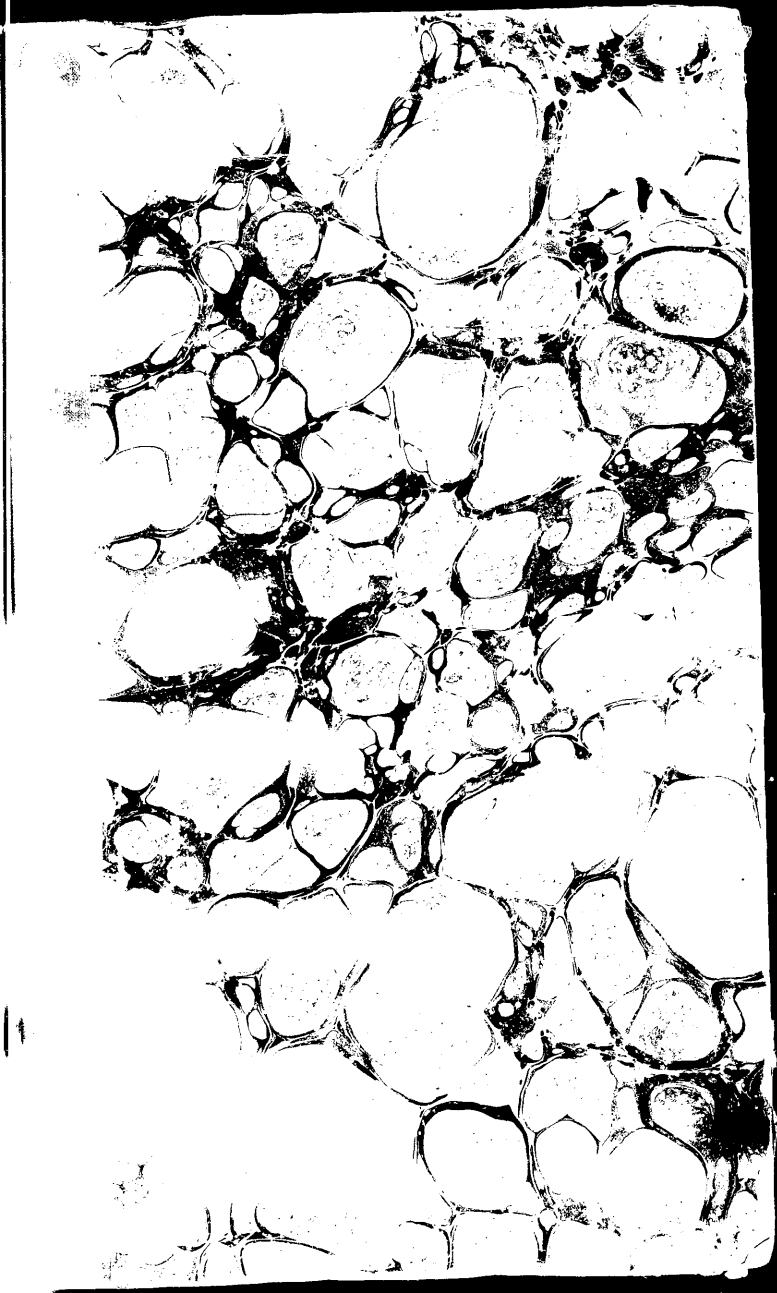

S
985

1171

J. LE FRANCO VAN BERKHEY,
D I C H T M A E T I G E
R E D E N V O E R I N G.

O V E R D E P L I C H T E N D E R

W E E Z E N,

E N H U N N E

B E S T U U R D E R E N,

M I T S G A D E R S D E W E D E R K E E R L I J K E B E -
T R E K K I N G E N D E R

B U R G E R I J E,

T O T H E T W E L Z I J N V A N O U D E R L O O Z E N E N V E R L A A -
T E N E W E E Z E N,

*Tevens met eene welmeenende Feestviering van dit ingetreden Jaar;
en hartelijke wensch om toetreden tot het afleggen van alle per-
soneele haat en partijfchap bij het herstel der oude Constitutie.*

T E N V O O R D E E L E V A N H E T H E I L I G E N G E E S T - O F A R -
M E N W E E S - H U I S U I T G E S P R O O K E N I N D E P A N -
C R A S O F H O O G L A N D S C H E K E R K T E L E Y D E N,

D e n 13. v a n L o u w m a a n d , M D C C L X X X I X .

G e d r u k t v o o r R e e k e n i n g e n t e n v o o r d e e l e v a n h e t H E I -
L I G E N G E E S T - o f A R M E N W E E S - H U I S

N E D .
L E T T E R K .

Geen armer Weez op aarde zwerft,
Dan die der Weezen Vader derft.
Der Weezen Vader derft hij niet,
Die Weezen troost in haar verdriet:
Dies fla uw oogen op ons neêr.
Ons aller Vader troost u weêr.

V O N D E L.

In een Steen boven het Amsterdamsche Weeshuis.

T E R

G E D A C H T E N I S S E

*AAN HET, DOOR GODS VOORZIENIGHEID GEZEEGEND HERSTEL
VAN DE GESCHEURDE HEILIGDOMMEN, DER UNIE EN DER
GODSDIENST, DOOR ONZE STANDVASTIGE VOORVADE-
REN, MET DE HELDILAFTE HELDEN UIT HET
ALOUDE VORSTELIJK HUIS VAN ORANJE
EN NASSAUW, BEVESTIGT;*

EN NU, MET EENEN VASTEN ORANJESNOER VER-
NIEUWD, EN WEL VASTGEKNELD, IN DE VUISTEN
VAN DEN GODVRUCHTIGEN EN GETROUWEN

E R F S T A D H O U D E R,
ZIJNE DOORLUCHTIGE HOOGHEID

W I L L E M D E N V I J F D E N,
PRINCE VAN ORANJE EN NASSAUW, ENZ. ENZ. ENZ.

EN ZIJNE DOORLUCHTIGE KONINGLIJKE

G E M A L I N N E

FREDRIKA SOPHIA WILHELMINA,

KROONPRINCESSE VAN PRUISSEN.

EN DERZELVER HOOGVORSTELIJKE TELGEN.

M I T S.

MITSGADERS

*TER ZEGENVOLLE GEHEUGENISSE VAN
HET HERSTEL IN DE ZEEDELIJKE,
GODSDIENSTIGE EN BURGERLIJKE*

T U C H T,

I N H E T

HEILIGEN GEEST.

O F

A R M E N W E E Z H U I S

D E R

S T A D

L E Y D E N.

ONDER

ONDER HET

GETROUW EN LIEFDERIJK

B E S T U U R

V A N D E

W E L E D E L E H E E R E N

R E G E N T E N:

MR. CORNELIS VAN DE MOER;

FREDRIK WOLPHERT DOORNIK;

JAN DERMOUT, JUNIOR;

JAN HENDRIK VAN DAMME;

JOHANNES LISMAN, H. Z.

EN

E N D E

W E L E D E L E V R O U W E N

R E G E N T E S S E N :

ANNA JACOB A GRONOV IUS,

Wed. Wijlen den Ed. Gr. Achtb. Heere

Mr. Adriaan Crucius.

MARIA FRANCOISE DROLENVAUX,

Huisvrouw van Mr. Isbrand van Dam.

JOHANNA FREDRIKA VAN DER TRAPPE,

Huisvrouw van Paschier Soetbrood.

LUCIA JOHANNA VAN DE MOER,

Huisvrouw van François Veldman.

MARIA ELIZABETH VAN DER KAAY,

Huisvrouw van Frans van Stipriaan, J. Z.

EN DE DAAROP GEVOLGDE MEDEWERKING VAN HAAR

W E L E D E L E N , T E R O P E N B A A R E U I T S P R A A K E , E N

U I T V O E R I N G D E R P L E C H T I G H E D E N D E E Z E R

R E D E N V O E R I N G ,

T E N V O O R D E E L E D E R

W E E Z E N .

B E T U I G T M E T A L L E B U R G E R L I J K E H O O G A C H -

T I N G Z I J N E D A N K B A A R H E I D

J O A N N E S L E F R A N C Q V A N B E R K H E T .

V O O R B E R I C H T

V A N

J. LE FRANCO VAN BERKHEY.

Dewijl ik nodig acht, om mijne Medeburgenen, zeer geachte Toehoorderen, en gunstige Leezers, eenige opheldering te geven, van de oorzaaken en omstandigheden, welke aanleiding gegeeven hebben, tot de openbaare Plechtigheeden, en opentlijke uitspraake, deezer Dichtmaetige Redenvoering: Zoo gelieve men te weeten, dat reeds over 12. Jaaren geleeden, bij geleegenheid van het Vernieuwen van het HEILIGEN GEEST of ARM-WEESHUIS A°. 1776, en de vereeniging der Almoesfenieren, of halve Weezen; bij ons doorgaans genaamt Houkinderen, of het Houhuis; aan mij plechtig in name der toenmaalige gecombineerde

Regenten, was gedeputeerd de Heer Mr. PIETER CORNELIS CHASTELEIN, met verzoek om de opgemelde Inwijding met eene Dichtmaetige Redenyoering, te vereeren; welk verzoek, ik ook met alle bereidwilligheid aannam, te beantwoorden, onder die Expressfe MITS, dat zoo dezelve openbaar zoude geschieden, ik als dan volstrekt daar in niet zoude kunnen, nog begeeren, te treden, zonder kennis en protectie van de Edele Groot-Achtbaare Heeren BURGEMEESTEREN en die van den GERECHTEN, waar op de Heer CHASTELEIN mij verzekerde, dat dit zoude geschieden. — Hier op had ik dan ondernoomen, om een stuk opte- stellen in den smaak als dit is, dog met meerder toepassing op de vereeniging der beide Huizen; ik was dus genoegzaam in gereedheid, de tijd naderde: dog hoe verzet stond ik? toen de W. E. Heer Regent VAN DER GOES, wegens Regenten Gecommitteerd, mij kwam verzoeken om dit werkje te laaten berusten, dat Heeren Regenten mij dit vriendlijk lieten verzoeken; ik antwoorde, dat het eenigzints onaangenaam was, en vroeg wel duidelijk of dit ook Communicatief met die van den GERECHTE was, en of er bijzondere, of personeele redenen jegens mij waaren? waar op zijn Ed. tegens mij zeide van Neen; dat voor het overige zich niet konde uitlaaten! hier mede genoegneemende

de, is deezen Heer heuschlijk van mij gescheiden, en ik liet het stuk berusten.

Edog naderhand vernam ik, dat dewijl den Wel. Eerwaarden Heer GUALTHERUS ZOUTMAAT, als Oudsten Leeraar, de Inwijding zoude verrichten, er difficulteiten gemaakt waaren, over de Plaats der Hooglandsche Kerk, en den Predikstoel, als over andere bedenkelijkheden, mij onbekend: Dan het bleek wel dra, dat er toen al nijd, afgunst, en smeulende vonken van den nu uitgebarsten tweedracht onder schoolen. Het VERHEERLIJKT LEYDEN, was wel door de beide Dichtlievende Genootschappen, van 's HAGE en LEYDEN, en eene menigte Dichters, opgehemeld; maar er was een geheime murmureering, dat er nog te veel voor het Oranje-Huis in was, het welk ik, uit een zeker gesprek, van een zeker Burmanniaansch Naspook, een bittre vijand van Oranje, genoeg bemerkte; die toen tegen mij, onder zijne felicitatie inlaschte, er had wel wat meer kunnen vallen; doch al evenwel wij hebben uw gezondheid gedronken. Kort daar op, kwam het Verheerlijkt Leyden uit, en met één kwam den Aap uit de Mouw. Het Hekeldicht op Jan de Kruyff, en mij, op zeer vermoedelijke bewijsbaarheden, uit de bende van zeker Professor, eenige Remonstrantsche Predikanten, en het

toen kaakelbroedende Hoen van tweedracht , kwam te voorschijn , aan de Drukkers van dien tijd , voor en tegen best bekend. Ondertusfchen had het LEYDSCH en HAAGSCH Genootfchap nieuwe Dichters aangeworven , men pentreerde derzelyer vermoogens , en vooral fentimenten , erwaaren er , die alfchoon maar halfbakken , tot LEYDEN , en in den HAAG als Goude Vollemaanen uit de Koekepan kwamen ; zij wierden Profesfors , Raadsheeren , ja Dominees ; maar Leyden won het , dit Genootfchap , door de milde hand van eenen fchatrijken Mecenaat , der hedendaagfche nieuwe Patriotten aangemoedigt , wist van den waarlijk geestigen , in zijn foort , eenigen en kunftigen Dichter , (dit recht moet ik hem doen) HARMANUS COSTER , gebruik te maaken , deeze Mensch fcheen mijn vriend , ik fchatte hem hoog , en had met hem in vertrouwen over het onderwerp der Weezen gefprooken. — — Maar ziet ; om van andere eervergeeten ontrouw , en partijfchap van die tijd niet te fpreken. — Deezen HARMANUS COSTER , maakte een Zang voor de Weezen , om bij de plechtige Inwijding , door de Weezen gezongen te worden. Cornelis van Hoogeveen , Junior , haalde een oude brok van zijn denkelyk verlooren Prijsvaers op de Dankbaarheid ; voor den dag , en zong ; en op het fpoor deezer ijsbreekers , heeft
men

men tot heden toe, jaarlijks gezorgd voor Zede- en Redekundige Nieuwjaars-Vaersjes, die (ik zegge het met achting voor de Konst,) inderdaad allen lof verdienden; bijzonder dat Meesterstuk van kiesche en treffende Poëzij van den jongen Heere DE KRUYFF; dan hoe voortrefflijk ook deese Nieuwjaarsvaersjes waaren, er straalde onzes achtens, iets in door, dat al- lengs méér en méér afweek van de oude oprechtheid, en eenvoudigheid der voorige Nieuwjaarswenschen, en vooral van de gewoone aandenking aan de hervormde Leere, het Oranjehuis, en veele Burgerlijke betrekkingen. — Alles kwam hoofdzaaklijk uit op eene algemeene meedoogenheid en menschlievendheid; na den smaak der nieuwe letter- en woordenvormerij, zonder merkelijke melding van de Burgerlijke Plichten der Weezen, zoo Godsdienstig als Zedelijk, en het is gebleeken, dat hoe nader men tot deese dagen van Beroering naderde, hoe stoutter men doorging. —

Dan dit overgeslagen, zeker was het, dat Joannes le Franco van Berkhey, het hart niet soude gehad hebben, om sints het opgemeld geval, en de daar op gevolgde vervolgingen; een liefde- of Nieuwjaarsversje voor de Weezen te maaken. Zulk een Oranje-Ketter soude te veel invloed gehad hebben op de Leydsche Weezen. Dan schoon ik

voor de levende Weezen niet mogt schrijven; waags de ik het, om in de beroerste en heetste tijd, A°. 1786. een Nieuwjaars-Lied en Saamenspraak, voor de stomme Steene-Beelden, op de Voor-Gevel van het Weeshuis staande, en doorgaans bij de Kinderen genaamt KOOTJE en KAAATJE, in 't licht te geeven; welk stukje, alhoewel maar vlugtig, lugtig en koddig opgesteld, ten blijk strekt, hoe fraaij het er in het Weeshuis diestijds omging; nog aanhield, en aangehouden had, waare het niet, dat de heuglijke omwenteling, het herstel van de oude Constitutie, en het berestigd Erf-Stadhoudererschap, zulk een aanmerkelijke invloed verkreeg, dat benevens alle goede verbeeteringen, ook de Tucht zoo de zedelijke en godsdienstplichtige, mitsgaders het bestuur van het Weeshuis, een geheel ander weezen kreeg; In zoo verre, dat de nieuwe Heeren Regenten, onder andere nuttige verbeeteringen, voornaamlijk bedagt waaren op het stuk der Godsdienst, en ten dien einde den Wel-Eerwaarden en zeer geleerden Leeraar CHRISTOPHORUS CAROLUS VAN TRICHT, aanzogten, tot het houden eener opentlijke veertiendaagsche Catechisaatie voor de geoëffendste en gevorderste Weezen; het welk door Zijn Wel-Eerw. Edelmoedig en liefderijk wierd aangenoomen, en aanvaard met eene plechtige en voortreflijke inleiding

ding met de woorden uit Psalm LXVIII: vers 6. *HIJ IS EEN VADER DER WEEZEN*, ander Voorleezing van eenen der Weezen uit betrekkelijke Capittelen, en het vooraf Psalmgezag uit Psalm 25: vs. 2—4. en nazang Pf. 27: vs. 5. en 6.

Dus wierden dan de bordetjes verhangen, en voor de grollen van godlasterende vrijheidsdeunen, sloeg men godloovende Psalmen aan; en die zelve Le Francq van Berkhey, die men met zoo veel hoon en smaat geweerd had, werden Loojets ter uitnoodiging van het gehoor geschonken; en ja, na de gehoudene Redenvoering van deez en geenen aangezocht, om zoo den Wel-Eerw Heer VAN TRICHT deze zijne Aanspraak in het licht gaf, dezelve met een Vers te vereeren; ik toonde mij bereidwillig, en verklaarde, dat indien ik het eerder geweeten had, dat ik dan op dien tijd, het geen ik voor de Weezen had uitgewerkt, zoude aangeboden hebben.

Intuschen ging ik voort, en had een stukje opgesteld, wagtende naar bericht, dat de Redenvoering van den Wel-Eerw. Heer VAN TRICHT, ter Persfe ging, om Zijn Wel-Eerw. mijn stukje onder het oog te brengen, en zijne approbatie te vragen. Edog, Zijn Wel-Eerw. bij toeval ontmoetende, berichte ik Zijn Wel-Eerw. mondeling; dan Zijn Wel-Eerw. gaf mij te kennen, dat hij
van

van dat ontwerp had afgezien , des ik dan diestijds daar ook al in berusten moest ; en ondervinden hoe huiverig somtijds eenen Leeraar zij in deeze dagen. Doch Zijn Wel-Eerw. kon Leyden doe nog niet.

Dit daargelaaten , ik was te verre in zee , om na tweemaal en voor de Haven van het Leydsche Burggragtje aan het Weeshuis gedobbert te hebben , niet voor de derde keer , zonder mij met de gunsten der Sluiswagters te bemoeijen , daar in te zeilen. — Weshalven ik mij vervoegde bij de wettige Havenmeesters , en bij Heeren BURGEMEESTEREN , en die van den GERECHTEN , met een kort en mondeling Relas van de oorzaken en redenen waarom , de voorgemelde aanzoekingen mij meêrmaalen gedaan , doch telkens belet waren , ik betuigde dat mijn voorneemen was om dit ten voordeele van het Weeshuis opentlijk uit te spreken , en tevens bij den aanvang van het Jaar , zoo 't zijn konde , een Zeegenwensch te doen ! ik herrinnerde dat in deeze tijd der heuglijke omwenteling tot Utrecht , in den Haag , en elders , dergelijke Plechtigheeden , hadden plaats gehad , en dat ik billijk vermeende dat de Stad Leyden hier ook recht op had. Al het welk met schuldige eerbied aan Hun Ed. Groot-Achtbaare voorgedraagen zijnde , hebben
die

die van den GERECHTEN, Heeren REGENTEN van het Weeshuis daar over geïnformeerd en gehoord, en daar op verleend gunstig Appui, met dat gevolg, dat de zorgen ter uitvoering, de schikking der plaats, en verdere omstandigheden, communicatief met Hun Ed. GROOT-ACHTBAARE aan Heeren REGENTEN is overgegeeven.

En is vervolgens met mij, met betrekking tot mijn taak, behoorlijke schikking genoomen, gelijk dan vervolgens den Wel - Ed. Heer Carel Vermeulen, Capelmeeſter der Univerſiteit, daar over gevraagd zijnde, mede gantsch edelmoedig de zaaken van het Muziek, ten voordeele van het Weeshuis, gantsch belangloos op zich heeft genoomen, en zoo ook de Heeren Abraham Leenhout, Organist der Menonieten Kerk alhier, en Jan Panter, Mr. Metzelaar in 's Hage, benevens mijn oudſte Zoon, mede uit toegenegenheid, de bezorging van het Orcheſtre, uit de Haagſche Heeren, als het onderwijs der Weezen en den ſang, hebben op zich genoomen.

Terwijl de Wel-Ed. Heeren KERKMEESTEREN inſgelijks de nodige ordres gegeeven hebben om het Orcheſter te bezorgen, dat zeer gevoeglijk op de gewoone zittingen der Weezen geplaatſt was, gelijk ook de Banken, Stoelen, enz. in dudanige ſchikking geplaatſt waaren, dat de Weezen

zen allen voor het Orchestre op de Stoelen zaaten; en vervolgens een iegelijk, zonder aanzien van rang op persoon, plaats nam; 't welk alles met zoodanig een bescheidenheid, Burgerlijke beleeftheid, en inschik'lijkheid geschiede, dat ik het voor mij tot een eere reken, de Bloem der Magistraat en Burgerij, in eene zoo gunstige en alzints eendrachtlievende toegenegenheid, onder mijn gehoor te hebben gehad, en waar voor ik bij deeze hartgrondig en eerbiedig, mijne Dankbaarheid betuigen; Achtende de toegenegenheid mijner Medeburgeren tot grooter waarborg, voor deeze mijne Redenyoering, als alle de Lofvaerzen van zoo veele geveinsde vrienden, en verbitterde vijanden, als uit mijn Verheerlijkt Leyden, zijn verwekt. Immers zal het den Nazaat onbegrijp'lijk voorkoomen, hoe het moogelijk zij, dat een Mensch, tegens wien men immers, zoo men zijn gemoed geen geweld aandoet, niets kan inbrengen, dat een zweem heeft van afwijking, aan hetzelfde gevoelen van plicht aan zijne Vaderstad, Magistraat, en Oranje, daar alle vervolgingen jegens hem, zoo als de tijd nu doet zien, alleen ontstaan zijn uit een verkeert opgevat vermoeden, van een deel aan Cabaalen tot ongepaste beweegingen of opruijing van Partijschap? maar welligt uit vrees, dat hij, die altoos stout dorst spreken, en in het welmeenend

nend Bockje aan zijne Medeburger de nu bevestigde waarheid sprak, ook niet ligt voor Leyden, Oranje, en zijne zaak zoude zwijgen, en derhalven, door geweld, tot zwijgen moest gebracht worden. Gelijk ik ook, nu ik spreken mag, wel durf vragen? zoude men kunnen gelooven, dat dezelve Persoon, die toen door den Wel-Ed. Achtb. Heere J. van Royen, A. Z. wierd toegesongen:

Uw Burgermin wijk, voor geen Brutus nog Civil,

Heer J. Markon, en inzonderheid Pieter Vrede zong?

Uw taal wees Overheid en Vorst en Volk hun Pligt,

Dat zij tot ruimer nut gedijë,

Ik eisch uit naam der Burgerijë,

Breng straks uw Feest-Zang aan den dag,

Onthoud haargeengescchenk, dat haar tot heil moet strekken,

Gij zoud die grootsche trouw bevleken,

Die ze in u met genoegén zag.

En de Fransche Predikant Marron?

U ziet het Vaderland als zijnen liefsten Zoon,

Den roem der Vrijheidsmin, vol dapp'ren moeds, verbreiden

Dat Pieter 't Hoen zong:

Berkhey . . . maar neen; mijn Nymph, laat blijven,

Nooit trof uw Pen dien Ed'len geest,

Zoo veel begaaftheid te beschrijven,

Is nooit in iemands macht geweest.

*

En

En NB. Vorst WILLEM doet voor zijn Kanon,
En moed den laffen Spanjaard beeven,
Hij, kwam, hij zag, hij overwon.

Nu om van den Heer Brender à Brandis niet te spreken ; den geleerden Pieter van Schelle , aan wiens gunstige Lettervriendschap , in het helpen beschaaven van dat stuk , ik mijne Dichtlieve Proefkuschjes van Vaderlandsch naïf , uit dankbaarheid heb toegewijd ; eindelijk het drietal Dank - Offers , door opgemelde Harmanus Coster , Cornelis van Hogeveen Junior , en François Halewyn , daar voor al den Eersten dus song?

Kon ik, met u
Niet grijs, maar nu
Mijn korte blonde Haaren,
Een eerkleur voor den Batavier,
Tot Snaaren spannen voor mijn lier,
Zij klonken voor uw roem, ô eer der Leydenaaren,

Zoude men herhaal ik ; kunnen gelooven wat geschied is?

Als ik hier nog bijvoegde de zoo streelende Vaersen van den Haagschen Koetsier Gerret Beyer , en anderen? den lof en vriendschap van de Haagsche Genootschappen , de Broederschappen van alle Dichters van dien tijd , en ja ook mijn eeuwiggen Midas J. Nomz , die echter toen overal

O-

Oranje , met pluimschrijken op zijde schoof ? als den Lezer nu eens onpartijdig opziet , en ik bidde het , rond oordeele : vraag ik , of iemand mij kan aantoonen , dat ik een haïrbreed ben afgeweeken van mijne Plichten aan Oranje , mijn Souverein , mijne Vaderstad ? en of ik niet met ontroering moet aandenken , aan mijne wederwaardigheeden , en die mijner toenmaalige vrienden ? Stel al eens , dat ik als mensch gefeild had , maar stel ook dat zij ook als menschen gedwaald hebben ; wat is mijner en hunner lot ?

Er is geen eenen , uitgezonderd den eenvoudigen A. Wynbeek , een oud getrouw Leydsch Burger , geen een , of zij hebben mij vervloekt , vervolgt , en in kommerlijke omstandigheid gebragt.

Die zelve Pieter Vrede , heeft zijn geld verspild om mij te vervolgen.

Die zelve Heer Heldewier , wien ik hoog achte , en wiens Vader mijn boezemyriend was.

Die zelve Cornelis Pieter Chastelein , die mij om de Inwijding van het Weeshuis verzogt , die-zelve Heeren , die allen zijn voortvluchtig , en daar ze mij een Proces aandeeden , tot mijn ruïne , en speciaal om Arrest op mijne goederen als Cautie te stellen , zijn veelen hunne vaste goederen getransporteert , of zoo men zegt verkogt.

Die zelve Pieter 't Hoen , die of zelve , of door

zijn voedsterlingen , de allereerlooste laster heeft uitgebraakt , is voortylugtig , en heeft Oranje en WILLEM den derden wiens lof hij zong : vervloekt.

Die zelve Harmanus Coster , is voorlang , veelligt van overtuiging van veelen zijner Blasphemien , dood ; en heeft dus de spreuk bewaarheid , rood haar en Elzen-boomen , wasfen gewoon'lijk op een valschen grond.

Dezelve Marron is in Parijs van zijn Leeraar-Ampt bij 's Lands Gezant ontzet.

En — — En — — Ik zwijge van alle het onge-looflijk overig , dog dit moet er uit : het Proteſteeren van dien eerloozen Hoefnagel , onder Oegstgeest , het Proteſteeren van zijne Drukkers. Schoon zeer wel bekend , en aan zeker , Regeerend Scheepen , met de ſtukken bekend gemaakt , wijs het zijn Ed. of Zoon mede betrof. En eindelijk Cornelis van Hoogeveen , van Spaan , Limburg , en anderen? — Maar gedult tot de tijd en het recht mij roepen mogt , om van alle mijne daaden rekenschap te geeven , als wanneer ik , nog harden Patriot , nog geveinsde Oranjeyrienden , hij zij wie hij zij , ontzien zal kunnen. Want , inderdaad zijn sommige der laatſten , jegens mij bedriegliker vrienden , dan de openbaare nieuwe Patriotten , openbaare vijanden ; de eerſten heb ik vinnig wederlegt , ik beken het , maar voor de yuist. Maar de laatſte hebben , en voor al nu , allercndankbaarst gehandeld ; er zijn er , Aanzienlijken , wiens Eer , naam en faam , ik
ge-

gehandhaaft heb; er zijn er, die ik ook door raad en daad, van het Geyangenhuis, en ongelukkige ijver heb te rug gehouden; er zijn er, speciaal onder de broodwormen, onder de Boekhandelaars, onder zekere Rijmelaaars, die misbruik van mijn naam en zuivere sentimenten gemaakt hebben, en nu mooi mannetjes zijn; er is er, die mij en de mijnen alle vriendschap beloofden, en nu laag genoeg zijn om mij niet te kennen, en geen aandoen voor mij of de mijnen hebben. — Is het mij dan wel kwalijk te neemen dat in Couplet 1. Bladz. 54. staat.

Het is van ouden tijd der trouwen vrienden loon,
Vergeeten Burger met ondankbaarheid en hoon.

Het is mij intusfchen een gevoelige eer, ik bekenne het: ik ben er moedig op; dat ik bij ondervinding, na zoo veel wederwaardigheden, moge roemen, in de zoo baarblijkelijke bescherming Gods, in zijne Voorzienige Zorge, om mij en de mijnen, uit de strikken te hebben bewaard, waar in wijzer, kundiger, en ja ook welwillende Mannen, gevangen zijn, en medegesleept.

Althans, waarde Leezer, deeze Redenyoering zal hier van getuigen; is het dan dat dezelve aan deezem, die, en geenen, der berispers, niet voldoet, in dit of dat? laat ze dan voldoen voor de eenvoudige Weezen; vallen er eenige over die eenvoudigheid? zij zullen, denk ik, wel opmerken, dat ik, daar ik voor wat fijner

oorensprak, — ook wel een fijner snaartje aangeroord heb, dit zij genoeg, en voor het overige onderwerp ik mij aan mijne aanspraak aan de kunstkeurige onzes *Vaderlands*.

En zijn er nog wel *Oranjelievende Mannen*, die met mij getrouw zijn gebleeven, die zeker onder de geringsten der *Broederen* niet behoeven geteld te worden, en wier eere en gulhartigheid ik te kort zoude doen, zoo ik derzelver *Eervaerzen* niet, met erkentenis hier liet volgen. Waar mede ik dan dit *Voorbericht* laat berusten, mij eerbiedig in de gunst mijner *Leezers* beveelende.

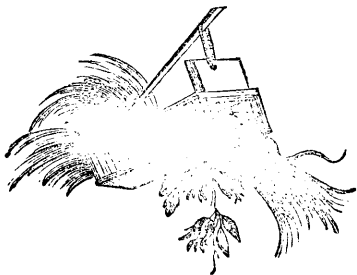
Terwijl ik hier ten slotte, dat zelve *Rottenvalletje*; dat op mij toegepast was, aan mijne partij ter overtuiging overlate. — —

Wie eenen diepen put voor anderen wil delven,

Of spant zijn netten en voetangels overal?

Graaft eene kuil of, spant de srikken voor zich-zelfen.

Of kruipt gelijk dit Rotje, in zijnen eigen val.

A A N D E N

WEL EDELEN ZEER GELEERDEN HEERE

J. LE FRANCO VAN BERKHEY,

MED. DOCTOR, EN LECTOR DER NATUURLIJKE
HISTORIE AAN 'S LANDS UNIVERSITEIT
TE LEYDEN,

NA DESZELFS GEHOUDENE REDEVOERING IN NEDER-
DUITSCH E DICTMAAT, TEN VOORDEELE DER
LEYDSCH E WEEZEN, EN TER HERSTELLING
VAN BURGERLIJKE EENDRACT.

*Uitgesproken in de St. Pancras- of Hooglandische - Kerk, te Leyden,
den 13den. Januarij 1789.*

BERKHEY! Bataav, zo 't iemand is!
Beeld der grootouderlijke zeden!
Rond Hollandsch hart, daar valsch vernis
Noch ijd'le glimp in wordt geleden!
Standvaste rots! die in 't gevaar
Van Capitoel en Kerk-altaar,
Nooit van den pligt eens Belgs gewecken
Voor God, voor Neêrlands veegen Staat,
En WILLEM, Leijdens toeverlaat,
Vrijmoedig uit de borst bleeft spreekken:
Och! dat van uwe melodij
Mijn laage zang de weêrklank zij!

Neen, — nooit zag men in 't heiligdom
 De braafheid zoo aandachtig hooren,
 Nooit stondt de huich'laarij zoo stom,
 Nooit hingen zoo de luipende ooren
 Der boosheid, die den Wees vertrapte,
 In 't masker van de Godsvrucht stapte,
 En dan zich zelven nog bewondert;
 Als toen uw taal, zoo eerlijk, vrij,
 Met Vaderlandsche Poëzij
 Door Pancras chooren heeft gedonderd,
 En 't Weesjen, dat te bidden lag,
 Op U, als op zijn Vader, zag.

Ontaarde! die uw beeld'nis zaagt,
 God selv' heeft uit 's Mans mond gesproken;
 Zo 't hart U niet van wroeging knaagt,
 Zo 't niet gevoelig heeft gestoken,
 Zo gij het Ouderlooze Kind,
 Dat God beschermt, nu niet bemint,
 En 't nog mishandelt, als voor dezen,
 Dan moet dat onmeêdoogend hart,
 Dat Weesjens, — arme Weesjens, — fat,
 Het helsche hart eens duivels wezen,
 En satan selv', hoe boos hij zij,
 Is zulk een Monster niet, als gij.

Gij.

Gij, braaven! in dat heilig uur,
 Zag ik uw oog een traan ontvloeiën,
 Bewaart, in Gods naam, toch dat vuur,
 Dat hij deedt in uw boezem gloeien;
 Elk uwer houde in zijnen kring
 Het Weesjen voor zijn lieveling,
 God zelv' hoort, als hem Weesjens smeeken,
 En zou dan u, wanneer het schreit,
 Een ziel vol van menschlievenheid,
 Vol tintelend gevoel, ontbreken?
 En, droogt gij 't kind, op 's Vaders graf,
 De traantjens niet meêwaarig af?

Gelukkig Weesjen! zo 's Mans les,
 Zoo heilzaam, uw gemoed bekoorde,
 Zo uw Regent en Regentes
 Zijn raad, hun pligt, hun voorrecht, hoorde,
 Zo ieder, die uw jeugd bestuurt,
 Uw zweet, uw noesten arbeid huurt,
 Naar de inspraak van Natuur wou leeven,
 Dan zou uw Weeshuis, als wel eer,
 Belonkt door aller weezen Heer,
 Een schaar van Leydsche burg'ren geeven,
 Zoo Vaderlandsch, zoo rond, zoo vrij,
 Zoo edelmoedig als BERKHEIJ.

O Groote man! die fiks beleid
 Met Mannentaal en Kunstvermoogen
 Oud burgerlijk aan ned'righeid
 Gehuud hebt voor uws vijands oogen:
 Hoe heeft uw rede mij geroerd,
 Verrukt, gesticht, mij zelv' ontvoerd!
 Mijn oor bleef aan uw lippen hangen.
 Gij hebt op nieuw den burgerkroon,
 Uw teed're menschenmin ten loon,
 Van ieder eerlijk hart ontvangen:
 De schurk, de huichlaar ging alleen
 Gevoelloos, of met wreevel, heen.

Uw hart gevoelt. — kan de indruk dan,
 Door U in mijn gemoed gereezen,
 Aan zulk een edeldenkend man,
 Aan U, wel onverschillig weezen?
 Wanneer gij voor den Bijbel spreekt,
 De lust tot JESUS liefde kweekt,
 Ontferming wekt en medelijden,
 Al 't geen gij zelve ooit leedt, vergeeft,
 En de eendragt, op uw taal, herleeft,
 Elk de ondeugd, in zijn kring, leert mijden,
 Moet uw hart, zoo gelijk aan 't mijn,
 Voor mij dan niet berekend zijn?

Ja,

Ja, — 'k heb een hart, zoo rond, zoo blank,
 Zoo trouw aan haardstede en altaaren,
 Zoo onbevreesd als gij LE FRANÇO!
 En 'k toonde dat in vroeg're Jaaren.
 Mijn borst giert ook het eer-metaal,
 Ik heb *Oranjes Zeegepraal*
En 't heil van Nederland gezongen;
 Ik zong op elken *achtsten Maart*,
 Als WILLEM, Neêrlands lust, verjaart,
 Der Vad'ren toon, en onbedwongen
 Vreesde ik, bij 't Vaderlandsche lied,
 Den moedwil der misleiden niet.

Gaa voort, BERKHEY! en zing nog lang
 Des burgers pligt, — help ons bestrijden
 Staatkundige gewetens-dwang
 En 't onrecht der voorleden tijden;
 Raad eendragt en verzoening aan,
 Uw grijze kruin, uw heete traan
 Zij elken braaven Burger heilig!
 De nazaat, door Oranje vrij,
 Bestempel' zelf' nog, dat BERKHEY,
 Steeds voor de list der ondeugd veilig,
 De wonden van zijn volk genas,
 En LEYDEN's beste Burger was!

Vrees

Vrees niet, zo U de Nijd belaagt
 Van huichelaars of trotsche zielen,
 Wien niets, dan eige roem, behaagt,
 Die voor zich zelv', als afgod, knielen:
 Gij kent den onverzoe'n' ren haat
 Van 't lasterspuwend slangenzaad,
 Maar wie deedt ooit uw eerzuil beeven? —
 Bij elk, die deugdzaam, eensgezind,
 De Vrijheid en Oranje mint,
 Voor God en Maatschappij wil leeven,
 Blijft uw naam heerlijk, ongekreukt;
 Als niemand aan uw haaters denkt.

Gij, die 's mans vuur, zijn ijver, laakt,
 Trompetters zijt van zijn gebreken! —
 Noemt hij dan ooit zich zelv' volmaakt?
 Moest ge uw hand in den boezem steeken,
 Gij zoudt, bij al uw huichlaarij,
 Nog veel melaatscher zijn, dan hij,
 Wien gij, verblind door hoogmoed, lastert,
 Om dat zijn vindingrijk vernuft
 Kan schild'ren, daar uw breinkas suft,
 En dikwils toont, hoe gij, verbasterd,
 Met God, en eed, en pligten, lacht,
 Die hij, met zoo veel reems, betracht.

Hadt

Hadt gij, als ik, zijn mannentaal
Gévangen met aandachtige ooren,
Gij hadt (wat ook de boosheid smaalt,)
Den Mensch, den Christen, kunnen hooren;
Hadt gij geluisterd naar zijn pleit
Voor Godsvrucht en menschlievenheid,
Voor eendragt bij de Landsgenooten,
Voor 't woord van Hem, die eeuwig leeft,
Die Vader-min voor Weesjens heeft,
Dan was U wis de zucht ontschooten:
„Almagtig God! maak ook van mij
„Een mensch, zoo edel als BERKHEY!”

LE FRANÇO! — och! — gaf de Hemel, dat
Eens Overheid en Priester-orde,
En Vaderland en LEYDEN's Stad
Naar uw tafreel gelouterd worde,
Dat liefde Bato's erf bewoon',
Elk Burger uwen schedel kroon',
Ai! weiger niet mijn kunst-laurieren!
Uw naam zal bij het nageslacht,
Dat altoos waare grootheid acht,
Op aller wangunst zeegevieren,
Als de ondeugd, met haar schijn-verniss
Ten afgronde ingeblikfemd is.

J A N S C H A R P.
*Pred. te Noordwyk-binnen, Lid van 't Taal- en
Dichtl. Genootschap in 's Graavenhaage.*

A A N D E N

WEL ED. ZEER GELEERDEN HEERE

J. LE FRANCQ VAN BERKHEY,

BIJ GELEGENHEID VAN DESZELFS UITMUNTENDE,
EN ZEGENENDE ORATIE, OP HET NIEUWEJAAR
TEN BEHOEVE DER ARMEN WEEZEN, UITGE-
SPROOKEN IN DE ST. PANCRAS- OF HOOG-
LANDSCHE-KERK, DER STAD LEYDEN,

Op den 13^{den}. van Louwmaand 1789.

Leest Landgenooten wie g' ook zijt,
Lees, lees met ingespannenheid
Den Raad, en driemaal nutte dichten
Van Hem, die Leyde aan zig verplichte,
Als een *Conflanter* (*) van zijn tijd!
Een Held bij Neêrlands Eendracht Schaaren,
Zoo meenigmaal in 't schild gevaaren,
Maar nog geharnast tegen nijd.

Hoor

~~~~~
(*) De gewoone Spreuk van den Vaderlandfchen Dichter CON-
STANTYN HUIGENS, standvastig Vriend van ORANJE.

Hoor Hem, getrouwe Leydenaar!

ô Vad'ren! Burgers! Weezenschaar!

Hoe Man'lijk klonk, door *Pancras* Tempel,

Uw Grijsaards Preek? daar op haar Drempel

God woonde, (*) en uit Leydens Kerk

D'*Echo* van Christen Burgerplichten,

Met welk hij al zijn hoorders stichten,

Vloog tot op Vader WILLEMS Zerk.

Der Armen troost, rijze uit hun druk,

LE FRANÇO, op dit uw Liefdestuk!

ô Eer voor Stad, en Landgenooten!

Wier luister gij steeds wou vergrooten,

Door onderzoek, door Raad, door Schrift,

Gij blijft om uw zoo groote gaaven,

Zelvs in het stof des doods begraven

In 't hart van Leydens Weez gegrift.

Zij

(*) Daar *Vrede*, of *Eendracht* word ingebozemd daar woond God.

Zij zien in u hun Bestevaer ;
Gewis, der gantsche Weezen-Schaar
Volgt uwe Lijkbaar bij 't verscheijën,
Zij zullen uwen dood beschreijën
Wanneer gij slaapt in 't zwijgend graf,
Uw naam BERKHEY zal nimmer sterven,
Daar zij in u een Raadsman derven,
Als Leyden nooit aan Weezjes gaf.

Uit hoogachting;

JOAN PANTEKOEK, J^r.

's H A G E
16. Januarij 1789.

K I N D E R P L I G T

A A N M I J N E N

VEELGELIEFDEN VADER

J. LE FRANCO VAN BERKHEY.

MED. DOCT. HIST. NAT. LECT. LID VAN VERSCHEIDEN
UITHEEMSCHEN EN VADERLANDSCHEN GENOOTSCHAPPEN.

TER GELEGENHEID VAN DESZELF'S PLECHTIGE REDEN-
VOERING, TEN VOORDEELE DER WEEZEN.

Den 13. van Louwmaand, 1789.

Mijn Vader, Gulden mond! die in uw grootsche taak,
Stond met een Mannen moed voor Leydens Eed'le zaak;
Gelijk een rots in Zee, geklotst door woënde baaren;
Die, door uw ronde Taal, en Dichterlijke snaaren,
Schoon door een stramme hand, getokkeld naar de maat;
Het oor bekoorden, en van Volk, en Magistraat;
'k Wensch u Gods Zegen toe! ja zoo veel duizendmaalen,
Als gij met dit Nieuw Jaar, in Pancras Tempel zaalen
Voor Land, en Raad, en Volk, uw smeekstem zond om hoog,
Toen gij den Weez' zijn plicht zoo Mann'lijk hield voor 't oog:

* * *

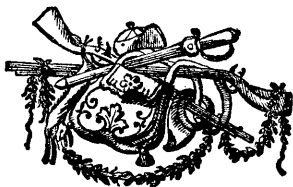
Ik

Ik streed op Doggersbank in mijne Lentedaagen,
 Daar 'k voor Oranje en 't Land het Leeven-lief ging waagen,
 Ik deelde met u in den ramp der Tweedrachtsbrand,
 Enzworf zelfs met dien Wrok, aan 't Middelseefche strand;
 Ik keerde, en zag op u en mij, wreede afgunst wooden,
 Dog 'k leerde ook thans met u, het nut der Tegenspoeden,
 Zij maakt Ondankbaarheid, hoe fel zij woed, gedwee:
 En uw gemoed naar storm, zeild in een stille zee!
 Leef Vader, dus, bemind van Leydens Maetschappijen,
 En als gij d'Aarde derft, juich dan met d'Eng'len reijen,
 In 't Seraphijnen Choor, denk dan aan ons hierna,
 Als wij eens Weezen zijn', bij uw Haleluja;

*si defint vires tamen est laudanda
 voluntas*

EVERT JOANNES LE FRANCO

VAN BERKHEY.

M I J N E
P L I C H T   E N   D A N K O F F E R

A A N

G   O   D,

VOOR ZIJNE GUNSTE, ZOO ZICHTBAAR
BEWEEZEN AAN

J. LE FRANCO VAN BERKHEY;

*IN DE LOTGEFALLEN DIE IK MET HEM, ALS EEN TEDER-
GELIEFDE VADER, HEB MOETEN ONDERVINDEN, EN NU,
BIJ DESZELFS REDENVOERING, DIEN HIJ NA LANG-
DUURIGE VERDRUKKING, TEN VOORDEELE DER
LEYDSCHIE WEEZEN, IN PANCRAS OF HOOGLAND-
SCHIE KERK HEEFT UISGESPROOKEN, HEB
MOOGEN BEGROETEN.*

Hoe zal ik best mijn ted're snaaren,
Met die van mijnen Broeder paaren:
Hoe, heft mijn hart zich niet tot God,
Met dankbaarheid, om al ons lot;
Wie zal mijn liefde nu verdooven!
Gij leerde mij aan God gelooven;
Nu zie ik, dat gij triumpheert,
Hij geeft dat ramp in heil verkeert.
Kom, laat ons onzen Redder looven!
Gij streeft uw Hateren te boven:

* * * 2

Den

Den dolk op u gedocht, geknot:
 Ik deel, mijn Vader! in uw lot.
 Ik mag u heden ook verjaaren,
 Daar ik u, in uw grijze haïren,
 Zoo meenig traen ontrollen zag;
 Ik hoorde Moeders weegklag;
 Ik zag, mijn lieve Zuster schreijen;
 Nu moogen wij ons saam verblijven.
 Wel aan dan, dat ik u ontmoet,
 En u met zeegening begroet!
 Laat ik mij bij de Weezen meng'len,
 En wenschen u, dat gij met de Eng'len,
 Eens juichen zult met heil hier na;
 Gelijk gij zong! Halleluja!

Uit Kinderliefde.

CAREL DAVID DE VRIJ LE FRANCO
 VAN BERKHEY.

's HAGE, den

23. van Louwmaand 1789.

NB. Deeze Versjes heb ik niet willen agterwegen laten, omdat zij uit een hart komen, dat oprecht is, en verre af, om de betrekking die zij tot mij als hunnen Vader betoonen, hoe versmaad ook, te verzaaken. Voorts kan ik den Lezer verzekeren, dat er niets van mij in is, dan eenige verbeteringen in de schikking der denkbeelden in spelfouten, en verzetten van rijm in het laatste.

A A N-

A A N V A N G

D E R

PLECHTIGHEEDEN,

E N H E T

M U Z I E K A A L

O R C H E S T R E.

Na eene Algemeene ENTRADO voor de Ed. Groot Achtb. Magistraat, begon den eersten aanhef, na de kunstkeurige Keuze van den Wel Ed. Heer Orchestmeester CAREL VERMEULEN, in eene voortreffelijke Simphonie.

Na dat dezelve geëindigd was, begon de Heer L^E FRANCO VAN BERKHEY zijne Aanspraaken, aan de Edele Groot Achtbare Magistraat, Regenten en Regentesfen, en geëerde Toehoorders, in deezer voegen:

EDELE GROOT ACHTB'RE HEEREN BURGEMEESTEREN! Medebezorgers en Beschermers, van het Heiligdom der Dankbaarheid, aan onze Voorvaderen, als een onsterflijk aandenken aan hunne standvastigheid, voor Vrijheid en Godsdienst, door 's Lands Staaten, en den Doorluchtigen Prince WILLEM DEN EERSTEN, in de

* * * 3

Hoo-

Hooge Schoole deezer Stad , bevestigt !
Voedsterheeren van Wijsheid , Wetenschappen ,
en nuttige Konsten voor de Maatschappij !

Mijne zeer Edcle Meesters , mijn vertrouwen ,
mijne Beschermers !

Als van Ouders tot Ouders uwen getrouwen
Burger , mijne zeer geliefde Burgervaderen !

WEL EDELEN GESTRENGEN HEERE !
In naame der Graaflijkheid van Holland , onder toet-
stemming van Zijne Doorluchtige Hoogheid , den
Heere Erfstadhouder , voerende de Hooge Rech-
terlijke Roede ! En doende Recht.

HOOFDSCHOUT DEZER STAD !

DE EDELE GROOT ACHTBAARE HEE-
REN , MIJNE HEEREN , DIE VAN DEN GERECH-
TE DEZER STAD ! BURGEMEESTEREN , SCHEPE-
NEN EN DERZELVER MINISTERS !

Wijze en Voorzienige Handhavers van de Hei-
ligheden , der Rechten , Privilegien , Bescheiden
en Zegelbrieven , dezzer Aloude Stad , en derzel-
ver Ingezetenen : Bij deeze Plechtige Oeffening !
Bijzondere Begunstigers , Beschermers en Wel-
doeners , aan de Ouderlooze Weezen !

Mijne zeer Geëerbiedigde Overheden !

Aan-

AANZIENELIJKE EN ZEER EDELE HEER, in der Stede naame voerende het BURGGRAAFLIJK GEZAG!

WEL EDELE EN WAARDIGE HEEREN, RAADEN EN VROEDSCHAPPEN!

Zeer getrouwe, waarachtige, eendrachtige Voorstanders des Volks! Notabele, Wijze, Vroede, en Edeldenkende Mannen!

Inzonderheid ook gij, UITMUNTENDE, WIJZE, VOORZIENIGE EN EDELE RAADSHEER, GEHEIMSCHRYVERS EN GRIFFIEREN!

Doorzienige, alsints Voorzichtige, en door eene voortreffelijk lichtende trouwe, Vraagbakken van Recht en Gerechtigheid, troost en steun der Burgerij!

Mijne Edelmoedige en toegenegene Heeren!

Voortreffelijke, Christelijke, Deugdzame en deftige Heeren en Mevrouwen!

REGENTEN EN REGENTESSEN VAN HET HUIS DER ARME WEEZEN, AAN DEN HEILIGEN EN ONTFERMENDEN GEEST VAN DEN ALMACHTIGEN VADER DER WEEZEN, door onze godvruchtige Voorvaderen toegewijd!

In den name Gods, der Groot-Achtbaare Magiftraat, der Christelijke Gemeinte, der gantsche Burgerije en Ingezeetenen; Liefd'rijke en teerhartige Vaders en Moeders, der Ouderlooze en Verlaatene Weezen, Edelaartige Mannen, zeer Voorbeeldige Deugdzame Vrouwen.

Aan de welke bij deeze plechtige gelegenheid mijne bijzondere aanspraaken gericht zijn!

WIJDVERMAARDE, SPITSVONDIGE, VERNUFTIGE HOOGLEERAAREN OP DEEZE HOOGHE SCHOOLE; voor zoo verre Hunne Hooggeleerden zich wel hebben willen vernederen, om voor de kiesheid der uitheemsche en hooghartige taalen en wijsgeerlijke treflijkheden, hunne scherpluist'rende ooren, aan de dichtlieve klanken, eener nedrigen Hollander en Leydschen Burger bij hun Hooggeleerden, mogelijk al te langen Duitschen Klerke; aan te hooren.

WEL EERWAARDIGE ZEER GELEERDE HEEREN, VERKONDIGERS DES GODDELIJKEN WOORDS, Blijde Boodschappers van het Zaligmaakend Euangelium, getrouwe Wachters op de Muuren van Zion, waakzaame Herders, in wier handen den Herderstaf van Jezus Schaapen bevoolen is, om wier lendenen den
Prie-

Priesterlijken Lijfrok omgord is, om de Leydsche Kudde zagtkens te weiden aan de frische Waterbeeken der dorstigen na de laafenis van de verkwikkelijke vrije Genade, om dezelve te behoeden voor de grijpende Wolven, die in de Schaapskleederen van versijnde Zedekunde, Sophisterij en Socinianerij, de Lammeren van een vrijmagtige Genaden Koning, zoo zij konden; trachten te verleiden.

WEL EERWAARDEN ZEER GELEERDEN EN WELSPREKKENDEN HEERE CHRISTOPHORUS CAROLUS VAN TRICHT! die door eene volijverige volveerdige Plichtbetrachting, de zielenzorg der Weezen op zich heeft genoomen, en door zijne keurige aanspraak mijnen Geest heeft opgewekt om te be-
toogen, dat GOD IS EEN VADER DER WEEZEN!

Gij allen, WEL EERWAARDE HEEREN! aanhoort mijne dankbaarheid! dat mijne woorden uw Wel Eerwaarden mogen overtuigen, dat zoo ik eenige gaven bezitte, dat ik in reinen gemoede dezelve toekenne aan uwen en mijnen God! den gever aller gaven.

Wijders EERWAARDE HEEREN OUDERLINGEN en DIAKONEN! Leden des Kerkenraads, in wier handen de Kerklijke Sleutelen vertrouwd zijn, op dat dezelve door eene inkankerende ach-
teloosheid en tweedracht, niet verroesten, maar

zuiver en rein op het klinket van Gods Kerke fluiten en ontfluiten! dat de groote les der Apostelen om zijnen broeder voor zich, en daarna voor de gemeente te hooren, eer gij hem veroordeeld, op uw gemoeid werke in deeze dagen van Partijdigheid!

EDELE GESTRENGE MANHAFTE HEEREN, DECANUS, COLONEL, KAPITEINEN, LUITENANTEN! van wegens Zijne DOORLUCHTIGE HOOGHIED, DEN HEERE PRINCE VAN ORANJE EN NASSAU, Erftadhouder en Kapitein Generaal over alle Schutterijen deezer Landen; en dus ook in name van Z. D. H. binnen deeze Stad uitoeffenende het gezag der Groote Krijgsraad!

EDELE MANHAFTE VERDERE OFFICIEREN, VAENDRIGS en derzelver LUITENANTEN, ADELBORSTEN, QUARTIERMEESTEREN! Schutdragende, dienstdoende of rustende Leden der Luisterrijke Schutterije deezer Stad!

EDELE HEEREN, AANZIENLIJKE KERKMEESTEREN, dezer Steden Kerken, welker welwillendheid en toegenegenheid wel heeft willen medewerken, om deze plechtigheid, ten voordeele der Weezen, te begunstigen!

GE-

GELEERDE EN VOLIJVERIGE MANNEN!
 het zij gij met den Staatelijken, of Raadsheerlijken Tabbaart, in Themis Heiligdom deftiglijk omhangen zijt, of dat den veelbloemigen Mantel van Æsculaap, met welriekende Specerijen gezalfd is, of dat ook de Sterrekroon der Wiskonste op uwen schedel flikkere!

Alfints nuttige Heeren en verlichte Mannen,
 tot nut en heil der Leydsche Burgerij!

ZEER GEACHTE EN KONSTRIJKE VERNUFTEN,
 ZOONEN, VOEDSTERLINGEN, vermaarde Leden
 van den LEYDSCHEN PINDUS!

AANKWEEKERS van onze gekuischte Moeder-
 spraake!

DICHTLIEVENDE MECENATEN, van de streelende
 Welluidenheden der Nederlandsche Dichtkunste!

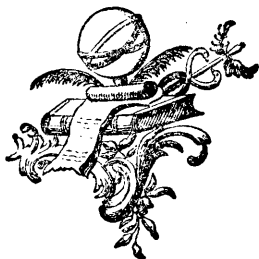
Aan uw fijn gehoor zij mijne Konst ter beoordeeling! verschoon de feilen, en zijn zij uwer kunstkeurige aanmerkingen waardig? beoordeelt ze bescheiden en Mannelijk; opdat eene ronde verantwoording voor mij vrij blijve; en gij in de hitte van wreede naijver, de Lijkbusch van den waardigen JAN DE KRUYFF, in het schaamrood aanzien van zijne afgedwaalde Vrienden, niet meer ontrust.

EDELE EN UITGELEEZENE BLOEMEN DER VADERLANDSCHE JEUGD! de hoop en wellust uwer edele Ouderen, de verwachting des Vaderlands, bijzondere Voorwerpen, van de liefde en zorg der Hooge Schoole!

Gij verdere Beminde MEDEBURGEREN, BROEDERS, BLOEDVERWANTEN, VRIENDEN! van wat staat of rang gij zijn moogt, of in welke begrippen gij lieden in deze tijd staan moogt!

En gij, GELIEFDE WEEZEN! voorwerpen van mijne aandocningen!

In een woord, gij allen, GE-EERDE TOEHOORERS! dat uwe bescheidenheid en bedaardheid, mijne vrijmoedige redenen, als tot welzijn en verzoening van mijn Leyden werden aangehoord, is mijne ootmoedige bede!

*Na het eindigen dezer Aanspraake speelden Heeren Musikan-
ten, een zeer kleine Præludie a la Pisiccato, of een kleine
Presto. En onmiddelijk dat dit zelve Pisiccato zagtsjes
aantokkelde, begon den Dichter de Dichtlieve Maat-
klanken te reciteeren, na den aart en op het geluid
van ieder Speel-Instrument, zoo als hier volgt:*

P I A N O.

Blijde Chooren,
Laat uw hooren,
Hef nu Lofgezangen aan,
Ooren, moet gij thans bekooren,
Vreugde moet er thans op staan.

CHORUS, *Forto repeteeren.*

Vreugde moet er thans op staan.

DE VIOLON EN ALTO ALLEEN.

Snaaren Paaren
Edel, Vedel;
Alto, Gambe, Liere en Luit,
Keelen, moeten vrolijk kweelen,
Met een treflijk Maatgeluit!

VIOOLEN ALLEN, FORTO.

Met een treflijk Maatgeluit.

HET

HET CLAVIER ALLEEN.

Ving'ren, fling'ren,
 Leeven, zweeven.
 Tik, tak, toklend, op 't Clavier.
 Op de woorden, slaan de accoorden,
 Met een Meesterlijken zwier!

VIOOLEN EN CLAVECIMBEL SAAMEN, FORTO.

Met een Meesterlijken zwier.

BASSEN, ALLEEN.

Basfen, Crassen,
 Snorrend, ghorrend,
 Grove snaeren: forsk en sterk,
 Dreunen moeten hunne deunen,
 Door gewelven in deez' Kerk.

BASSEN, VIOOLEN, CLAVECIMBEL, FORTO.

Door gewelven van deez' Kerk.

FLUITEN ALLEEN.

Luiten, Fluiten,
 Met geluiten,
 Toercloerend, Tierclier,
 Pfalmen, galmen, op de Halmen,
 Van de schelle Flajolier:

FLUITEN, BASSEN, VIOOLEN, CLAVECIMBEL, FORTO.

Van de schelle Flajolier.

CLARINETTEN EN TROMPETTEN ALLEEN.

Clarinetten
En Trompetten,
Stem uw Mondstuk hoog en laag,
Dat het klink' na d'Oorlogswetten,
Van Oranjen in den Haag!

CLARINETTEN, TROMPKTTEN, FLUITEN, BASSEN,
VIOLEN, CLAVECIMBEL. FORTO.

Van Oranjen in den Haag!

WALDHOORN EN BAZUIN OF BASSON.

Waldhoornisten,
Bazuinisten,
Blaas op uwen Woudbazuin,
Dat het schaet're, galme, klaet're,
Door het jachtveld aan ons Duin.

WALDHOORNEN, BAZUINEN, CLARINETTEN. TROMPET-
TEN, FLUITEN, BASSEN, VIOLEN, CLAVECIMBEL, FORTO.

Door het jachtveld van ons Duin.

HET ORGEL ALLEEN.

Org'len, gorg'len,
Fluiten, pijpen,
Met Tramlant en Voxhumaa,
Echo zal, uw tenor grijpen.
Lachend antwoord doen verstaan!

ORGEL, WALDHOORNISTEN, BAZUINEN, CLARINET-
TEN, TROMPETTEN, FLUITEN, BASSEN, VIOLLEN,
CLAVECIMBEL, FORTO.

Lachende antwoord doen verstaen.

PAUKEN ALLEEN.

Pauken, Trommen,
Raet'len, Brommen,
Met heur Rom, de rom, dom, douw
Laet zij raezen door het blaezen
Van Wilhelmus van Nasfauw,

PAUKEN en al het CHORUS samen FORTISSIMO.

VAN WILHELMUS VAN NASSAUW.

---

*Hier op speelde het geheel Orchester het bekent airtje WILHELMUS
VAN NASSAUW, op een verrukkende wijze.*

Dir geëindigt zijnde, bedankte de Heer Dichter de Heeren Musicanten, mede in hupplend Dichtmaet, op deeze wijze:

D A N K Z E G G I N G

A A N D E

HEEREN MUZIEK-MEESTERS.

Orfeuszoonen fix ervaren,

Wier zielroerend Maetgeluid,

Stomme Viscchen uit de baaren.

In de Leydsche vijver fluit!

Sapho's, in uw puikgezangen,

En Arions op de Lier,

Aan uw klanken blijven hangen,

't Luiftergraag van Mensch en Dier:

Op de Kruinen, van Luikduinen,

Luifert het Conijnke meê;

Tritons en Meerminnen Bruinen, (*)

Aan Rhijnsoever, en Noordzee;

Aan mijn Rhijnstroom, zingen Zwaanen,

Nachtegaal: en Meerelaar;

Zoud gij van heur Dichter waanen;

Dat hij u niet dankbaar waar?

Dank-

(*) BRUINEN, is op een schuimende golf duik'len. Daar komt een Bruintje, hier van Bruinvis.

審 査 事

1 A A N V A N G

Dankbaarheid is steeds zijn Leeven,

Dankbaarheid, gebied zijn Plicht,

Zijnen dank zij uw gegeven,

Die den Weez' uw Chooren sticht!

Vriend VERMEULEN, Wakk're CAERLE!

De Oude Vriendſchap eischt uw lof,

Van Apol zijt gij de Paerle,

Daar u Konst zijn harte trof;

Driewerf, driewerf, driewerfmaalen,

Meefters in dit Choormuſijk;

Wenſchen; 's Weesjes Zang Choraelen;

Uw het Loon van 't Hemelrijk!

Daar moogt gij in lof verſchijnen,

Bij het Eng'len Choor hier na

Zing daar met de Seraphijnen,

't Eeuwig Lied HALELUJA!

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Hier op ſpeelde het Orgel en een Præludium op de opgegeven wijs
van een zeker beſtent gemaklijk aartje, op de Wijze:

Komt nu vrolijke welgezinden, of Zoutman, Zondag, enz.

*Op dit Præludium herhaalde men het zelve, en de Weesmeisjes zongen
mede als antwoordende op al het vorige, aldus. PIANO.*

Woorden,

Die op uw accoorden,

Maetgezang bekoorden,

Zullen Weesjes nu blijmoedig paaren,

Bij

Bij meesterlijke toonen,
 Van Leijdens edle Zoonen,
 Want het is nu Feestgetij,
 Bij de Leijdsche Burgerij:

Men Repeteerde deze twee laatste regels FORTO, en de Meisjes en Jongelingen te gelijk CHORUS.

Want het is nu Feestgetij,
 Bij de Leijdsche Burgerij;

*Nu zong men CHORUS van de Jongelingen alleen FORTO,
 Op de Wijs: Uit de Deferteur.*

Laaten wij nu Jongelingen,
 Met der Maagden reij,
 Ook een Lied en een Lofzang zingen,
 Voor de Leijdsche Burgerij!

CHORUS Van Meisjes en Jongelingen allen FORTISSIMO.

Ja onze stem zal ten wolken dringen,
 Op dit vrolijk Feestgetij,

Meisjes als vooren, PIANO.

Weezen,
 Die den Heer wilt vreezen,
 Gode zij gepreezen,
 Die aan ons zijn goedheid wil bewijzen,
 Loof hem met hart en monde,
 Uit uwer hartengronde,
 Want hij vlegt de Oranje band,
 Aan de Leijdsche Rechterhand!

CHORUS van Jongelingen en Meisjes.

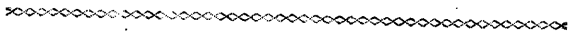
Want hij vlecht de Oranje band,
Aan de Leijdsche Rechterhand!

Jongelingen alleen, FORTO.

Ja zijn goedheid heeft 's Lands Staaten,
In 't gezag herstelt,
Burgers, Krijgsraad en Magistraaten
Vreezen nu voor geen geweld,

Jongelingen en Meisjes vol ORCHESTRE FORTISSIMO.

Wij zullen nooit onze Plicht verlaten
Tweedracht zij ter neêr gevelt.

Meisjes als vooren, PIANO.

Bloejen.
En in voorspoed groejen
Vrij van slaafische boejen
Zullen Broeders weder zaamen wonen;
En na de tegenspoeden,
Zal zoet het zuur vergoeden,
En Gods zegen daale weer,
Op de Leidsche Burgers neer!

DER PLECHTIGHEDEN.

LIII

CHORUS *van Meisjes en Jongelingen.*

En Gods zegen daale weêr,
Op de Leidſche Burgers neêr!

Jongelingen alleen, FORTO.

Ja onze voorspoed zal weer daalen,
Binnen Leijdens wal,
Ja voor de Oranje Zonneſtraalen,
Wijk ons leed en ongeval!

Jongelinge en Meisjes vol Orcheſtre FORTISSIMO.

Eeuwig moete ons Leijden praelen
In het vrij Bataeffche dal!

~~~~~
Meisjes als vooren, PIANO.

Eendracht,
Die dit Land tot ſtand bragt,
Moete door haar kracht, Macht,
Vrijheid, Godsdienst met Oranje weer verbinden;
Zoo ſterke de Oude Trouwe,
De Eendracht en Nafouwe,
En wij vallen hen nooit af
Maar getrouw tot aan het graf;

CHORUS *van Meisjes en Jongelingen als vooren FORTO.*

En wij vallen hen nooit af
Maar getrouw tot aan het graf;

Jon-

LIV AANVANG DER PLECHTIGHEDEN.

Jongelingen alleen FORTO PRESTO.

Ja die Eendracht moet nu blijken

Bij de Burgerschaar!

Twist en tweedracht verre wijken

Men verzoene nu met elkaar.

Jongelingen en Meisjes vol Orchestre FORTISSIMO PRESTO.

Komt wilt Rechterhanden reiken

In dit Zalige Nieuwe Jaer.

Na dat dit volend was zweeg het Orchestre, en het Chorus der Weeskinderen, en de Heer le Francq van Berkhey begon zijne Redenvoering, hier volgende:

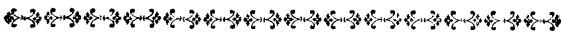
AAN-

A A N V A N G

D E R

D I C H T M A E T I G E

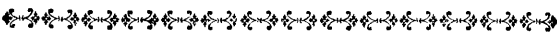
R E D E N V O E R I N G.

VOORZETZEL.

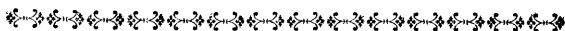
*Zoo zie de Oranjestam, die thans op 't weeligst bloeid;
Hoe 't vuur der trouwe nog, in Leydsche harten, gloeit.
Ach! dat het Willem hoore! ach dat 's Lands hooge Staaten
Mijn Leyden, daar het zugt om welvaart, niet verlaaten!
Ach! dat, voor Leydens kroost, geen Broeder trouwe ontbreek!
Nu Vrijheids Eendrachtsband nog hoort na haar gesmeek
Heeft eersten Willem ons, een nieuw Atheen geschonken,
De vijfde doe mijn volk met nieuwe weldaën pronken.*

VERHEERLIJKT LEYDEN *Bladz.* 88.

D I C H T M A E T I G E
R E D E N V O E R I N G.

E E R S T E A F D E E L I N G.

O ntroerde Ziel! wat treft mij uw aandoenlijkheid?
Wat hoort mijn oor? wat zien mijn ingezonken oogen?
Wat voelt mijn kloppend hart nu al meêwaardigheid?
En welk een teêderheid heeft het gemoed bewoogen,
Om aan de Lieré nog de stramme hand te slaan.
Daar 't ligchaam zich bereid ter grappelonk te gaan.

Ontroerde ziel! hoe tokt uw drift mijn zwakke stem,
Om onder 't Psalmgezag der Weesjes meê te zingen!
Ach! heeft heur zanglust dan op onze zielen klem?
En juicht Gods Seraphijn met laage stervelingen?
Heeft haer Hallelujah, op 't menschlijk hart die kracht?
ô Ja! der Weezen God slaet op haer Lofzang acht.

A

ô Ja!

. Ô Ja! want hoe verdrukt den grooten Harpenaar,
 Zijn harpe treurig aan de will'gen had gehangen;
 Nog zong hij 't boetgezag bij 't heilig bondaltaar,
 Als hem der Weezen zorg, konde in den boezem prangen.
 Hij deelde, als Isrels Heer, in Isrels Weezenlot:
 Der WEEZEN VADER, zong den Godsvorst, is MIJN GOD.

Wat wonder dan, dat ik en Leydens Burgerij,
 Die op dit oogenblik voor 's Weesjes heil wil leeven?
 Wie, die haar zag gebukt voor wreede tierannij,
 En voor de woede van haar noodlot zat te beeven?
 Wie, wien der Godheid ooit gevoel van weedom gaf,
 Wie droogt nu niet met mij der Weezen traantjes af?

Ja, traanen, die door dwang den traanklier uitgeperst,
 Nog korts de steenen door haar druppelen deden zweeten,
 Toen dwang, die nog den naam begeerde van een kerst,
 Natuur en menschlijkheid, ja God zelfs had vergeeten,
 Daar men de Weezen, met de waapenen belaën,
 Geprest door snood verraat, ter slachtbank dede gaan.

Was dit toen liefdezorg, Regenten toebetrouwd?
 Was dit het Geesthuis aan Gods Heil'gen Geeste wijden?
 Daar menden Grijzen Knecht een Schutsplaats had gebouwd,
 Om zijnen invloed van genade te bestrijden,
 En bannen uit het hart en 't kinderlijk gemoed,
 't Geloof in Jezus, en de Borgtogt van zijn bloed?

Was

Was dit het deugdenspoor, dier schoone Zeedeleer,
Waarin Wijsgeerlijkheid haar wijsheid houd gekoffert?

Is dit beschaaftheid, die het menschdom strekt tot eer,
Daar men het Weesjen aan het vuur des Mologs offert,
En smakt het, spijt de wet, de reden en natuur,
Als dartlen Vrijheidszoon tierannig in het vuur?

Wij hebben het gezien bij 't raatlen van de trom;
Wij hoorden het geschrei door krijgsumoer verdooven;
Het laatste afscheid zweeg, men hield de lippen slom;
En wie, wie kan den trotsch der dwinglandij gelooven?
Een luiphoed, op het hoofd des armen Weez gezet,
Had zelfs een afscheidslonk aan 't naaste bloed belet.

ô Wreedheid, nooit gehoord! ô snoode dwinglandij!
ô Schande, voor den roem der Leydsche Heirbanieren!
Noemt men dit banden, van een Burgermaatschappij?
Noemt men dit heldendeugd van vrije Batavieren?
Neen, neen, wanneer dit volk moest voor de Vrijheid slaan,
Dan stelden zij de Weeuw en 't Weezjen agter aan.

Al de edelsten des Raads, en de Oudsten van het volk,
De Rijkste in have en vee, de Eerwaarde grijs van hairen,
Streed met den heirbijl, met den pfriem, de spietsen dolk,
En kloofden 't bekkeneel van haar geweldenaaren;
Maar nu, ô Vaderland! ô trouw! bedorven tijd!
Zit elk bij zijn Thresoor, en zend den Weez ten strijd.

Toen Mozes uittoog op het Goddelijk bevel,
 En slaan moest met het heir der wreede Amalekieten,
 Stond Jofua voor aan, en streed met Israël,
 Dog zorgde voor de Weeuw en Wees der Isrellieten:
 Toen brande op MERIBA het heilig Offervier,
 En 't opschrift op 't Altaar, was, GOD IS MIJN BANIER.

Toen 's Waerelds Heiland in een voeder kribbe lag,
 En Rachel om den moord van haeren Zuigling weende,
 Was 't God, die op zijn Zoon als Vader, neder zag;
 Terwijl Herodes hart door bloeddorst gantsch verfteende;
 d'Almache zag toen met een ted're onferming neêr,
 En redde 's waerelds Wees, in aller Weezen Heer.

Dat Goddelijke Kind, in 's Moeders arm gedrukt,
 Door d'inspraak van den Geest, uit wien het was gebooren,
 Wierd door der Weezen God der tierannij ontruikt,
 En veilig een verblijf in Nazareth beschooren;
 Op dat hij Koning, van dat Hemelrijke zij,
 Waar hij ook Weesjes roept: ô kindren! komt tot mij!

Toen, daalde erberming op het gillend Ramath neêr,
 Toen, wierd Gods Engel met zijn wraakzwaerd afgezonden,
 Hij sloeg het Moordrot waar het schuilde, heinde en veer;
 Hij eischen 't kinderbloed weêrom, van Satans honden:
 En Delphos Huich'larij, Sybille, of vrije wil,
 Zweeg voor de donderstemm' der wraekbazuine stil.

Wat

Wat meent ge, ô snoodaerts! dat Gods Oppermajesteit,
 Geen aanspraak heeft op u gantsch toegeschroeid geweeten?
 Zou God, die alles weet, uw menschelijk beleid,
 Gesterkt door Satans list, in 't zielenhok niet weeten?
 ô Ja; houd vrij uw doel als een geheimenis,
 Maar weet, dat niets, hoe loos, voor God verborgen is.

Dit dog gevoelt uw hart, daar het angstvallig klopt,
 Terwijl de vreeze u, voor uw schaduwe doet vlieden;
 En 't wroegende gemoed, door wanhoop opgepropt,
 Het knaagend schuim van wrok doet met uw speeksel zieden.
 Gevoeld gij dan dit weê? Ach, wees dan niet meer doof!
 Omgord uw lendenen met wap'nen van 't geloof!

Volg Jesus kruistriomph, een schild, een loon zeer groot!
 Doe zijnen beukelaar den Jongelingen draagen!
 Geen roest doorknaag dit staal; geen tijd, noch hel, noch dood,
 Kan, dien hem heilig draagd, van uit het strijdperk jaagen.
 Komt dan, misleiden! komt, ontroerde Broeders! keer!
 Verlaat Beëlzebub, en kiest een andren heer!

Komt, volgt de Majesteit der Koninglijken Zoon,
 Des Heerschers van 't Heelal, wilt u tot helden vormen,
 Zijn krijgsleus is, genaê; zijn helm, een hemelkroon;
 Verwinning, eeuwigheid; zijn strijd, de hel bestormen;
 Zijn wapentuig is ligt, en zijnen last is zacht,
 Ja, waar die Koning strijd, is altoos overmacht.

Weg dan, met waapentuurs, van 't Godheidfarrend Rot!
 Weg met het moordgeweer, dat Satanàs hanteeren!

Neen, Weezen! leer den dienst van uwen waaren God!
 Gij zult gewisfelijk verwinnend triumpheeren;
 Hij is een eenig Heer, waar voor het alles zwigt:
 Welaan, hoor dan zijn Knecht, zijn Boetgezant, VAN TRICHT.

Ja hoor ook allen van uw Leeraars, hoor dit tal
 Van Helden, die reeds staan in Gods slagordeningen;
 'Er is 'er, opgevoed in Leydens Christenwal,
 Die, grijs in Jezus dienst, u zijn als lievelingen;
 Ja, niet een Lecraar, die ter kansfel op zal gaan,
 Die u niet stichten zal met Goddelijk vermaan.

Elk draagt blijmoediglijk den last hem aangeboôn:
 Elk wil de Weesjes tot den heil'gen oorlog werven;
 Elk treed blijmoedig, als een Dienaar van Gods Zoon;
 Elk is met lijf en ziel, in leven en in sterven,
 Niet zijner, maar, zijns Zaligmakers eigendom,
 Volg die Standvastigen, ô Leydsche Weezen! kom!

Hoor na de boetbazuin van uw Gamaliël;
 Hij zal u geen vernuft van menschenwijsheid leeren,
 Maar Jesus zaligheid, en Mozes wetbevel;
 Waarin Mesfias ons zijn komst liet propheteeren:
 Dit zal de plicht zijn die u zacht werde opgeleid,
 En voor uw tijdljk heil, en voor een eeuwigheid.

Een

Een ander waapentuig, een rusting vol van praal,
Zult gij nu voor den last van eenen snaphaan draagen:
Voor menschenmoordend schut, kartouwen van metaal,
Voor 't zeulen van kanon of ammunitie-waagen,
Kardoezen, kogels, of den zwaaren storremleer:
Draagt gij een edler tuig, den BIJBEL; welk een eer!

Den Bijbel, Weezen! 't Boek der Eeuwen! welk een schat!
Waar in ge uw oorsprong, en dien van 't heel-al kunt leezen,
Waar in uw Schepper zelfs, beschreef, van blad tot blad,
Dat Hij een VADER IS DER OUDERLOOZE WEEZEN.
Zeg, lieve kind'ren! zeg! of gij in uw verdriet,
Hier 's Hemels troost, van aller scheps'len troost, niet ziet?

Die stemme der Natuur, die stemme van Gods geest,
Doet zich, ô Weezen! in uw hart het tederst hooren:
Die Schepgeest, die uw ziel wrogt in uw lichaams leest,
Wierd uwen VADER, daar uw VADER was verlooren:
Het stoflijk weezen van uw Ouders, ligt in 't graf;
Maar uwen schepgeest, uwen God valt u nooit af.

Zoo was het dat Marije, een nietig sterveling,
In haaren Maegdenschoot Gods Schepgeest mogt ontvangen;
Zij baarde 't Godskind daar de zaligheid aan hing
Van Adams erfdood, en de doemenis der slangen,
Lees dan, ô kinderen! lees in dien Bijbel! lees!
Verliet ons Godes Geest, al 't Menschdom ware een Weez.

Hebt gij dan aan Natuur uw liefdeplicht voldaan?
 En hebt gij uitgeschreid op Vaders koud gebeente?
 Stort gij op 's Moeders graf, somtijds een heete traen?
 Uw hemelsch Vader wenkt u van haer graf gesteente!
 Zijn troostgeest roept u toe, ô Weesje, treur niet meer!
 Ik zal u Vader zijn; uw Borg, uw Voogd, uw Heer.

Ik zal, Medoogenheid neêrzenden van omhoog;
 Ik zal, Bescherming en mijn Waekzaamheid gebieden;
 Mijn Almacht zal op u zien met een liefd'rijk oog:
 Mijn Eng'lenwacht, zal steeds uw onheil weg doen vlieden,
 Zoo gij geen and'ren God noch Koning eert dan mij;
 Zult gij gezegent zijn bij uwe Burgerij;

Ik zal, daar gij op Aerde, uw aerdschen Vader derft;
 Uw and're Vaders, en and're Moeders geeven;
 Maar als gij dat van mij, door kinderplicht verwerft,
 Denk dan gehoorzaam steeds na heur gebod te leven!
 Elk draagt de naem wel van Regent, of Regentes,
 Maer 't zijn uw Ouders in mijn naam, dit zij uw les!

Gij zult hen dan getrouw, en zonder wrew'ligheid,
 Als uwe Vaders, uwe Moeders steeds erkennen!
 Berusten in hun zorg en liefderijk beleid;
 Met onderdaanigheid aan uwen plicht gewennen!
 Denk, dat een kind, dat op zijn's Vaders raad niet past,
 Zijn gang rigt naar 't schavot, of 't schandplein van den bast!
 Gij

Gij zult steeds ijvrig zijn, en hooren na de les
 Der geenen, die u in de Scholen onderwijzen,
 Een Jongen's Meesters raad, het Meisje haar Meestres;
 Elk na zijn vatbaarheid, doe zich door ijver prijzen!
 De deugd moet leidsvrouw zijn, en hoên u voor het hok,
 Voor roede, of schrobbebank, of 'tschandelijke blok!

Zie daar, gij kent die straf, 't kastijden van deez' roê,
 Ontduik die dan door deugd, en Christelijke daaden!
 Sluit door een goed gedrag de deur der strafplaats toe,
 En wandel eerlijk op de godgewijde paden:
 Zoo zult gij, zoo gij God en uw Regenten vreest;
 De waare Weezen zijn in 't GODSHUIS VAN GODS GEEST.

Treed des, ô Weezen! dan niet langer op het pad,
 Waarop gedoogzaamheid u achteloos liet treden!
 Loop als geen schaapen zonder herder, door de Stad;
 Maar volg de leidslîen van de Godvrucht en de Reden,
 Vermijd bordeel en kroeg; wie in dien poel verviel,
 Loopt in het wis verderf van ligchaam en van ziel.

Begeeft ge u dan op straat, waar gij een Ambacht leert,
 Vermijd het slemphuis; gaat niet trijff'len op de stoepen!
 Wees eerlijk en getrouw, waarin gij u geneerd!
 En oefend naarstiglijk uw arbeid of beroepen!
 Zoo word gij zekerlijk bij Leydens Burgerij,
 Een eer voor uw Regent, en Neêrlands Maatschappij.

Kortom, in al uw doen, waar toe gij werd geschikt,
Wees daarin steeds getrouw, in al uw doen en handel!

Zoo werd uw eerlijk zweet, met eerlijk loon verkwikt
En gij werd een cieraad des Burgers in uw wandel,
En bloedverwand, of maage, of oud'ren, boezemvrind,
Vind in uw zelve weêr den Vader, in het Kind.

Is Jongeling of Maagd het kinderschool ontgroeit?
Zijn zij de onnoozelheid van 't speelziek hart ontwasfen?
Dan word de teedre spruit voorzichtiglijk besnoeit;
Men kiest u een Beroep het geen u 't best zal passen:
En na de snedigheid van elk 't geschiktste zij,
Staat aan u zelfs de keus tot edle Kunsten vrij.

Een Ambacht is uw plicht, dat is uw borg in nood;
Elk mensch moet door 't gewin van eerlijk werken leeven.
Uw eigen handenwerk geeft u het daag'lijks brood;
Maar, doet Gods gave uw diep vernuft nog hoger streeven?
Wel woekert naarstiglijk den welbesteeden tijd;
Dan is uw weetlust ook een Schoole toegewijd.

De vrije Wiskonst heeft hier toe den grond gelegd;
Oranjes ERFFRINS wil daar van Beschermheer weezen,
Een Edle MAATSCHAPPIJ is voor u opgerecht;
En Edelmoedigheid zal zelfs de lessen leezen;
Word ijver dan door zugt tot wijsheid aangekweekt,
Zeg, Leydsche Weezen! spreek! zeg wat u nog ontbreekt!

Zie

Zie daar, al leef ik zelfs als een verschoveling;
 Moest grijze Ervaarentheid voor eenen Vlasbaart zwichten!
 Nog wil ik voor u zijn een nuttig sterfeling!
 'k Wil in mijn wetenschap u, zelve, onderrichten,
 Indien mijn ouden flok, en tijd niet weig'rend zij,
 Dan ben ik voor den Weez van Leydens Burgerij.

Maar gij nu, Maagden! wien een wijze keuze voegt;
 Uw kunne eischt andre zorg, den arbeid past den Knaapen,
 Het is het lot eens Mans, dat hij zaai, maaie en ploegt:
 Maar tot het huisbedrijf is eene Vrouw geschaapen,
 Krijgt dan den Man een Vrouw, een Huiszorg, tot zijn lot,
 Zij is hem eene schat, een zegening van God.

Des, schoon ge een Weeze zijt, ontbloot van geld en goed,
 Natuur kan u vernuft en schoonheid mededeelen:
 Die schatten zijn meer waard, voor 't mannelijk gemoed,
 Als eene lichtekooi, geballast met juweelen,
 Ja nooit trad Esther, die een Weeze was, ten troon,
 Indien zij niet de deugd gepaard had met haar schoon.

Dog is die dubbele gaaf niet altijd saamgepaart:
 En weigert u natuur zomtijds bevalligheden,
 De Deugd is altijd schoon, nooit is heur glans ontaard:
 Zij mind het middelbaar, soms in verminkte Leeden:
 Een reine ziel, in een gezond gestel gekast,
 Beschaamt verwaandheids-lonk op wangen van albast.

Hoe

Hoe meenig Juffer is in onze Burgerstaat,
 Door God gezegend met geluk, en goed en have,
 Die in een zijden kleed en deftig lijnwaet gaet,
 En huis en kind'ren ziet gezegend door zijn gave?
 Daar zij de kroon des Mans, een hupsche en flinke Tas,
 Voorheen gelijk als gij, een fluksche Weezmeid was.

Wel nu dan, vormt u zelf dan ook tot zulk een vrouw!
 Wil u tot zulk een staet van deftigheid bereiden,
 De zorg aan u besteed, is zeekerlijk getrouw;
 Laat u, ô Maegden! door u Regentesfen leiden,
 Al wat u oorbaer is tot Maegdelijk bedrijf,
 En eerbaer vrouwenwerk, is hier tot uw gerijf.

Wel jonge Dochters, zweer de oncerb're daeden af!
 Wil niet langs gracht en straet losbandig rinkelrooijen!
 Het stille Slemphuis strekke uw Deugd nooit tot een graf!
 Ontvie de listen van Waerzegsters en Kallooijen:
 Voor al, bijt niet aan 't aes dat drieste dartelheid,
 Door dartle Jonkertjes, een Maegd heeft toebereid.

Hoe meenig Meisje, is niet te deerlijk meegezult,
 In strikken van de weelde en dartle vrijheids pluimen?
 Wat heeft er meenig, met verleiders meegeheuld:
 Die haar opofferde aan oncerb're minneluimen?
 Vermijd, ô Jongebloem! dien dacuw van vuige Pest!
 Weez cene Sarons Rooze in 't Leijdsch Gemeenebest.

Zoo gij na noefte vlijt, dan van uw arbeid rust,
 En speel- of schoollavei, u heuschlijk werd geschonken,
 Dan zal uw eerb're vreugd niet werden uitgeblusht.
 Geen Knechtje als een Soldaat, geen Meisje als Dona pronken;
 Neen, maar bescheiden jok en gulle kindervreugd,
 Leid Jongeling en Maegd op 't Rozenpad der Deugd.

Daar zult gij, 't schendlied dat verleiding roekloos zong,
 Verbannen, uit het Choor van uwe Zang-Choraalen!
 Daar zal uw zuiv're stem, en welbespraekte tong,
 Het oor der Burgers op een Psalmgezang onthaalen!
 Gij zult nu hupp'lend treên, voor 't heilig Priesterdom,
 En brengen met gejuich de Bond-ark wederom!

En eischt de zoete Jeugd dan nog een vrolijk lied?
 Wil dan onkuifchen zang van uwe lippen bannen!
 Dat onkruidzaaijend kwaad diend uit uw ziel gewied:
 En moet somtijds de boog vaa 't zanglief hart ontspannen?
 Wel, zing Wilhelmus, of iets van een heufcher aart!
 De Leydsche Pinxsterbloem is hier dog in vermaart.

Is hier en daar een Deun, in mopsje, of liedboek,
 Wel zing eens uit de borst, bij 't naaiwerk, of 't borduuren!
 Het zij gij 't spinrok draaid, of dat gij frisch, en kloek,
 In Huis- en Keukenwerk een pot, of pan moet schuuren:
 Dat is oud Hollandsch trant, dat bij den arbeid voegt,
 De zang verkwikt de ziel wanneer het ligchaem zwoegt.

Ik stae zelfs aan de jeugd, een geestig liedjen toe,
 Van eerb're vrijerij, van vrijsterlijke dingen;

Van zoete herders kout, van schaepjes, geitje en koe,
 Van Land- of Veldbedrijf, van kuische Lieveelingen,
 Eèn hupfche Vrijster die geen eerbaar deuntje kan,
 Word of een houte klik of zuurmuil voor den man.

Die Zanglust komt te pas wanneer ge eens Moeder word;
 Natuur eischt deeze troost, als 't kindje ligt te treuren,
 Grootmoeder, Peetemoei en Vader zit en gnord,
 Kunt gij geen wiegdeun of een zuija kindje neuren;
 Er is geen wigkje dat niet gaarne een slaepdeun hoort,
 Zijn Pappotleepeltje slaat zelve het accoord.

Des stae ik vreugde toe, aan 't jong en speelziek bloed:
 Het kleene Zoontje moog' met Koot of Hoepel speelen,
 De wijze LUIKEN, keurt het kinderspel voor goed;
 Hij wist uit kinderspel, ons wijsheid meê te deelen:
 De geest der ted're Jeugd word schielijk uitgebluscht,
 Zoo 't niet een Paerdjen, of een aardig popjen kuscht.

Zie maar een wigkje, dat pas uit zijn luijers ziet,
 Zie 't poesle handje naar een kleen hanfopje reiken!
 Het huppelt, lacht en geud, eer rust het kindje niet;
 Of 't moet het Molukje betasten en bekijken;
 En of dan zusje schreid, hij is te vreên en wel;
 Dus toont Natuur heur kracht, zelf in het kinderspel.

Ga dan als 't Paespronk is, vrij met Weespopjen rond:
De kinderliefde, zal wel iets in 't Tasje steeken:

De gantsche Burgerij neemt deel op deezen stond,
Op dat uw Properheid en orde werd bekeeken;
Des, waar de zagte Tucht uw eerb're vreugd gedooft!
Daar werd het waare groot der Burgerstaat beoogt.

Maar gij, die nu alreê tot rijper jaaren zijt;
Van kleed'ren onderleid, in Godvrucht onderweezen;
In eerelijk Beroep, u dienstig in der tijd,
Waar door u zelfs de zorg bevoolen is na deezen:
Verlaat het Weeshuis niet, als gij van daar verscheid,
Of koestert in uw ziel de deugd der Dankbaarheid.

Kent gij die schoone Deugd, die Godgewijde Plicht?
Gij kent ze, ja gewis, die zielentrostlijkheden:
Hierin, zijt gij alzints, als Christen onderricht,
In heilig Psalmingezang, in need'rige gebeden:
Vergeet dan nooit, zoo gij gezeegend zijt op de aard,
Dat gij een dankb'ren Weez van uw Regenten waard.

Tree zoo den loopbaan in der achtbre Burgerland!
En is u dan het juk van 't Huwelijk beschooren?
Reik nimmer aan uw Bruid of Bruidegom de hand,
Of laat door 't Bruiloftslied een dankb'ren lofzang hooren;
Herdenk altijd de zorg die u heeft opgevoed,
En doe dan op uw beurt de Leydsche Weezen goed.

Zie

Zie daar dan, Burgerwees! den raad van uwen Vrind:
 Van uwen Burger, vol gevoel voor braave Weezen,
 Waar by men nog den naam zijns Bestevaders vind,
 Die Leydens blijde Ontzet aankondigde voor deezē:
 Die trouw voor Leyden was; 'tgeen ik, zijn Nazaat, ben,
 En nog de ORANJE STAM als Leydens hulp erken.

Verlaat dit denkbeeld nooit, dit bid ik! uit uw hart!
 Gedenk, hoe deezen Stam, dien stut en steun der Staaten,
 Zoo menigwerf in rouw gedompeld en in smart,
 Door Gods Voorzienigheid, dog nimmer is verlaaten:
 Viermaalen, Kinders! was 't, dat uit Oranjes Wees,
 Het heil van Land en Kerk, uit 's Vaders asch herrees.

Wel, dat dan ook uit u een trouwen Burger rijz',
 Die met dat Edel Bloed ons Leyden helpt vereeren:
 En geef' op deezen stond aan Gode lof en prijs,
 Die deez' Doorluchte Stam met Telgen wou vermeerē:
 Die, bid dit dog met mij! voor Leyden, 't Vaderland,
 Nooit werden afgerukt van Neêrlands Eendrachtsband!

Wend Weesjes, eens uw oog in Pancras Kerkgebouw,
 Naast Leydens Heerlijkheid in deezē Tempelchooren,
 Daar ligt Prins WILLEM's Weez, JUSTINUS VAN NASSOUW,
 Den Vorst uit d'Edlen schoot van ELIVER geboren:
 Dat *Delft* met luister boge op 's Vaders Tombe praal!
 Hier rust zijn dapp'ren Zoon in Zeelands Admiraal.

Dien

Dien Edlen Held, schijnt nog gebeiteld in Arduin,
 Met zijne Gemalin voor Leijdens zaak te bidden;
 De Heldenknevel krimpt, en 't haïr rijst op de kruin,
 Zijn Helm en Degen, staan heldhaftig in het midden;
 Zag hij nu uit zijn Zerk eens met zijn wakker oog,
 Wie weet, hoe hij nog voor zijn Stam te waapen vloog?

ô Burgerij! met recht boogt gij op zulk een eer:
 Op Edle Mannen en doorlugte Leijdenaaren,
 Gints legt het oud geslagt *de Bie en van der Meer*,
 Wier adeldom van ouds blonk bij uw Stads-Standaeren;
 Wier Bloedverwant getrouw voor Stad en Staaten stond:
 Daar hij stierf buitens Lands, zijn hart naar *Leijden* zond.

Ja wend uw oogen slechts op ijder graf, of zerk!
 Gij vind de heerlijkheid van uwe Magistraaten,
 Vermengd met heilige Asch; begraven in deez' Kerk,
 Van dierbaare Ouderen en waardige Onderzaaten,
 En mangelde u nog meer voor *Leijdens* heerlijk Erf.
 Zie daar het alles in uw groote VAN DER WERF.

'k Rep van de Aeloudheid niet, van geest'lijke Adeldom;
 'k Verloor mij in een reeks van Cloosters en Kapitt'len,
 Vicariaten en Præbenden, die allom,
 Mijn Leijdens Adeldom voorzag van eerenstitlen,
 Daar *Keulen*, *Deventer*, en *Utrechts* Mijter plicht,
 Voor eene berden Schuur, deez' Tempel heeft geïllicht.

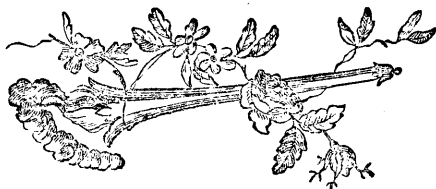
B

Kom,

Kom, leggen wij vereent de Burgerplichten af;
Juich Leijden! doe 't geklank van 't oud *Wilhelmus* hooren!
's Lands Eendracht roept ons toe uit onzer Vad'ren graf,
ô *Leijden!* nu is weêr een nieuw Ontzet gebooren!
Uw Burgerheeren zijn als VAN DE WERVEN trouw!
En vast verbonden aan de Helden van NASSOUW!

EERSTE RUSTING VOLLE CHORUS EN ORCHESTRE.

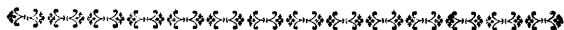
WILHELMUS VAN NASSOUWE.

D I C H T.

D I C H T M A E T I G E
R E D E N V O E R I N G.

T W E E D E A F D E E L I N G.

Thans eischt mijn ijver, dat ik in dit Maetgedicht,
Tot u spreek, welker zorg, de Weezen zijn bevoolen:
Daar gij voor den Regent, de dienstvaerdij verricht,
In huiszorg, of de tucht der kinderlijke Scholen!
Wat baat? wat helpt Regent, of Regentesse dog?
Zoo uw bedrijf niet is gezuivert van bedrog?

Gij waard het die somtijds, te verr' waard afgedwaald,
Als gij, die u beval, een rad voor 't oog kost draeijen,
En dikwerf aan een Weez een stillen wrok betaald,
Wen hij, voor uw belang zich niet wou laten paeijen.
Wijl men de goede zaak, waer over 't Weezje klaagt,
Met een scheinheiligheid, als strafbaar, had verdraagd.

Hoe, heeft het waerlijk aan een Dienaar niet gefchort,
Als men het Brood, de Kaas, en Boter had geftoolen?

Hoe vaak, als maag en buik, hier romm'lend had gemort.
Hielt men door roede en plak, de kinderklagt verhooren.

Hoe meenig zuigeling, die niet naar 't kerkhof voer,
Die 't zog ontluikt wierdt door het kind der Minnemoer.

Hoe meenig-meenigmaal; ik zwijg het meenigmaal;
Is niet de Vaderzorg der kinderen, gefchonden?

Hoe fprak het Weezje niet al ongebonden taal?
En hoe onachtzaam wierdt het aan verraad verbonden?
Ik zwijg veel liever; of mijn dichtftem fchreeuwden 't uit,
Wat in het Weezhuis wierd gedoogd van eenen guit.

Dit misdrijf is het niet, dat ik ten lasten leg,
Aan u, die door geen geest van oproer zijt gedreeven:
Neen, deeze basterd hoop, die fchelmen zijn reeds weg,
U zij een trouwer ziel, een beter hart, gegeven!
U werde in eed'ler hoop der Weezen zaak betrouwt,
Als gij hen als uw liefde, uw kinderen befchouwd!

De Vader zij dan niet te ftraf, nog niet te zacht!
De Meeder, of Meestres, niet knibbelig, nog kregel!
De Kuishheid houde steeds in 't Maegden-timmer wagt!
De Meesters, letten op de boosheid van een vlegel!
De plak, werd zagt beftuurd, de roede, met beleid.
De Tucht ga steeds gepaart met vrouw zachtnoedigheid.

Het

Het zij gij dan de Jeugd, elk na zijn ouderdom,
In der Regenten naam, voorzichtig moet beftuuren;
Zie met een Aerendsoog naar ieders daaden om,
En wilt aandachtig op der kind'ren imborst tuuren;
Blusch in een Zacht gemoed den stillen geest niet uit,
Aan een Hooghartigen, werd nedrigheid beduid!

Den Norskop eischt zijn straf, als hij halfstarrig word;
Onkuifche, Dronkaerts, eene roê met scherpe doornen;
Een Luibak moet door dwang, tot werken zijn geport;
Den Vloekert, die zijn God en Maker durft vertoornen,
Regent, en Overheid, en Burger eerloos schend,
Werd door een zwaare straf dat misbruik afgewend.

Een Gauwert die ter sluik, en met behendigheid,
Zijn handen uitsteekt, tot beschaeren, grijpen, steelen,
Let op zijn oogen, op zijn houding, en beleid!
Zoek na de Schurken, die 't gestoolen met hem deelen!
Straf hem gestreng, naar eisch van 't huislijke Recht,
Op dat dien vlek niet op de brave kind'ren legt.

Gij zelfs zorg voor uw ziel, houd uw geweeten vrij,
Als men aan u de busch der Weezen wil betrouwen,
Die zich verrijkt met zulk een flinkfche sluikerij,
Smaakt op zijn doodbed nog het knaagend naberouwen.
Schraapzugt en gierigheid, zijn een verteerend kwaat;
Maar, die 't een Weez ontsteelt, vind nergens toeverlaat.

En zoo er dan in 't stil nog zielsgebreken zijn,
Help die ten wortel uit den tedren boezem roeijen!

Rukt zagties uit het hart de pijlen vol venijn!
Een neêrgeslaagen geest, doe die opbeurend bloeijen!
Zoo ga het elk van u voor al uw weldoen wel,
Als eene Lijdia of een Gamaliël.

Volg dus de zeedeleeër, maar voeg er Godsdienst bij,
De Wet van Land, en Stad, zij 't richtsnoer uwer daaden,
Stel al die nieuwigheid der Scholen aan een zij,
Waar meê de sijne smaak ons Land heeft overlaeden!
Geloof mij, 'k heb er veel zien dwaelen van het spoor,
Wier Vader voor zijn kind een Gouverneur verloor.

Men keer een halve Eeuw te rug, na deezen dag,
Een Burgermeesters kind ging met een Burger 't schoole,
Men schreef een vlugge hand, men las wat voor zich lag,
Men koos de Cijfferlij, voor Basen en Vioolen:
De Jongeling kon geld, en zorgde voor de kast,
En met een Boerenkrijt schreef nooit Mevrouw de Wast.

Keer eens dat blaedjen van die oude tijden om,
Waar vind men oefening bij kleenen en bij grooten,
Zij gaan in 't fransche school, en in haar landstaal dom;
Is 't deftig Burgerskind van wijzer les verstootten;
Twee keuzen heeft hij slechts, of scholen op zijn fransch
Of Slordig, Onbestuurd, Ongelijk, en Ongansch.

Wat

Wat voorrecht dan voor u, die hier het Weezje leerd:
Dat gij uw lesfen naer 's Lands zeeden in kunt richten?

Wat voorrecht voor den knaap, die hier geen zorg ontbeert,
Voor leer- en leeslust, en het kennen zijner Plichten?

Gij dan, zorg voor de Jeugd, daar gij zijn Meester zijt,
Zoo zij hij u een kroon der welbesteeden tijd.

Gij nu die voor den Weez bij 't veege ziekbed waakt
Wanneer de vaale Dood komt om zijn sponde zweeven;

Ach, dat gij in dien Post uw plichten niet verzaakt!
Uw tederheid verzacht' de hoop op 't lieve leeven?

Hier toont menschlievendheid, hoe zalig dat het is,
Als 't Weezje smeektongt en men geeft hem laeffenis.

Ach dat geen harde tael zijn ijlend hoofd ontroer!
Dat zorgeloosheid hem niet ongetroost laat leggen!

Uw troost zij vaderlijk, uw handelwijs niet stoer,
Wanneer de hoope hem wat levens toe wil zeggen:
Beurd dan den kranken op en neemt dit tijdstip waar,
Dat hij godvruchtig danke, of zalig heenen vaar!

Er is geen oogenblik voor 't menschlijk hart zoo teêr,
Dan dat men met den Dood en 't Leven hebb' te kampen,

Dan kent het Schepzel eerst des levens Opperheer.
Die wel kastijden kan, maar troosten wil in rampen;

Dan is Barmhartigheid voor eenen Weez zoo na,
Als 't Zonnetecken voor den Koning *Hiskia*.

Dat dus een schrand'ren Arts ook niet onagtzaam zij
 Als hij de ziekenzaal met wijsheid in gaat treden,
 Hij sta daar zoo getrouw het kranke Weezje bij
 Als eenen Rijkert die Ducaten wil besteeden;
 Hij spaare uit zuinigheid geen kostbaar Medicijn,
 Dat tot het redden van een Weez van nut kan zijn.

Hij zorge, dat zijn eed nooit knage in zijn gemoed,
 Hij moet als man van eer, als Arts, zijn konst verrichten,
 Dat hij geen proeven van de kunst op Weezen doet!
 Om zich een eernaam van een nieuw *recept* te stichten,
 Hij moete op 't wijze spoor van een *Boerhaviaan*,
 Of Leijdens Doctoraat, met vaste schreden gaan!

Hij die den Etterbuil, of diepe wonden heelt;
 Moet zijne vaste hand niet onmedogend roeren,
 Hij vatt' de sonder zagt, en snijde stout door 't Eelt,
 Maar nooit moet hem de konst of eene proef vervoeren,
 Waar in den Tourniket, Trepaan of Beenzaag zaagt,
 En hij aan zulk een proef het arme Weesjen waagt.

Dit hiet ik tierannij, en beulen van de konst;
 Het Spin- en 't Rasphuis moet hier onderwerpen geeven,
 De Wet, de Straf, en 't Recht schenkt aan een Arts die gonst,
 Dit heeft *Vesalius* en ook *Eustaech* verheeven;
 Maar nimmer heeft 's Lands Wet een Hospitaal gesticht,
 Waar m'aan een Burgerweez, een wank'le proef verricht.

Al had gij door al 't Land elk knekelhuis bezogt,
 Om daar een scheef gewrigt, of bogchel op te zoeken,
 De dood verzeld veel ligt den zoeker op zijn togt,
 Wanneer, die krep'le konst, den schrand'ren Arts wil doeken,
 En hij, na 't zielenbeen zoekt met *Cartesius*,
 Meer met *Licetus* dwaald, dan *Aesculapius*.

ô Artzen, maak u vrij door uwe konst vermaard;
 Win duizend prijzen van vergulde Maetschappijen;
 Dat vrij uw eeremunt met gunste werd gepaart;
 Maar dan zal grooter eer uw treffelijkheid verblijën!
 Als u een Weezje met zijn dankbaarheid betaald,
 En gij in 't Pesthuis als zijn redder werd gemaeld.

T W E E D E R U S T I N G.

D I C H T M A E T I G E
R E D E N V O E R I N G .

D E R D E A F D E E L I N G .

Tot u Eerwaardigen en Deftigen der Stad,
Rechtschaapen Mannen: Ed'le Vrouwen, en Behoeders
Des Ouderloozen Weez, hunn' onwaardeerb'ren schat.
Hunn' wijze Vaders, en hunn' zorreglieve Moeders!
REGENT en REGENTES, wier ijver saamgepaard;
De ted're liefdezorg der Weezen hebt aanvaard.

Gij, die voor de Achtbaerheid der Ed'le Magistraat;
Voor d'eer der Burgerstand; hun bloed, hunn' Vrienden, Maagen
Ja zelfs in Gods naam, aan het hoofd der Weezen staat,
En 't Juk van het bestuur blijmoediglijk wilt draagen:
Gedoog, dat op uw beurt met zuivre cerbiedigheid,
Mijn Reden tot u zij, met Plicht en Dankbaerheid.

Gij

Gij dan, REGENTEN! die der Weezen Maatschappij,
 In naam der Geeften van hunn' afgeftorven Ouders;
 In naam der Overheid; en voor de Burgerij,
 Den Vaderlijken last wilt torfchen op uw fchouders:
 Ik ken uw Edelhart; mijn ziele twijffelt niet,
 Aan uw volijvrigheid in 't nuttige gebied.

Gij weet, wat aan een Man, en aan een jongling voegt;
 Geregeltheid en trouw ftaen beiden aan uw zijde:
 Elk deftig Burger is om uwe keus vernoegd;
 Het kleinste Jongske, tot den Jongling toe, is blijde:
 Ach dat d'Almachtige u in dit gewichtig werk, ~~daer~~
 Als wijze Vaders bij verlaat'nen Weezen fterk!

Gij REGENTESSEN, die het Moederlijk befchik,
 Handhaaven wilt ten troost der zuchtenden in fmarte,
 En Debora's wilt zijn, ach! dat den laaften fnik,
 Die 't doodzweet prangde van des Moeders ftervend harte,
 Op uwe zielen werke! uw Sexe voelt gewis,
 Wat dat aandoenlijkheid van eene Moeder is.

Wie fchilderd mij 't gevoel, als men een kindje ziet,
 Daar 't in de jongste nood zijn Moeder heeft verlooren?
 Daar Vader weggerukt, het wigt geen hulp meêr bied?
 En niemand het gefchrei van 't weenend kind wil hooren?
 Als gij 't Mevrouwen, van des Moeders doodkist rukt;
 En het in Jezus naam, op uwên boezem drukt?

Daer

Daer reikt het wormpje dan zijn poesle handjes toe!
 Daar grijpt het zijn Troostresfe in zijne rekkende armen!
 Het flamert weenende den lieven naam van Moe. —
 Van Moedje, — Moeder lief, het kind kend uw ontfarmen,
 En d'eerste tongval die den Mensch het spreken leert,
 Werd uw uit dankbacrheid zelfs door Natuur vereert!

Natuur, ô ja, daar zij zich zelfs geweld aan doet,
 De schaamte, of hovaardij, heur schande wil bedekken;
 En ligt ten vondeling zijn eigen vleesch en bloed,
 Dat Meid of Kamenier bij hem ligt kon verwekken;
 Terwijl de ontaarde Vaër en Moër het laat in nood,
 Zoo rukt gij 't wigtjen uit de klauwen van den dood.

Gij volgt hier in de deugd van het Oud Israël,
 Terwijl onze Eeuw vervremd, van die Barmhartigheeden;
 't Verzaaken van zijn bloed maar houd voor weelde en spel:
 En deugdzaam schijnen wil, als hij heeft overtreden;
 Laat elk in dit geval eens in zijn boezem treên!
 Wie zonder zonden is? werp vrij den eersten steen.

Wat loon, wat lof, wat heil, Mevrouwen? welk geluk
 Voor haar, die Jezus tot een zoogvrouw wou verkiezen?
 Wat zaligheid voor haar, die Weezjes troost in druk?
 Zulk een zal nooit den troost der zaligheid verliezen;
 Want aan die weldaën, heeft d'Almagtige gezegt:
 Is mijn Verbondsbelofte in Eeuwigheid gehecht.

Die

Die liefde, dat gevoel, die zachte tederheên,
 Zijn bij uitneementheid aan Vrouwen dog gegeven;
 Zij hebben dog verpijnt de finert der baerensweên,
 Haar romm'lend ingewand, gevoelde 't eerste leeven.
 Ach, dat het wigkje, daar 't zijn lieve Moeder derst,
 Mevrouwen! in uw arm zijn Moeder weêr verwerft!

Hoe vrolijk lacht Natuur, als voor een bosje stroo-
 Een Eerstgeboornen in de windzelen en doeken
 Verwarmt word, en verkwikt; daar het al kruipend noô
 Een oude vodde van zijn 's Moeders lijk kon zoeken.
 Hoe zegent dan een kind; de zorg aan hem besteed,
 Als het volwasfen word; en kent zijn voorig leed.

Ach! dat een jonge bloem die op 't ontluiken staat,
 In kuifche rijpheid danke, in Maegdelijke Jaaren!
 Uw reine Deugdenles, zij hen een tfeverlaat!
 Uw Godvrucht, moet heur voor verleidingen bewaaren!
 Uw Liefde, uw Moederzorg, zij haar een duur kleinood!
 Want *Liefde*, zegt God zelfs; *is sterker dan de dood*.

Der Weezen Vader zal in 't Borgbloed van zijn Zoon,
 Zijn Geest doen daelen als een D U I V E blank van wicken!
 Regent en Regentes, zal blinken met Gods kroon,
 Als elk den Wees beschermd als 't klokken haere kicken!
 Wat eerlijk Leydenaer die u geen zeegen wijd!
 Als gij in zijnen naam der Weezen Ouders zijt.

En.

En zeg, wat is 'er, dat den Liefdeband meer bind?
 Dan waar een Vader, eene Moeder, beiden zorgen,
 Voor hunnen Jong'ling, haere Dochter, 'tzuigend Kind?
 De Liefde en Dankbaerheid, zijn beider Liefdeborgen:
 Ja, van het jongste kind, tot aan den oudsten zoon,
 Schenkt wederliefde aen edle Grijsheid heure kroon.

Een Koning, Majesteit, een Vorst of Burgerheer,
 Acht zich verheerlijkt, noemt men hen een Burgervader:
 Maar gij, deeld in der daad, in 't waare van deeze eer,
 Den band der Ouderliefde is aan uw harten nader;
 Deez zoeken heerlijkheid en schatten van gebied:
 Maar gij, zoekt godlijk loon, en helpt den Weez om niet.

Men zag 'er wel voorheen aan gierigheid vermast,
 Hervormd in Levranciers van dikgemeste koeijen,
 Of osfen vetgeweid; daar trotsheid op den bast
 En 't wigt, het vee liet aan den ijzren slagtring locijen;
 Terwijl men zorg droeg, dat voor den gemaakten koop,
 Zijn eigen Vleeskuip van het vet en ongel droop.

Dit was een haatlijk werk. Maar dat een braaf Regent
 Aan 't Weeshuis zijn Fabriek, of noodruft moog verkoopen,
 Ja, maar hij wookre niet, in waarde of in procent!
 In zijn geweeten zij geen zelfsbelang gefloopen!
 Zoo dat, als men aan hem het Leydsch Fabriek besteed,
 Hij met geen vreemde pij de Weezen dekt of kleed.

Het

Het zij inlandſche wolle, en inſlag wel bereid,
En lijwaat naar den eisch der ſtoffe en ellemaaten,
Des Weezjes lend'nen dekke, en Schaam'le armoedigheid,
Een weinig netheid naar 's Stads dragt, werd toegelaaten,
Een huifjen, ſchortekleed, of hoed van goede ſtof,
Werd na 's Landswijz' gedooft, al is de kleding grof.

Hoe daelt Menſchlievendheid dan dankbaar van om hoog,
Als men een naakten Weez met todden ziet omhangen?
En men den opſlag ziet van zijn erbermend oog,
Daar gij hem koeftert en hem Kleed'ren doet erlangen?
Hoe is zijn ziel ontroert, die in geen jaar en dag,
Om zijne maag're huid, een lapjen Linnen zag?

Ik zie hem hurkend voor zijn nieuwe Vad'ren ſtaan!
'k Zie zijn verkwikten Geest in mijn'rende gedagten
Bewond'ren, wat hij ziet; wat goed hem word gedaan,
Daar hij nog korts in nood en kommer moest verſmachten;
Geen broodkruimpje in'tſchapraai, geen turfjen aan den haard,
Geen bedje zelfs van ſtroo, en nu met liefde aanvaart.

Zie daar, een Menſchenkind, die naauw wist dat hij 't was;
Door uwe zorg behoed voor kommer, jammer, klaagen,
Zie daar, hem opgebeurd, uit honger, zak en aſch!
Zie daar, een nieuwen Menſch ontferming opgedraagen!
Zie daar, een aardworm uit des waerelds woeftenij,
Hervormt tot Burger der beſchaafde Burgerij.

Het is dus, dat ik dan, in uwe deftigheid,
 Hernieuwde Heeren, en hoogwaardige Mevrouwen!
 Een alsints eerlijk hart, een alsints wijs beleid
 Van onbezwalkte deugd en zorg moge aanschouwen!
 Uw eerste weldaad toont de kennis van uw plicht,
 Uw eerste zegen, rust in 't zeeg'nen door VAN TRICHT.

Neem vrij de beete Broods; smaaak vrij een teuge wijn,
 Als gij aan 's Weesjes disch, als Ouders zijt gezeeten;
 De Liefde en Dankbaarheid, zal dienaressse zijn;
 De ted're Weez, zal zelfs zijn plichten niet vergeeten;
 Maar zeggen: Ouders lief! ach, dat ik u bedien,
 En aan uw Dischgerecht mijn zegening mag biën!

Gij dan, daar gij met lust uw Vaderschap aanvaard;
 Daar gij als Moeders word voor ouderlooze Weezen;
 Gij toont, dat ge ook aldus uw plicht met deugden paart,
 Daar uwer eerste zorg den kind'ren God leert vreezen:
 Gij toont, dat gij in 't Aerd'sche en 't Hemelsche bewind,
 Als waere Christenen, met uwen God begint.

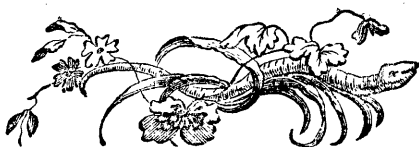
Wel nu, die zoo begint, zal op het Aard'sche dal,
 Gerust zijn levensloop met zegening volenden!
 Zou die niet zijn beschermt, voor nood en ongeval?
 Zou Gods ontfermend Oog, na zulk een Mensch niet wenden?
 ô Ja, al wat hij hier aan Weeuw en Weezen doet,
 Is intrest voor zijn kroost, en een bestendig goed.

't Is intrest voor uw ziel, in hoogen ouderdom,
Als ge op den ouden stok den grafkuil gaat genaaken:
Dan zult ge Eerwaardig Grijs, hoe bukkend, stijf en krom;
De kalmte des gemoeds, en ijdters heilwensch smaaken!
En als gij dan met eer, eenmaal van hier verscheid.
Dan zal 't het Weesje zijn dat dankb're traanen schreid!

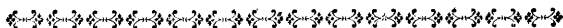
Elk traantje, zal dan aan uw zaal'ge Hemelkroon
Een paerle zijn die in het starrengoud zal blinken;
Gij zult in 't Eng'lenkleed genaaken voor Gods troon;
Als Aarde, Lucht en Zee ten Chaos zal verzinken.
Zoo roepe uw 's Konings stemme in zijne heerschappij:
Komt, gij gezegende mijns Vaders! komt tot mij!

D E R D E R U S T I N G.

D I C H T M A E T I G E
R E D E N V O E R I N G.

V I E R D E A F D E E L I N G.

Dus verre heb ik, voor mijn Leijdschen Weez, gepleit:
Dus, dorst mijn ijvervuur zijn liefde vlammen stichten.

Dus, ben ik in een veld van daaden uitgeweid,
'k Trad in de zielskapel der menschelijke plichten:
'k Sprak met vrijmoedigheid, geliefde Burgerij,
Voor uwe Weezen; maar ik bid, hoort ook naar mij.

Denk niet, dat een Regent, of Achtb'ren Burgerheer,
Alleen, den zwaaren last voor uwen Weez moet draagen.

Indien uw liefdeplicht, uw bloedverwant verlaat;
Dan komt op uwen kop zijn zuchten en zijn klaagen:
Gij zijt de Leden die het Lichaam ondersteunt,
Waar op een braaf Regent of Burgemeester leunt.

Wat baet het, of men zorgt, en blokt, en zwoegt, en zweet,
En met een wakker oog, het welzijn op wil merken

Ten oirbaar van den Weez, zijn tijd, en vlijt besteed,
Indien uw zelfsbelang, hun weldoen wil beperken?
Gewis indien uw trouw niet in haar trouwe stemt,
Blijft voor uw en uw Weez, Gods zegendaauw gestremt.

Gij zijt het Maagschap van den Ouderloozen Weez;
Hij is uw bloedverwant, de Weezjes zijn uw Neven:
Lees in de Naamrol van deez' Ouderloozen, — lees!
Uw naam en bijnaam, staat ook op haar rol geschreeven.
Zij zijn zelfs op uw naam, aan Jezus von't gedoopt,
Spreek, heeft Natuur op uw gelofte niet gehoopt?

Als gij ter doope gong, en nam uit 's Moeders hand,
Heur eerstgeboorenen, in windzelen en doeken,
En gij bezwoer voor heur, dat gij voor 't lieve pand,
Als een Gevader, of Gemoeder, 't best zoud zoeken,
't Beschermen zoud, indien ze in 't kraambede eens bezweek,
Hoe staat uw hart er bij? bij dezen Eed? ach spreek!

Hoe meenig heeft den Plicht der Burgertrouw bevekt,
Zoo dra den Boël berooid of sober wierd bevonden?

Hoe zeer, heeft hovaardij haar Maagschap niet bedekt;
Of zijn gezworenen Eed van Peterschap geschonden?

En bij een Huuwlijks-Feest, of deftig Lijkgebaar,
Zijn Weez vergeeten, puur of zulks een schande waer?

Ja Broêrs, of zusters kind te schandelijk ontferft,
 Om eenen trotschen Neef, of Nicht, van hoger staaten;
 Aan 't aangehuuwd wif, dat eigen kind'ren derft:
 Het billijk erfgoed van zijn Stamboom naar te laaten?
 Hoe meenig, die hier door op 't Leijdsche kussen zat?
 Die weinig dagt, dat hij een Weez tot Grootvaêr had!

Foei zulk een hovaardij, die al de banden scheurd,
 Waar aan Natuur de trouw van 't Menshdom heeft geklonken;
 Het zij een Rijkert juicht of schaamele Armoê treurt,
 De Kerkhofkuil is een, voor beider dooden schonken:
 Gelukkig hij, die dan in voor- en tegenspoed,
 Gedenkt, dat hij als Mensch geen Weez verlaaten moet!

Of meend de Trotsheid en verheeven Hovaardij,
 Den rang van Adeldom, of dien van Magistraaten,
 Dat het voor hun geslacht een vlek of schande zij,
 Een eerlijk Weezkind van zijn goed en bloed verlaaten.
 Op het Heraultenboek te zien bij zijn Standaar?
 Ligt vind hij daar zijn broêr als Aad'lijk bedelaar.

Neen, van die haatlijkheid, blijv' Leijdens Weez bevrijd,
 Hij zij van groot, of klein, of wie hij zij, gesprooten:
 De trouwe Burgerfchaar, erkent hem, 't allertijd
 Als deftig Burgerskind, den bloem der Stadgenooten,
 Het Leijdsche Weeshuis heeft nog Mannen wijdvermaard
 En Vrouwen van vernuft, uit zijnen schoot gebaart.

Weg

Weg dan met hovaardij, met grootschheid van geslacht,
 Weg met den hoogenmoed van Fabrikeur, of Maagen,
 Een wijzen Weez, die deugd, en eer, en plicht betracht,
 Al heeft hij 't Wambuis van der Steden Schild gedraagen,
 Verruilt die Stadskledij ligt voor een Tabbaart pronk,
 Als aller gaven God, hem zijne gaven schonk.

En vergd men mij bewijs, het is in deeze Stad,
 Wat woond hier niet een tal van deftige Wallonnen?
 Die toen *Louis* hen om 't Geloof ontaadelt had,
 Hier 't Weeftouw traden, of den vetten Woldraad sponnen?
 Wat deftig Burgerheer, rees niet uit haar Fabrijk?
 Ach was het Naakroost nog zijn Bestevaër gelijk!

Maar gij nu, die als Voogd door de Ouders zijt erkent,
 En het bewind verkrijgt van haar Nalaatenschappen:
 Die 't nagelaaten geld, voor 't Weezjen steld op rent:
 Ach, dat ook uw Gemoed zich zelfs niet moog' beklappen!
 Er is er, 't geen van ouds de Waareld heeft geleerd:
 Die zijnen Weez vergeet, en van zijn schijven teerd.

Dien grouwel vind men in Gods woord, van blad, tot blad
 Als een vervloekt bedrijf van ontrouw, aangetekent:
 Nooit is er zegening voor zulk een woekerschat:
 Ja, d'allerzwaarste straf werd zulk een toegerekent,
 Die in de have en 't goed der Weeuw en Weezen zit,
 't Komt zelden aan het eerste, en nooit aan 't derde lit.

Hoe staat zulk een er bij, als hij den boedelstaat,
 Op Inventaris schrijft, en maakt het goed tot gelden,
 En komt het schraaltjes om, zich dra daar van ontslaat,
 Mits men hem zwaar procent en schaêvergoeding telden:
 Of op het best er meê van teert, zoo lang het duurt,
 Met zijn gezin: en dan, het kind naar 't Weezhuis stuurt.

Hoe meenig Rentebrief van aangestorven geld,
 Waarop men, een procent meêr als gewoon, kon tellen,
 Wierd niet wel in de hand eens Financiers gestelt,
 Daar men ze in 't boek slegts als gewoon kapitaal liet stellen:
 Hoe kwam somtijds het geld voor 't wisselrecht te pas,
 Om 't schutten van 't Protest als het vervaldag was?

Wat meend gij, dat dit God niet van uw eischen zal,
 Als gij voor 't oordeel treed van aller Weezen Vader;
 En 't Weezje; die hem heeft gedrukt op 't Aardsche dat,
 Rechtvaardig aanklaagt, als een dief, en een verrader?
 Als gij als doemeling ter zijden af zult staan,
 Daar gij 't verdrukte kind ten Hemel in ziet gaan?

Ontzachlijk denkbeeld, van Gods toorn in de Eeuwigheid!
 Maar heerlijk denkbeeld, voor een eerelijk geweeten,
 Die voor der Weezen zaak vol van Belangloosheid,
 Als Vader, Vriend en Voogd, zich liefd'rijk heeft gekweeten!
 Al wat zulk een verricht met liefde, trouw en troost,
 Is welvaart in zijn huis, en zegen voor zijn kroost.

Wilt

Wilt gij dan Burger zijn, en zegent gij Gods Huis?
 Doe dan gemoedelijk uw Christendaaden blijken!
 Verzacht voor uwen Weez den druk van 's Waerelds kruis!
 Wil nooit een penningske ten onrecht naar uw strijken!
 Men leg zijn last nooit neêr als men hem draagen kan,
 En valt hij dan te zwaar, ontflaê er u eerlijk van!

'k Verzekert u er van, is uwe zorg oprecht?
 Hebt gij voor Weeën en Weez uw plichten niet geschonden?
 Heeft nooit, een Stiefmoêr u het Vaderschap ontzegt,
 En 'tvoorkint onderdrukt? een Stiefvaar weer verbonden
 Aan eene Weduwwrouw, het kind van 't eerste bed
 Door knev'larig gedrukt? uw Loon blijft vastgezet.

Zulk eenen smaakt veel meer het Ouderlijke zoet,
 In dankb're kinderliefde en Christelijke zeeden;
 Dan van Malmoêrtjes kind; of van zijn eigen bloed,
 Waar van de zuivre tucht misleiding heeft geleeden!
 Zoo elk dan naar zijn staat, zijn Liefdeplicht beschouwd,
 Dan werd hij van elk een als eerlijk man betrouwt.

Dan helpt hij, den Regent van 't Weeshuis, in zijn zorg:
 Dan helpt hij Magistraat, en Burger onderschraagen:
 Dan is der Weezen God, voor zijne welvaart borg;
 En Christus Liefde helpt den last blijmoedig draagen:
 Dan komt zijn eerlijk Loon, in 't laate naageslacht,
 Wilt hij gewisfelijk de-zaaligheid verwacht.

Maar, wyl mijn ijvervuur thans voor de Weezen blaakt!
En ik vrijmoedig haar belangen voor durf spreken.

Daar ik de Trouwe prijs', wyl de Ondeugd werd gelaakt,
En ieder kennen moet zijn Plichten en gebreeken;
Zoo werd den Taalsman op zijn beurt zijn fout gezegt,
Als hij het Weezkind drukt, zelfs onder schijn van Recht.

Uw trotschheid heeft al lang dat misbruik naakt verraên;
Wanneer gij naar uw zin de zaaken weet te ploojen;
Ja hield in 't lange pak, die bij u komt beraên,
Tot men der Weezen zaak wist in proces te gooijen,
Of hield 's Weeskamers zorg, en 't Weeshuis recht, er uit,
En zond den Wees daar heen, als alles was verbruid.

Men zeult het Boedelrecht, veel ligt, al mede in 't zog,
De Obligatien, de Brieven, en de Renten,
Men geeft den Boedel op, en wie weet, welk bedrog
Er sluipt in Codicil, of list van Testamenten?
Wat al beflommering word hier niet uit gebaart?
Waar Clercq, en Procureur het allerbest van vaart.

Ja, een en zelfde Man, is voor- en weêrpartij;
Als een Notaris moet hij 's Weezen zaaken redden;
Als Clercq op het Stadhuis, staat hij aan d'andre zij;
Dus trekt hij dubbeld Loon, 't Procent, en Steden Wedden.
Hoe zorglijk is het hier voor een gemoed'lijk Man,
Die hier het middenspoor Rechtvaardig houden kan?

Men

Men schild're voor zijn geest, dit treffend Tafereel,
Men zie een Kranken, op 'taâmchtig sterfbed hijgen;
Bekommert, hoe na hem, zijn Weez het wettig deel
Van zijn Nalaatenschap, getrouwelijk zal verkrijgen!
De goede Vader, kent den stijl van rechten niet,
Wijl hij, ontfermend, dan op zijn Notaris ziet.

's Mans stervend Oog verglaast, de lippen zwijgen stil;
Men vraagt; de doodsangst doet de bange borst verstikken;
Men sluit de deure toe, en schrijft 's Mans laatste wil,
Die dan niet anders kan, als even Ja te knikken:
En eer een Weeze weet, dat Oom of Moeje sterft,
Is door een vleierstong het naaste bloed onterft.

En wat is dan 't gevolg? Haat en Famielje twist;
Den Rechter in een poel van Erfkrakeel beslommert;
Het geld verprocedeert, den sleutel op de kist;
Het wettig erfdeel weg; de Voogt en 't Recht bekommert,
Den klopper van 'tgemoed verschroeid; de pleiters moê,
Geengeld, geen Goed, geen Recht, het kind na 't Weeshuis toe.

Ik zwijge en treede in zulk een aak'lig doolhof niet,
Ik laat dit zwartgordijn veel liever toegeschooven;
Dit is de zaak van Hem, die aller hart doorziet:
Dien Poeldamp zou veelligt mijn tederheid verdooven,
En gramschap feller op de grove snaaren slaan!
Neen, ik voeg zagter toon bij 't Burgerlijk vermaan

Ik wil een zoeter troost, ik wil met stiller geest,
 Niet allen, met dien smet, zoo haatelijk; bevleken,
 Ik schoei hen allen niet op eene en zelve leest:
 Maar 'k wil den schuldigen tot zijne plichten trekken,
 En 't zij de Burgertwist, of woekerzucht hen dreef,
 Wensch ik dat Eerlijkheid met Eendracht weêr herleev'!

Sta af, ik bid het u! zoo bidden helpen kan!
 Van ingezwolgen wrok; partijdig procedeeën!
 Verdruk' geen Weeuw of Weez, van een Oranjeman;
 Maak u tot geen Regent van die u moet Regeeren!
 Geen norsfche Stadsboô hang ter rolle van u af,
 Maar voeg u naar 't bevel 't geen de Overheid u gaf!

Men houde zich getrouw aan Wetten en gebod,
 Een Rechtsgeleerden help 't gekrenkte Recht herftellen,
 Men trait're uit wederwraak geen nieuwen Patriot!
 Hij is uw Broeder, gij moogt hem te onrecht niet kwellen,
 De Souverain vergeeft, Oranje breekt de Roe,
 Des komt ook 't Burgerrecht aan hem, als aan uw toe.

Zijt met uw eer te vreên, en trouw in raad en daad,
 Tart door een Hogen Borst in uwe Pronkfaletten,
 Geen Achtb're Heerlijkheid van Leydens Magistraat!
 Zij zijn uw Meesters, Gij, slegts dienaars van de Wetten:
 Eert God en d'Overheid, dan zijt gij grooter groot,
 Dan dat ge in een Karos, naar 't graf rijdt naar uw dood.

Maar

Maar gij ook Woekeraars, die met der Weezen zweet,
En eerlijk arbeidsloon, gerust en lui gaat slaapen:

Wanneer een Jongeling op 't Ambacht werd besteed;
Ach! wilt u langer, aan dit misdrijf niet vergaapen,
Elk penningske dat gij beknibbelt aan zijn loon,
Word afgekort van uwen zegen voor Gods troon!

Ontlast u van dat pak, dat u geweeten draagd!
Wen gij als Baas, of Vrouw, der Weezen dienstbaarheden
Van eenen braaf Regent of Regentesse vraagt:
En zij als Ouders, 't kind in uwen dienst besteden,
Behandel hen gelijk men Burgerkind'ren doet;
En kwijt u van uw plicht en Christelijk gemoed!

Hoe meenig Timmerman, Loodgieter, Metzelaar;
Begunfligt met het werk der Steed'lijke gebouwen;
Hoe meenig Verwers Baas, of een Ambachtenaar,
Wat al Huismoeders, of veel knibbelzieke Vrouwen,
Die in der Weezen zweet steeds zoeken flegt gewin,
En houd den Knaap voor slaaf, de Maagd voor een flavin?

Het zij een fluksche Gast vast bikt met het Truweel;
Een ander naarstig aan de Schaafbank slaat te werken;
Geeft hem zijn Baas tot loon een afgeknibbelde deel,
En rekent hem voor knecht eer 't den Regent kan merken:
Terwijl den Bouwheer mild zijn gevelpracht betaalt,
En 't Mijpheer Metzelaar niet scheelt hoe dat hij 't haalt!

Dit

Dit schand'lijk misbruik weet de gantsche Burgerij,
 Elk eerlijk Magistraat heeft het voor lang geweeten;
 Hun wijze doorzigt zag deez' snoode knev'larij,
 En sprak een wakker Man, 't wierd achter banks gesmeeten;
 Men kreunde zich aan Weez of deftig Burger niet,
 De Opzieners waaren 't eens en 't Gilde had crediet!

De Fabrikteur, helaas daar ziet het deerlijk uit,
 Den jongen, weet men wel als Leergast uittestellen,
 En al verdient hij meêr, hij krijgt daarom geen duit,
 En brengt hij 't Weefwerk t'huis, dan weet men hem te kwellen,
 Met Prenters, Boomers, en met Hal- of Ellen-recht,
 En of hij staat en zucht, hij blijft den ouden knecht.

Is 't in de Zomertijd schoon weder, en lang dag?
 Dan weet men een minuut, quartier en stond te rekken;
 De Vrekheid woekert dan wat hij wel winnen mag,
 Om van der Weezen zweet een uurtje loon te trekken,
 Maar komt de Wintertijd, dan zegt Heer Fabrikant,
 ' De daagen zijn te kort, er is niets aan de hand.

Zoo speelt de Woeker, of het Zelfsbelang heur Rol,
 Zoo leert dit voorbeeld aan de Jeugd de snoode stukken,
 Zoo raakt een Arbeidsman of Weezknecht licht op hol,
 Daar hij, al wat hij doet, blijft in zijn ongelukken,
 'o Leyden, dit's 't verval der kwijnende Fabrijk.
 Den Arbeidsman blijft arm, den Fabrikteur word rijk.

Ver-

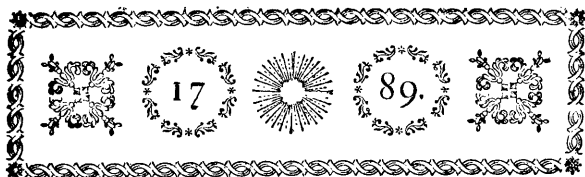
Vergeef mijn ronde taal, ze is die van 't eerlijk hart!
 Een trouwen Burger mag met eerbied, mann'lijk spreken:
 Die voor een Weeze pleit, die noeme Wit nooit Zwart,
 Maar durft gerust de hand in zijnen boezem steeken.
 Wie 't welzijn van zijn Stad en Volk ter harten gaat!
 Veracht de vleijerij, en zegge daar 't op staat.

Dus verre roerde ik stout een ieders feilen aan:
 Ik stelde de Ontrouw, en de Trouwe, voor en teegen!
 De Wet van 't Vaderland, en Gods gewijde Blaën,
 Den Vloek van Ebal, en van Gerisim den Zeegen,
 Was steeds het richtsnoer voor mijn Reden: Burgerij!
 Ach! dat de laatste uw deel dan ook, ô Leyden! zij!

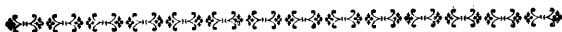
VIERDE RUSTING, VOL ORCHESTRE.

Een nieuwe Ouverture, die maar eens voor Hunne Doorluchtighe Hoogheden, en hier voor de tweede maal gespeeld is.

D I C H T M A E T I G E
R E D E N V O E R I N G .

V I J F D E A F D E E L I N G .

W at heil! het is NIEUW JAAR, wij vieren 't heilig Feest,
Van onze zaligheid, die heden was gebooren!
't Gejuich der Engelen, der Dienaars van Gods Geest,
Verkondigen het HEIL DEN VOLKEREN beschooren,
Elk Christ verheerlijkt God, en galmt met dankb're stem,
De blijde Boodschap van het zalig Bethlehem.

De Griek, de Armeniër, de Moskoviet, Sarmaat,
Bekeerde Heiden, Jood, al wie dit Kind wil eeren,
En de Ooster Wijsgeer, die zijn Sterre gadeslaat:
Verkondigen alom de Zaligheid des Heeren;
Ja, van de Noorderpool, tot aan den Zuider-as;
En 't Oost en West, juicht, nu Godmensch gebooren was.
't Is

't Is Hooge Hoogtijd, waar men Christenen ontmoet,
 Het is Verzoendag; God wil Adams val vergeeven;
 In het gebrooken Lijf, in het gestorte Bloed,
 Gaf hij door zijnen Zoon ons voor den Dood, het Leven.
 Elk legt ten blijk van zoen bij 't Heilig Avondmaal,
 Een Penningsken ten troost voor 't Weezjen in de Schaal.

De scheiding van het Jaar als het na twaalfen gaat,
 Werd bij ons met den stond van het Nieuwjaar begonnen,
 Hoe luistert elk dan scharp, die 't klokslag gade slaat?
 Hoe mikt het huisgezin wie 't eerst zal zeeg'nen kunnen?
 Terwijl de zonne bij den tegenvoeteling
 Den Uchtend van ons Jaar, door 't licht der Maene ontfing.

En nauwlijks rijst zij in den gloed van 't Oosterlicht,
 En toont heur Majesteit, in witbesneeuwde wolken,
 Of heure glans verkwikt Europa's aangezicht;
 Het nieuwe Jjaar verzoent den twist van heure volken.
 De nieuwe Maen verschijnt, dat Pronkstuk der Natuur,
 Bepaald dan Ebbe en Vloed, in 's waarelds Noordervuur.

Er is geen Mensch hoe arm, geen Rijken hoog van Staat,
 Geen Landman bij den dorsch, geen Herder bij zijn schaapen,
 Geen Visser bij zijn wand, geen Stuurman bij den graad,
 Geen Tuiner in zijn hof, geen Mars bij d'oorlogsknaapen,
 Of alles zegent Volk en Vaderland te gaër,
 Met het gezegend Oud in het vernieuwde Jaar.

Deez' drukt de Rechterhand, in die van zijnen Vrind,
 En geene kuscht hem, met de Nieuwjaars kusch van vreedén.
 De Zoon groet Vaderlief, en Vader weêr zijn Kind,
 Al 't Bloedverwantschap komt met heilgroet binnen treden:
 Ja 't Weezje zeegent u, al wat betrekking heeft
 Op Raad en Burgerij deez' dag zijn zegen geeft.

Naauw rijst de Dienstvaagd of den Dienstknecht uit het bed,
 Naauw hoort men 't haangekraai of 't ramm'len van een wagen,
 En deur of venster bij den Werkman opgezét,
 't Gejoel verkondigt in de Buurt het vrolijk daagen;
 Of elk reikt, half gekleed, den Buurman zijne hand,
 En wenscht hem een Nieuwjaar en zeegen in zijn stand.

Het Nieuwe komt nu aan, het Oude gaat voorbij;
 Al wat verricht is, kan noch Uur noch Tijd verand'ren;
 Maar 't beet'ren is voor 't Nieuw, als 't oude schaad'lijk zij:
 Mogt dan mijn Burgerij, verzoenen met elkand'ren!
 Ontfloeg zich 't eerlijk hart, der ouden Haat'ren boei!
 Ik zag mijn Leyden dra weêr staan in vollen bloei!

Ach, Broeders! is uw hart, dan nu niet aangedaan;
 Daar God Almachtig, wil verzoenen en vergeeven?
 Kunt gij de Heiligheid van deezen dag ontgaan?
 Zult gij in Eendracht niet als Broeders saamenleeven?
 ô Ja! het moet zoo zijn, want zonder dat verbond,
 Gaat Leyden, 't Vaderland, en al ons heil, ten grond.
Treed

Treed toe, verzagt weêr als voorheen der Weezen lot!
Help Leydens Huisgezin als broeders weêr herstellen!

Keer weer, Misleiden! keer! waar Vrede woont, woont God,
Wil de oorzaak van uw heil, uw Arbeidsman, niet kwellen;
Sterk Eendracht, noefte Vlijt, en Neering en Fabrijk!
En maak u aan de Deugd uw's Bestevaêrs gelijk.

Elk heeft de Priesterfchaar, met zegening gehoord,
Hoe meenig moet dit heil van 't Vaderland niet derven?

Daar hij zijn Broeder derft, die in een ander oord,
Als Balling agter 's Lands, meinedig om moet zwerven?
Keer in dit Nieuwe Jaar, misleide Schaare! keer!
Geef *Leyden* en *Oranje* een eerlijk Burger weêr!

Heen uit! driewerf heen uit, met eene valsche tong!
Met eene Rechterhand, die toereikt met vervloeken!
Heen uit! met hem, die nu een valschen Boetpsalm zong!
Heen uit! met Leeraars, die Socinus Leêre zoeken,
Heen uit! met allen, die niet met hun hart en hand,
Dit Nieuwjaar intreên, tot het heil van 't Vaderland.

Dit is een trefflijkheid waar op den diadeem,
Der Aardsche Koningen, zich Godlijk kan verhoogen,
Oranjes inborst heeft die Vorftelijke zweem,
Zijn Edelmoedig hart spreekt in zijn Prins'lijke oogen!
Zijn vijand staat verstomt, genaê is zijn' blazoën,
Zijn schild is God, wat zal een Nietig mensch hem doen?

Waarom dan Broeders, door een heete wraak vervoerd;
Zoo gij Oranje mint; zijn treflijkheid beschaamen?

Waarom het Vaderland, de Stad en 't Volk beroerd,
Terwijl men 't welzijn van 's Lands Eendracht wil beraamen,
En 't onpartijdig Recht, met schrandere Staatsbeleid,
De Stokers van het Kwaad, daagd voor Rechtvaardigheid.

Volgt een halfarrigen dit Christ'lijk voorbeeld niet,
Door weêrvergelding moet ge u zelfs geen recht verschaffen;
Geen zaamschooling nog geen Maatschap'lijk gebied,
Kan u rechtvaardigen, als ge anderen wilt straffen
Om misdaden die gij doet, en die in and'ren laakt,
Die hier zich gelden doet, 's Lands Eendrachts Wet verzaakt.

Verborgen wrok, die vaak 's Lands welzijn niet betreft,
Die dikwerf, Gierigheid, of Neeringzugt, kan vormen,
Of die door Jalouzij, het hart der afgunst treft,
Of zucht tot Ampt, of Staat, de ziele wil bestormen;
Geeft meerder oorzaak tot een Scheldnaam, van verwijt,
Dan dat het zuiver hart Oranje is toegewijd!

Dit noem ik voor Nasfauw niet in de bresse staan,
Al noemden men zig Soms den stillen in den Landen,
Toen 't nood was, kroop die trouw bloohartig agter aan,
Maar naauw gaf *Brandenburg* de Waapenen in handen,
Of elk wierd een Huszaar en schoof den Vorst op zij;
En 't krielt van Huichelaars in voor en weêrpartij.

De nieuwe Patriot kubit in *Servetus* fuik,
En vischt op zijn getij met Ed'len en Oned'len.
Calvinus Kroeskop draagt Geneve's oude Huik,
Elk loopt om eene plaats op Hollandsch Kusfen beed'len:
Terwijl Oranje noch het Hooge-Staatsbewind,
Voor 'r Vaderlandje lief, geen Eendrachts-Burger vind.

Sta af van dit misbruik, daar Eendracht heur Onthiet,
Aan Oostenrijk, in Nasfaus vuist verzeeg'len woude,
Daar Leydens Magistraat zich voegt bij dat gebied,
Past het den Burger ook 't verbeet'ren van het oude.
Komt Leydsche Broeders! laat den ouden wrevel daar,
Vernieuwd de nieuwe trouwe, van harten aan elkaar,

Doch denk niet, daar ik thans dus aandrang op den zoen:
Dat ik daarom 't gewigt der Rechtzaak niet zou weeten?
't Gevoel der Menschlijkheid, kan zich niet ligt ontdoen,
Om eenen Vijand, die zijn bloed zocht, te vergeeten:
Maar Jezus Zoenleer toetst hier aan het teêr gemoed,
Dat hij, aan wien God zelfs vergeeft, vergeeven moet;

Wat heb ik niet al smaat en bitterheid geleên,
Van mijn Tiranen? van de Kleenen, en de Grooten?
Waar immer mijnen voet de Straaten mogt betreên,
Wierd ik zelfs van mijn Bloed vervolgd, gesmakt, verstoeten!
Ja Pallas Priester, die m'als Schutsheer voor moest staan,
Liet mij der Woede een prooi, en zag 't oogluikend aan.

Geen Postbode, of hij had een Brandbrief in zijn maal;
 Geen Rechtdag, of ik wierd ter rolle ook aangefchreeven;
 Geen Spotprint, of ik stond aan Kaak of Galgepaal:
 Geen Logen-Laster, of zij wierd mij aangewreeven;
 En ô! onmenselijkheid! vrij van der Schouten straf,
 Schond men het koud gebeent' mijn 's Vaders in zijn graf.

Mijn bedspond nat bezweet, door Angst en Ziekte klem,
 Wierd met het gruis beftrooid van ingesmeeten glaazen,
 Mijn zugtend Huisgezin, 't gefchrei der Kinderstem,
 Wierd flaêg beantwoord met vervlocken, tieren, raazen;
 De Nachtwagt zelve was een spotter in den nood;
 En nogthans fterkte God, me in 't aanzien van den dood.

En ach! wat is 't nu nog? mijn traiters zijn gevlugt,
 Den eenen is bankroet, den ander is gebannen:
 De Rijkfte aedemen met angst een vreemde lugt,
 Zij spotten met mijn Recht, 't Transport is bij Goëmannen;
 De vierde, zegt, MEN ZEGT, is in *Amerika*,
 En Preekt REHABEAM te *Philadelphia*.

De Pleitbezorgers, die zich drongen in mijn taak,
 En na hunn' willekeur, een reeks getuigen riepen;
 Mischien meêr om een iets, dan om mijn zuivre zaak;
 Daar nog den Weerwolf brult; staan even of zij fliepen,
 Daar elk, God weet, waarom? mijn Rechtzaak heeft verlangd,
 Terwijl den Pleitzak aan verroeste fpijkers hangt.

Zie

Zie daar, en nog ben ik geduldig in mijn lot,
 Nog wil ik om de Rust op doornen paden treden,
 Verzoent den ouden met den nieuwen Patriot,
 Wat deerd me om 't Vaderland een zee van tegenheden,
 Het is van ouden tijd der trouwen vrienden loon,
 Vergeeten Burger, met ondankbaarheid en hoon.

Ik zag uw vijand om u welzijn onder 't oog,
 ô Leyden! om uw heil wilde ik het alies lijden,
 Ach! dat dan mijne trouwe uw nu daar toe bewoog,
 Om daar gij triumpheert, uw zelfs niet te bestrijden!
 Neen, wroed door weêrwraak niet in eigen ingewand,
 Maar blusch in dit Nicuwjaar den Ouden Tweedrachts brand.

Ach! dat in deeze tijd de liefde niet bezwijk'!
 Daar arme Weezen tot uw ted're ontferming nad'ren,
 Die treurend te *Amstelveen*, tot *Utrecht* of *Soestdijk*,
 Nog weenen bij het stof van hunn' verlaagen Vad'ren;
 Terwijl de Moeder van heur Man door list berooft,
 In 't schaamel Huisgezin de haïren rukt van 't hoofd.

Ontferm, ontferm u dog, verzacht de Burgertwist!
 Laat op 't onschuldig kind de wederwraak niet woeden!
 Ach, dat van Benjamin geen nazaat werd gemist,
 Ruk hen uit 's winters roede, en wilt uw bloed behoeden!
 Zoo werde in 't kinderhart den fellen haat verdooft,
 En aan mijn Leyden werd Gods vredezoen beloofst.

En Gij, GROOT ACHTBAARHEËN! op wien het alles rust,
Wat Privilegien, of Wetten ooit beslechten:

Die Eendragt handhaaft, en den brand der Tweedragt bluscht:
Gerouw aan Burgerzorg, in 't midden der GERECHTEN,
Wijl elk als VROEDSCHAP, met een vroede zorg vroed,
Rechtvaardigheid en Eer in zijnen boezem voed.

Dan is 't dat gij met recht de naam van VADER draagt,
Die zegenrijke naam, daar 't al in legt beslooten,
Het geen Gehoorzaamheid en Plichten onderschraagt,
In 't kinderlijk gemoed van uwe Stadsgenooten,
Ja waar een ouden Wrok, of een vernieuwde Plicht,
Naar uwe Vaderzorg zich voor, of tegen Richt;

GROOT-ACHTB'REN in uw vuist en Vaderlijke hand,
Beweegt den Evenaar, om 't Burgerrecht te weegen
Aan uwe heiligheid, is 't heil des Volks verpand,
Een Aasje van uw trouw, beflist het voor en teegen!
Mijn Vad'ren! Vad'ren! ach, ô Waagen Israël,
Bestuur voor God en 't Volk die teed're weegschaal wel.

Mijn

Mijn BURGEMEESTEREN! mijn Vaders van mijn Stad!
 Gij Ed'len, zijt voor God en Burgerij de schaakels,
 Uw heil is ook ons heil; en onze liefde u schat:
 En bij uw Richterstoel bouwd Isrel Tabernaekels,
 Als gij als Mozes met Aäron voor wilt gaan,
 Geen Pharo nad're dan ooit Nederlands Jordaan!

Geen Noorman, Frank, of Sas, moete aan den vrijen Rhijn
 Ooit zijnen ijsren voet, weêr bij den Landpaal zetten;
 Maar uw Oranje, zal steeds uw Civilis zijn!
 Sabinus list, stel nooit den Batavier de Wetten;
 Zoo lang ge als Oudsten, en Getrouwsten in den Raad,
 In 't Leydsche Batenburg, aan 't hoofd der Burgers staat.

Ach! dat uw Achtbaarheid de Bundels trouw bewaar'!
 Wat eerlijk Kind zou dan zijn Vaderen niet volgen?
 Ach! dat oud Romen 's Lot uw nimmer wedervaar',
 Daar het door Burgertwist ten afgrond wierd verzwolgen.
 Neen, *Cato's* koppigheid, nog *Cæsars* Monarchij,
 Maar Eendracht, 't Volk, de Wet, zij uwe heerschappij!

Wij staan, Groot- Achtb'ren nog, op dien gewijden grond,
 Waar Rome sidderde voor d'Overoude Katten;
 Hier sloot *Germanicus* en *Titus* het verbond,
 Om nimmer 't vrije volk als vijand aan te vatten:
 Het Sticht zoek vrij den blik in 't oud Batavoduur,
 Het Marmer Opschrift staat gemetzeld in uw Muur.

'k Heb Keizer JOSEPH, dat gedenkstuk aangetoont,
 Door PAPENBROEK ontruikt aan Brittenburger stranden:
 Ik sprak vrijmoedig, dat hier nog den Nazaat woond,
 Die geen Augustus ongetraft nog aan durft randen,
 De Vorst stond stil en las: hij zag 't gedenkstuk aan;
 Wat dien Monarch toen dagt, bevoegt nu niet te raên.

Met deeze ronde taal sprak ik voor Leydens zaak;
 Dus deed ik de Oudheid van LUGDUNUMS eer getuigen!
 Nog staert mijn Burgertrouw, Groot-Achth'ren op dienbaak;
 Nooit zal mijn vrijen nek, voor Landverraaders buigen;
 Zoo lang den Burger in u wettig Stadsbewind,
 Zijn Vader, Vriend, en Raad, en wakk'ren Staatsman vind.

Zoo weete elk Burger, wat een Burgemeester is;
 Zoo leere elk Poorter hier zijn Overheid waardeeren;
 Zoo zweer geen Rechterhand aan Stadsverbintenis,
 Die niet getrouw blijft aan het wettige Regeeren,
 Hij blijv' geen Burger, welk een denkbeeld hij ook drijv',
 Die niet wenscht dat Oranje, in uw gezag beklijv'.

Zoo treffe uw zuivre borst nooit weer de Tweedrachts pijl,
 Zoo blinke Leydens naam op Raadsheerlijke kleeden
 In louter zilver, naast den Achth'ren Bundelbijl!
 Bij deeze Heiligheên, zijn uwe veiligheeden;
 En bij die Veiligheid, sta ieder Burger pal
 Voor Godsdienst, Vrijheid, en Oranje in Leydens Wal.

Zoo,

Zoo, groene uw eiken Kroon, met eeuwige Lauwrier,
 Zoo, grijze uw Achtbaarheid met eeuwig zilv'ren haïren!
 Zoo, blinke uw Tabbaard naast d'Eerwaarde Stads - Banier!
 Zoo, moete uw Nakroost steeds der Burg'ren Recht bewaaren!
 Zoo lang, en langer als in 't Nederlandsche dal
 't Herstelde Neêrland aan dit Jaar gedenken zal!

VIJFDE RUSTING, VOL ORCHESTRE,

DE MARSCH DER HOLLANDSCHE GUARDE,
 T E V O E T.

D I C H T.

. D I C H T M A E T I G E
R E D E N V O E R I N G .

Z E S D E A F D E E L I N G .

Komt, Broeders, Zusters, komt! gaan wij na Vader toe,
Mijn Medeburgers, Bloedverwanten, Vrienden, Maagen!

't Is een Verzoenjaar, komt! help allen blij te moê,
Den last van 't Huisgezin als trouwe kinders draagen?

ORANJE is onze borg, de STAATEN van ons land,
God, Eendracht, Broederfchap, 't eischt all' uw rechterhand!

Dit is een deugdzzaam werk, dit is een daad van eer,
Waar aan vergelding, heil en welvaard, is verbonden,

Wanneer men van een daad van ontrouw wederkeer,
En houde zijn gemoed van wraakzugt ongeschonden!

Elk taste in zijn gemoed, vergeeve uit 's hartengrond!

Zoo hij dan Christen is, dan sluit hij Gods Verbond!

Zoo

Zoo bloeije 't Hooge School! zoo bloeije Wijsheids Jeugd!
Zoo krijg' het alles een nieuw aanzien, een nieuw leven!

Zoo word mijn *Leyden* een Palladium der Deugd,
Wiens eersten hoeksteen door ORANJE werd verheven!

Zoo wierook' Dankbaarheid op dit gewijd Altaar,
Minerva's Heerlijkheid in dit vernieuwde Jaar!

De wijsheid, die nu nog op *Leydens* Troone zit,
Verheffe haar vernuft niet boven haare trappen!

Zij legge Pegazus een breidel aan 't gebid,
Indien hij brieschend hōld; of met zijn trippelstappen,
Den Hoefslag, aan de Bron der Godsgeheimen slaat,
Of voor een Wijsgeers trotsch zijn lend'nen zaadlen laat.

Neen, neen, een *Socrates*, scherp vrij zijn diep vernuft!
Eufopus, leer' het volk door Zianebeeld en Vonden!

Dat nooit *Hippocrates* voor 't kwijnend ziekbedd' suft!
En *Justiniaan* bewaar de wetten ongeschonden!
Ja *Luther*, of *Calvyn* bescherm de naam van Christ,
Elk zij een Wijsheids Sterr', maar stook geen Burgertwist!

Dat *Heemsterhuis* herleeve in zijn RHUNKENIUS!
't Latijn van *Cicero*, zij 't Wetboek der Scholarchen!

Historiewijsheid schenke aan ons een *Tacitus*!
En *Liviusen*, met *Homeeren*, en *Plutarchen*!
Elk zij voortreff'lijk in 't verheeven *Elegant*,
Maar vorm van Holland nooit een miltziek Griekenland.

ô Man-

ô Mannen! op wier faam Europa starregluurt,
 Hoe? zal een jota, of een punct, in uwe Schriften,
 Waarop, een Schoolvos zijn gezicht heeft blind getuurt,
 Mijn Land opoffren aan Staatkundig muggeziften?
 Neen *Burmans* naspook tov're aan zijn versijnd Latijn,
 RondHollands, Gelders, Zeeuws en Fries moet dingtaal zijn.

Is 't nog niet lang genoeg het Doolhof rond gedwaalt,
 Om Ariadnes draad, in Minos hof te zoeken.
 Dat Minotauren vormt, daar 't ons aan Mannen faalt,
 Ervaren, in 't oud nut van Vaderlandsche boeken,
 Wijl men elkander in de Atheensche haïren zit,
 En maakt een grieksche Sant op Zandhorst, van *de Wit*.

Het lot der Grooten hong, bij ijder Volk en Staat
 Af van getrouwigheid, of ontrouw aan de Wetten,
 Het morrend Volk beflist somtijds het Landverraet;
 Men kan *Phociens* hoofd op *Barneveld* niet zetten,
 Wat baat dan Grieksche taal bij Hollandsch Raadsgechrift,
 Waar Wet en Vaderland de Deugd van de Ondeugd schift?

De Fiere Duitscher, gaat er anders thans meê door,
 Hij kent zijn Vaderland, zijn Taal, zijn Zeeden, Wetten;
 Zijn schrift en lettermerk, leid ons nog op het spoor,
 Om op het Loopend schrift van Bestevaer te letten.
 's Lands wijzen Raad erkend de kragt van dit beduid,
 En schonk, dus Leydens Jeugd den Vaderlandschen Kluit.
 Mogt

Mogt dus dat deftig oud, hernieuwen in dit Jaar,
Mogt zulk een vuurslag 't hart van Hollands Jeugd ontfonken!

Wat al Raadsheerlijkheid zag ik niet bij elkaër,
In Charterzaal, of in de Staatenkamer pronken.
Gewis, geen Vreemdeling, zou in de brieven zien,
En Squaier nog Gascon, ons Landsgeheim bespiên.

Neen, Leydenaaren! neen, doorluchte Schooljeugd! neen!
Uw past het waare spoor van waare Vrijheidszoonen,
Die, nimmer op den weg der *Catilinen* treên;
Maar, met uw *Mierisfen*, *Scriveeren*, en van *Loonen*,
Van Met'rens, *Alting*, *Bor*, en grooten *Huig de Groot*;
Uw leeren welk een wet den Batavier gebod.

Een *Tycho* tuurmikke op het tintlend Firmament!
Dat *Archimèdes*, 't Punct, en Lijn, en Driehoek, reek'ne!
Dat *Aristoteles*, Metaal en Dieren kent!
Dat *Plato*, 't Menschlijk Hart in zijn vermoogens teek'ne!
Staat vrij; maar elk, waardeer' zijn Overheid naast God!
Eer een *Diogenes* hen allen niet bespot!

Neen Leydsche Hoogeschool, uw Tempel hier gesticht,
Moet een Orakel zijn van Christelijke-Zeeden!

De zuivre Kerkleer moet de wet zijn van uw Plicht!
En geen Sophisterij, hoe fijn; werd hier geleeden.
Maar eerlijk in 's Lands wet, en heilig voor 't Altaar,
Zoo werde uw Eer hersteld in 't nieuw begonnen Jaar!

Zoo

Zoo ruile uw Schooljeugd, voor een ijdlèn waapen zwier,
Een Achtb'ren Toga, en een Gouden Eeren - Stempel!

Voor eenen Led'renriem, Minerva's Bandelier!
Voor 't Wachthuis eenen Stoel van Marmer, in heur Tempel.
Ja, zoo word d'Edle Jeugd, in dit vernieuwde Jaar!
Een Mozes bij de Wet, Aäron bij 't Altaar.

Zoo, treed geen Predikant den hoogen Kansel op,
Wiensziele op 't Raadhuis zweeft, of stooke Kerkkrakeelen!

Wie dus de driften volgt van zijn Geleerden Kop,
Zal nooit het teder Lam van Jezus Schaapjes freelen:
Zulk een, brengt Land en Kerk, en Christen in gevaar,
En stookt den Ouden wrok, in het vernieuwde Jaar.

Komt, leert van uwen Heer dat hij zachtmoedig is,
Want zijnen last is ligt, zijn juk is zacht te draagen;
En zoo het iemand past? het past hen voor gewis,
Die Godes tolken zijn na 't vrije welbehaagen!
't Zij ge in 't verborgen bid, of in het openbaar,
Bid dan dat het Geloof vernieuwd werd Jaar op Jaar!

Zoo vlied dien ouden twist van Voets- of Cocceaansch,
Zoo wijk die Seftehaat, van dat oneindig Aanen,
Er is maar eenen weg, die van het ondermaensch,
Naar 't Nieuw Jerusaleem, ons 't waare pad doet baanen,
Men gaa door *Heidelberg*, *Augsburg*, of *Rome*: maar,
Er is slegts eene Poort, voor 't Eeuwig Nieuwe Jaar.

Er

Er staan aan dit Klinket geen trotsche Phariseën,
 Nog valsche Wagters die de scutelen regeeren;
 Ô Neen! een ijder mag blijmoedig binnen treên,
 Die met een rein gemoed de Zaligheid begeeren;
 Geen Pijlaarbijter krijgt op zijn geknars gehoor,
 Maar Gabriël roept den Oprechten toe, Trêe door!

Zoo, zoek' elk Priester, dan het allernaafte pad
 Voor Christenrijzigers, dien hij den weg moet wijzen;
 Naar de enge Poorte van des Konings Hemelstad!
 Hij doe verkwikkelijk de aëmechte Christen rijzen!
 Zoo blijve in zegening, zijn naam, bij Jezus Schaar;
 Zoo lang, het oude werd vernieuwd van Jaar tot Jaar.

Zoo, zij elk Lidmaat van de Eerwaarde Kerkenraad,
 Een Wijzen in den Raad der Goddelijke dingen!
 Geen Kuiperijen, noch belang, noch eigenbaat,
 Heersche in het Kerkgezag van Christen Ouderlingen!
 Maar Godvrucht plaatze hen, na meenig tijd'lijk Jaar,
 Bij 't Vierentwintigtal, van 't Lam, bij d'Eng'len-schaar!

Aan u, Manhaften! Ed'le HOPLIËN van de Stad!
 Aan u, om wier belang ik bitter heb geleden!
 Aan u, Ô SCHUTTERIJ! voor wien in blad bij blad,
 Uw Weêrpartijders, door mijn ijver zijn bestreeden!
 Aan u, die 'k zie hersteld bij uwen Stads Standaar!
 Aan u wenscht ook mijn hart een vreedzaam Heilnieuwjaar!

'k Rep van den ouden tijd niet, doe gij log en laf,
 Bloohartig, aan den band der Listen u liet kluist'ren,
 Daar gij niet stond op 't Recht van Vorst Oranjes staf,
 Maar zijn en uw gezag, onschuldig liet verduist'ren:
 't Verwijten past nu niet, het blijve verr' van daar;
 Dog ziet gij d'oude fout? verhelp die in 't nieuw Jaar.

Zoo roer geen Oorlogstrom, zoo steeke geen Trompet,
 OmLeydensWapentuurs, WANNEER HET KWAAD ES NAEKENDE,
 Te roepen tot den Strijd, of Burger Krijgsmans Wet:
 Maar als Oranje op uwe Doele Spreuk ES WAAKENDE?
 Leerd dan, DAT HOUD, BEWELRD, BEHOED, BEWAERD, EN VELD,
 DE VREDE, EN VRIJHEID, 'T VOLK, DE STAD, 'T GEZAG, 'T GEWELD.

Zoo, moge uw Krijgsraad staan, voor 't Achtbare gezag!
 Zoo, moogt ge eendrachtelijk, 't Musket Manhaftig draagen!
 Zoo, blinke d'Eere en trouw bij Burgers dag aan dag!
 Zoo, moet geen Wrok of Nijd d'ontroerde zielen plaagen!
 Maar de verzoening breng de Broeders bij elkaar,
 Ô LEYDEN! LEYDEN ACH! WELK ZALIG NIEUWE JAAR.

Zoo, groeje en bloeje weêr Stads welvaard als voorheen!
 Zoo, knaage d'Armoê niet aan 't uitgeteert gebeente!
 Zoo, moog' weldaadigheid met liefde en ijver treên!
 Zoo, werd het diep verval hersteld bij de Gemeente!
 Zoo, ga de Naarftigheid met Voorspoed paar en paar,
 EN TREDE ELK WERKHUIS IN, IN DIT VERNIEUWDE JAAR!

Zoo,

Zoo, snorre 't Spinnewiel! zoo kleppe 't Weefgetouw!
 Zoo, moet den Vlaakstok op de witte Vachten vlaaken!
 Zoo, vull' het eerlijk loon, de hand van man en vrouw!
 't Zij men Kenet, Bobijnt, of dat men nopt aan 't Laaken!
 Zoo, staa Droogfscheerder blij met zegen aan zijn Schaar!
 JA AL WAT VOORSPOED GEEFT, HERLEVE IN DIT NIEUWJAAR!

Zoo, mogen Deken- Grijn- Feftijn- en Laaken-Hal,
 Weérgrim'en van 't gewoel en 't slaan der Leydsche Stempels!
 Zoo, rijzen uit de puin van 't Stedelijk verval,
 Weer nieuwe Muuren, nieuwe Huizen, nieuwe Tempels!
 ô Leyden! zoo zorg God voor Haardstede en Altaar!
 EN VOLK EN MAGISTRAAT VERHEERLIJKEN 'T NIEUWJAAR!

Ach dat elk stondje, ja elk uurtje, ijder dag,
 Een Jaar zij van geluk voor ijdere Zaak of Neering!
 Elk Jaar zij uw een Eeuw, die gij beleeven mag,
 Waar in ge uw kind'ren ziet met heil in uw hanteering!
 Zoo'ach! gij legt me aan 't hart, ô Leydsche Burgerschaar!
 ' HET GAA U EEUWIG WEL DIT EN NOG MEENIG JAAR!

Ik eisch geen lof, geen loon, voor mijne Burgerplicht;
 Ik ben het welgewoon ondankbaarheid te ontmoeten,
 De vleijers blinden als van ouds elks aangezicht!
 Doch uwe liefde alleen kan bitterheid verzoeten,
 ' Beloon het aan mijn Weeuw, en laat ik Weezen naar;
 Denk aan den Burger die uw zegent in dit Jaar.

Mijn Leyden, al mijn lust, mijn wieg, mijn bakermat,
 Eer moog mijn Rechterhand, mijn ziel zich zelfs vergeeten,
 Eer voel geen Mensch de zugt tot zijn geboorte Stad,
 Eer kenn' menschlievendheid, geen plichten van 't geweeten,
 Eer vliede alles, wat beschaafdheid heet, van de Aard,
 EER DAT UW PALLAS NIET IN WIJSHEID BLIJF' VERMAARD.

Dat eer de Noordzee in haar deining rugwaards keer!
 Eer moete en Ebbe en Vloed niet kent' ren aan heur Stranden,
 Dat *Maas* en *Zuiderzee*, veel eer in vuur verteer!
 En *Vecht* en *Eeme* wijk van zeven vrije Landen!
 Dat *Maaze* en *Nekker*, en den *Donauw* niet meer zijn!
 EER DAT MIJN LEYDEN NIET ZAL BLOEIEN AAN DEN RIJN!

Eer graaz' den Walvisch naast de Melkkoe in het Veld!
 Eer broode een Vinkje in Zee; de Vischen op den droogen?
 Eer werde een Biënkorf in d'Oceaan gesteld;
 Een Vlinder fladderwiek', bij Aad'laars in den hoogen!
 Eer zoog een wollig Ooi heur Lam in 't Zeecoraal!
 EER DAT MIJN LEYDEN NIET IN LUISTER ZEGEPRAÁL!

Eer draage een Perſikboom, een bitt'ren Coloquint!
 Eer groene een Distelſruik met malsche Klaverblaaden!
 Eer rieke 't Bakkruit, als een Rooze of Hijacinth!
 Eer zij een Koorenhalm met Maankopzaad beladen!
 Eer Karne Rhijnlands Maagd, uit Doornenſtrukken Room!
 EER IN HAAR HOOFDSTAD NIET HET HEIL DER LANDEBOUW KOOM!

Geen

Geen Veenzon gloore meêr aan Bato's vrijen haard!
Geen Moolenrad moog' aan den poel 't Moeras ontdraaijen!

Geen Boomooft werde meêr bij Agch'len vol vergaard!
Aardapp'len, 't Armen-Brood, moog nooit den honger paaijen,
EER DAT MIJN LEYDEN NIET DE VRUGTEN VAN HET LAND
MET DANKBAARHEID GENIET, VAN GODES RECHTERHAND!

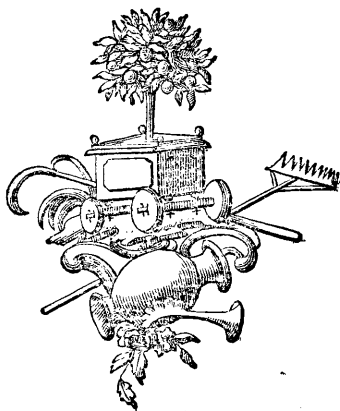
Nooit pier' de Vreede-Maagd heur vlechten met olijv'!
Nooit moog Hozanna's palm bij onze Priesters groenen!
Nooit kroone een Lauwerier der Helden stout bedrijf!
Nooit strekke een Eikenblad tot Burgerlijk verzoenen!
Ja nooit verheuge ons 't groen van Bloem- of Loverblaên,
OF HET ORANJE MOET OP LEYDENS BOEZEM STAAN!

Gelijk een malschen daauw 't verdorde kruit verkwikt;
Gelijk een Zomerzon verschijnt naar Wintervlaagen;
Gelijk een hart gejaagt, aemechtig, schier verstikt,
Drenkt aan een friskschen beek; gelijk in zoele daagen
Den Muskadeltros zweld, en Vijge en Wijnstok bloeid,
ZOO WERD MIJN LEYDEN MET GODS ZEGENING BESPROEID!

Zoo als een Nachtegaal zijn lieflijk Meijlied zingt,
Zoo als een Tortel bij zijn Gaike zit te koeren;
Zoo als een Leuwrikje met lof ten wolken dringd;
Zoo als een Meerelaar zijn gorgeltje kan roeren;
Ja zoo als 't Pluimgediert zijn vrijen Woudzang neurd,
ZOO WERD MET TROOSTGEZANG MIJN LEYDEN OPGEBEURD!

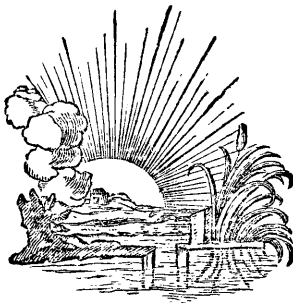
Vaar wel, mijn *Leyden* lief! niets rukt mij van u af,
Kon eerzucht voor uw zaak mijn ted're zanglust kitt'len;
Mijn eer moet de uwe zijn, tot in het duister graf;
Heb ik somtijds wat lof? voor u zijn de Eerentit'len!
God wouds, dit is mischien mijn laatste Snaarenspeel?
EN IS 'T MIJN ZWAENEN ZANG, HET GA U EEUWIG WEL,

EINDE VAN DE LAATSTE AFDEELLING.

Met VOLLE CHORUS, ORGEL en ORCHESTRE, is
door de Weezen en veele der Toehoorders gezongen,
het volgende Lied, op de wyze van het alzints ziel-
roerend Luthers Kerklied:

HOE SCHOON LICHT ONS DE MORGENSTER ENZ.

S L O T Z A N G.

Hoe blinkt d'Oranje Morgenster?
Oud Leydens Volk zag die van verr'
Door duistere wolkgordijnen;
Nu komt zij weêr uit zwaare mist,
En nevelen van Burgertwist,
Met held're straalen schijnen:
Haar gloed,
Verzoet,
Al het twisten
Bij den Christen,
En de Schaaren,
Van getrouwe Leydenaaren.

ô Eeuw'g Heer! ô Neêrlands God!
Emanuël! ô Zebaöth!

Wilt uwen zeegen geeven!
Daal neêr, daal neêr, ô Gods Geest, daal!
Ach, dat uw licht ons Volk bestraal!
Laat Leyden weêr herleven!

ô Heer!
Keer weêr,
Met genaden,
En weldaden,
In ons Leyden!
Geef na tegenspoed verblijden!

Vernieuwd met ons uw oud verbond,
Dat 'smenſchen hoogmoed rock'loos ſchond;
Wil ons genade ſchenken!
Verzoen, en Volk en Magiſtraat!
Hernieuw den bloei der Burgerſtaat;
Wil onzer dog gedonken!

Help weêr,
ô Heer!
Leydens Volken,
Uit uw wolken!
Wil betoonen,
Dat gij 't Eendracht Jaar wilt kroonen!

*Hierop zijn onder het geſpeel van WILHELMUS VAN NASSAUWE,
de Ed. Achtbare Magiſtraat, benevens de Heeren Regenten, en
den Redenaar afgetreden, en de Toehoorders in alle
genoegen en bedaartheid geſcheiden.*

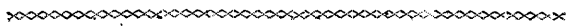

41.

N O D I G E
O P H E L D E R I N G E N ,

VAN EENIGE BEDOELINGEN, IN DEZE *DICHTMAETIGE*
REDEVŌERING, DIE TER ZAKEN DIENEN,
EN NIET ALGEMEEN BEKENT ZIJN.

Bladzijde 2. Couplet 1. Regel 3. DER WEEZEN VADER, IS
HUN GOD, dit doelt op de Textwoorden van den Wel-Eerwaarden
Heere C C. VAN TRICHT, bij de Inwijding zijner Catechisatie, uit
Psalms 68. vers 6. Hij is een Vader Weezen.

Bladz. 2. Coupl. 4. Reg. 3. GRIJZE KNECHT. Men hield
in die tijd, dat de Weezen uitgetrokken waaren, in het *Weeshuis* eene
vergadering van bejaarde Lieden, zelfs van hoogen ouderdom, meest
Remonstranten en *Mennonieten*, die aldaar op de Speelplaats leerden Exer-
ceeren. Men gaf deezen de naam van *Grijze-Knechten*.

Bladz. 3. Coupl. 2. Reg. 6. Een LUIPHOED, men had de *Wee-*
zen, die naar *Utrecht* uittoogen, de ronde Luiphoeden zoo dicht op de
oogen gezet, dat men ze naauwlijks erkennen konde, en gezorgt, dat
verfcheide naatste Bloedverwanten, niet onder hun bereik kwamen. —
Ik vergeet dit Schouwspel nooit!

Bladz. 4. Coupl. 4. Reg. 7. DELPHOS HUICHLARIJ, SIBILLE, enz. Men weet dat met de geboorte van Christus, de Orakelen van *Delphos*, en de *Propheciën der Sibillen*, hebben opgehouden.

Bladz. 9. Coupl. 1. Reg. 6. SCHROBBELBANK, dit is eene Schuine-bank, met een beugel, waar op men de kwade bangels legt, om met de Roede gekastijd te worden; en dewijl deeze Bank gelijkenis heeft met den Bank waarop de werklieden de Wolle Schrobbeelen, die men *Schrobbeelbank* noemt; zoo weeten de stoutte Weesjongens wel, wat een Schrobbeelbank is,

Het BLOK werd met een keten aan de voeten van ontuchtigen Meiden of Jongens gehegt, en zij werden gestraft om dit openbaar met schaamte te dragen.

Voor deezen was in *Leyden* een zoo-genaamt Kolhuis, of Blokhuis bekend, waarin ook de ondeugende straatjongens en ongehoorzaame kinderen, op wettig verzoek der Ouders of Voogden, op die wijze getugtig wierden.

Bladz. 9. Coupl. 2. GODSHUIS VAN GODS GEEST. Deeze benaming doeld op den naam van het *Leydsche Weeshuis* dat men HEILIGEN GEESTHUIS noemt; den oorsprong deezer Naam is niet verre te zoeken, nademaal men nog heden, en vooral in de Roomsche Nederlanden, zoodaanige gestichten, waarin ouderlooze Weezen, verlaatene Kinderen, Oudemannen of Vrouwen bezorgd worden, Heiligen Geest- of Godshuizen noemt, om aan te duiden, dat den Alvoorzienigen Schepgeest Gods, voor zijne Schepfelen zorgt, met eene Hemelsche Voorzienigheid; als alle menschelijke zorg en voorzorge niets meêr doen kan; dit Gevoelen, dat men, zonder zich aan verregaande Religiehaat schuldig te maaken, niet dan als een loflijk, liefdadig en godvruchtig aandenken van weldenkende Roomschgezinden voor en na de Reformatie, aanmerken kan, is loflijk, en het is hierom ook, dat hoe duister den eersten oorsprong of grondslag van het *Leydsch Heiligen Geesthuis* zij, dat ik in 't vermoeden ben, dat den ondersten Steen, met knielende kinderen eene Duive aanbiddende, staande voor de Poort van het *Weeshuis* der Stad, het gedenkstuk is der Eerste Stichting, om dat men, en vooral in *Utrecht*, *Dordrecht*, en in alle onze oudste Steden boven de Godshuizen, zulke knielende Beelden vind uit-
ge-

gehouden. Het is ook opmerkenswaardig, dat men genoegzaam in alle de familie-tafereelen van de Oude Hollandſche Roomſche-Edelen, dezelve alle knielende, voor en eene witte omſtraalde Duive vind afgebeeld, gelijk ik ook zelve, op de Oudſte Adelijke Huizen des Lands, als tot Schaegen, Leeuwenhorst, en bij de Edle Stamme der Waſſenaaren tot Warmond gezien heb. Welke laaſte Heeren zeer veelé betrekking ſchijnen gehad te hebben op dit *Weeshuis*, zelfs Ao. 1604. alzoó ik nog heden eene Kaarte van *Warmond*, waar op veele goederen van het *Weeshuis* 1602. getekent ſtaan, gezien heb, hoe het zij, ik voor mij vinde zonder mij aan beeldendienst ſchuldig te kennen, er geen meer vooringenoomenheid in als het beeld der Haagſche Oijevaar boven de Wet, en Koning *David* te *Haarlem* boven het Orgel enz., nog ook de Wapens van Kerkmeesteren enz. mits men niet op het beeld, maar op de herinnering denke. Ik geloov ondertuſſchen, dat bij de herbouwing van het *Weeshuis* Ao. 1604. toen men te veel ingenoomen was tegen beelden of beeldtenisfen, van eenig Perſoon der Drie-eenheid, voorzeker dezen Steen, die allen blijk van Oude Roomschegezinden tijden draagt, niet zoude hebben laaten uithouwen. Terwijl ook de Bouworden der Poort, het raster of ijzerwerk, of derzelver Tooge eene hooger ouderdom telent. Ondertuſſchen tekenen de ſtaande Beeldjes, door de jongens doorgaans KOOTJE en KAATJE genaamt, de Aloude Burgerdragt en Kledij, ook van ouder tijd, tot 1604. en wel overeenkomftig met meest alle Beeldjes, die ik te *Amſterdam* en elders op de oudſte *Weeshuizen*, en de Printen in ons *Weeshuis*, gezien heb: derhalven geloof ik voor mij, vast, dat men bij de vernieuwing Ao. 1604. wel deege-lijk heeft gezorgd, om uit hoofde van Privilegien, diestijds denklijk bekend, den ouden Steen, door de nieuwe Bouwlieden niet te verwerpen, maar dezelve wel zorglijk te bewaaren; hoe het zij, dien Steen en de *front d'Espice*, draagen het Beeld eener Eerwaardige Witte Duive; en de ouwerwetſche KOOTJE en KAATJE, zijn de aandagt eener Kunſtkenner overwaardig, daar *Mietje* en *Jantje* die op den Ouden Rhijn voor de vernieuwde Poort in Ao. 1776. ſtaan, niet waardig zijn dat een Hoosblokmaaker zijn oogen er na wend. Nu het is doch de nieuwe ſmaak van D. en D.

Bladz. 10. Coupl. 4. ORANJES ERFFPRINS Beſchermerheer der Ed'le Maatſchappij, men wete, dat met approbatie der Ed. Gr. Achtb. Magiſtraat,

de

de Wiskundige Heer PIETER VAN CAMPEN, benevens andere Heeren Kunst- en Wetenschapthoesterende Burgeren, uit vrije beweging, een Wiskundig, en in alle vrije Konsten leerzaam Oeffenschool hebben opgericht, en aan een ieder Jongeling, of wien hij zij, ja ook Weezen, gantsch belangeloos, hunne Lesfen hebben aangeboden, en dat den Doorluchtigen Heere ERFPRIJNCE daar over zijne Bescherming of Protectie heeft bevestigd. Van welke Oprichting, men reeds blijken heeft, dat Edele Jongelingen, wier behoeften dit niet vereischen; echter Edelmoedig, en gantsch groothartig, zich niet geschaamd hebben, om met een Eerlijk Burgerskind naar den Eerenprijs te dingen. — Dat heet ik Eendracht.

Bladz. 11. Coupl. 1. De Schoenlapper pafte de Schoe.

Bladz. 14. Coupl. 1. en vervolgens. Dit Couplet, dat bij deszelfs uitspraak natuurlijk, wel eenige meesmuilende Lachjes verwekt heeft, zal mogelijk, voor de van verhevenheid en hoogdravendheid droommende Knorrepotten of jonge Melkmuilen, een NB. voor hunne vitzucht kunnen zijn; dog zoo deeze *houte Klikken*, en Zuurmuilen van Stijfkoppige CRITICI, willen onderricht zijn, hoe men in Redenvoeringen, zelfs zedelijke Verzen, altoos zich richten moet na de vatbaarheid der Perfoonen voor, van, en tot wien men spreekt. Dat deeze Melkmuilen, PELS in zijn *Horatius Flaccus* leezen, eer zij, die nog geen Vlasbaard hebben, van Mannentaal spreken:

*Al wat geen nut geeft, kan den Ouden niet behaagen,
Al wat vermaak derft, kan den Jongen niet verdraagen,
Wie dan vermaaklijk slicht, en slichtende vermaakt,
Heeft net op 't middelpunt het waare wit geraakt.*

Men leeze ook mijn Kindervers op Mictje, in mijnen Bundel, 2de Deel, bij DE KRUYFF gedrukt, te vinden; ook mijn Jok en Ernst, en de door het Leydsche Konstgenootschap bekroonde Toonklanken, daar zal men zien, dat dergelijke natuurlijkheden, bij de gestrengste Kenners hun waardij gehad hebben. En wie; die de Godvruchtige JAN LUIKEN kent, dien grooten Meeſter in het bespiegelen van het menschlijk hart, door alle standen van Jeugd en Ouderdom, zal mij ontzeggen, om naar de echte en ronde Oud Hollandsche trant, eenige Lachlieve Invallen, die noch tegen zeden of reden strijden; en waar voor ik vatbaar ben; in te lasen.

Bladz.

Bladz. 15. Coupl. 1. PAASPRONK en WEESPOPJE. Men weete, dat alle de Weeskinderen der Stad Leyden, alle Jaar, op tweede Paasdag, in orde, meest met nieuwe Kleederen, verzeld van de uitgaade bejaarde Weezen; die dan in Burgerkledij zijn. door de Stad wandelen, en voor de Huizen der Heeren Regenten en Vrouwen Regentesfen opentlijk monstren, zelfs tot de zuigelingen, die dan door hunne Minnen gediagen worden, gaande als dan wel state-lijk vooraf een der zoetste Meisjes, die een Popje draagt in de kle-
dij der Weezen, dit Popje heeft een zilvre Beugeltasje, en een iege-
lijk die wil, steekt daar dan een fleekpenning voor Weespopjen in. —

Bladz. 13. Coupl. 3. LEYDSCH E PINXTERBLOEM. Het pleeg van onheuglijke tijden binnen Leyden op Pinxter, een gebruik te zijn dat de Weezen zoo Jongens als Meisjes, met Bloemen, vooral Pinxterbloemen verciert, aan de Huizen der Burgers, allerlei Leyden-
Ontzet en andere cerbaare, doch niet te min vrolijke Liederen zongen, de Jongens inzonderheid maakten van groen Waterlis, hoo-
ge toorens op hunne Hoeden, en bestaaken dezelve om den rand met
spellen; dit was zoo algemeen, dat verscheiden deftige Burgers deeze
Zangers en Zangeresfen, voor hunne Huizen lieten zingen; maar in-
zonderheid hebben mijne Voorvaderen dit bestendig aangehouden, in
aandenken aan zekeren *Willem Aalbrechts Berkhey*, Weesburger, of die in
dienst van 't Weeshuis was geweest, bijzonder die Ao. 1574. ingeheugen
bleev, om zijne trouwe in het Beleg der Stad Ao. 1574. zijnde dezel-
ve Man, die toen als Weesjongen, ten minsten in of aan het Wees-
huis woonende, de eerste tijding van het Ontzet bragt, en daar voor
met een zilv'ren Penning door de Magistraat beschonken is, die ik ook
bewaar; ook eene Spaansche Kaarte Ao. 1572. dus nog twee Jaar jonger
als het Beleg, die door hem tot *Leyderdorp*, in het vertrek van den
Overste *de Valdes* gevonden is, met andere zaaken, mogelijk ook met het be-
waste Latijnsche Versje, *valet Castelli parvi* enz., zijnde een anderen Kaart,
die mijn Oom *Cornelis Berkhey* gehad heeft, doch van jonger datum 1574.,
door deszelvs Weduwe, zoo ik meen, aan wijlen den Heer Burgemees-
ter *CAAUW*, wiens Voorzaaten meede Weezen waaren, geschonken.
Wijders wil ik nu bij deeze geleegenheid, de beruchte Historie van
het Botje dat men voorgaf in de Put op den Burgh gevangen te zijn,
de waare overlevering, den Burgereu mededeelen.

Hier

Hier van is de waare omftandigheid, dat door het overloopen van het Maaswaater, gelijk ook door de Haarlemmermeer, eenige Zeevis, voornaamlijk Bot, in den Rhijn door zwom tot binnen de Stad, gelijk dat nog heden ten dage, bij Stormweder, en het lang openftaan der Sluizen op Halfwegen, dikwerf gefchied, in zoo verre dat men zelfs in het Spaarne bij *Haarlem* Schelvis, en voor eenige Jaaren een Cabbeljauw gevangen heeft, waar van eene afbeelding in Plaat bekend is; en ik in eigen perfoon meêr dan eens, in den Nieuwen-Rhijn ook Zee-Garnaalen gevangen heb, dat des Zomers nog heden dikwerf voorvalt. Op deeze wijze dan, is ook in het Beleg van *Leyden*, door de nooddriftige Burgers in de Stadsgragten onder de visch, *Both* gevangen, en zoo heeft ook opgemelde *Willem Aelbrechts Berkhey*, in de Achtergracht van het *Weeshuis*, die tegen den Burg aanloopt, en eigenlijk de Burggracht heet; eenige Botjes gevangen, en is dezelve man, die dezelve gebakken, op een stukbrood, aan de Belogeraars toonde, zeggende, *dat er nog overvloed van visch in de Stad was.* Waar door dan het mirakel van de put vervalt.

Deeze *Willem Aelbrechts Berkhey*, heeft Ao. 1585. een graf gekogt in de St. Pieters Kerk, en is aldaar deftig begraven, zijnde geweest een Vleeshouwer. In aandenken aan dezen man, hebben zijne nazaten op Pinxterdag aan alle zingende Weezen wel tot honderd, en meer in getal, uitgedeeld een Stuiver en een glas Bier, en fomtijds Koekjes, 't welk ik nog onderhouden heb tot in mijn elfde Jaar. Dezelve bijzonderheden wierden ook verricht bij zekere *Caspar Steeneveld*, en ook bij zekere Juffr. Wed. *Eyenaar*, die met haar Man aan de Weezen jaarlijks een vrolijken dag op den 15. Februarij gelegateerd heeft; eindelijk sleet dit gebruik, en daar mede sleeten ook de aandenkingen aan de weldaaden van *WILLEM den Eersten*, en de trouw der Oude *Leydenaaren*: gelijk ook omtrent dien tijd het naspeelen van *Wilhelmus van Nassouwen*, en de Slag van *Pavven* of *Nieuwpoort*, op het Orgel in de *Hooglandfche Kerk*, op den derden Oôtober, verboden wierd. —

Ondertusfchen houde ik het voor mij als iets bijzonders, dat ik op het opgemelde *Eyenaars-Fest*, met Heeren Regenten, en braave Oranje-Vrienden, tevens de Verjaardag van Prins *GEORGE FREDERIK* gevierd heb; en de Weezen uit de borst *Wilhelmus* gezongen hebben, zoo dat het oude is voorbij gegaan, maar ziet het is alles nieuw geworden.

Bladz.

Bladz. 16. Coupl. 2. Reg. 5. VIERMAALEN ORANJES WEEZ: van WILLEM den Eersten, was MAURITS en FREDRIK-HENDRIK, van WILLEM den TWEEDEN, was den DERDEN, na 's Vaders dood gebooren een Weez; voorts WILLEM-CAREL-HENDRIK-FRISO. En vooral den Doorlugtigen en al te ondankbaar gefolterden Weez, WILLEM DEN VIJFDEN, wien God 'geve dat Hij zijn, nu alrede tot volwasfen ouderdom nad'rend Kroost, met een Vaderlijk genoegen in zijn Groot- en Overgrootvaderschap zie bloejen.

Bladz. 16. Coupl. 4. JUSTINUS VAN NASSAUW, Natuurlijke Zoon van WILLEM DEN EERSTEN, verwekt bij Vrouwe EVA ELIVER. Hij was in zijn leeven, eerst Colonel van een Regiment *Walen*, 17 Jaaren Admiraal van *Zeeland*; Generaal wegens de Staaten van *Holland en West-Friesland* in *Vrankrijk*, en Gouverneur van *Breda*. Dezen Ed'len Held heeft niet minder trouw en dapper voor 't Vaderland gestreden als alle andere *Nassauwsche Helden*: Hij is tot *Leyden* in het Choor der *Hooglandsche- of Pancras Kerk* staatelijk, zijn hooge rang waardig, begraven, bij zijn Gemalinne Mevrouw ANNA GEBOORE BARONNESSE van MERODE, uit dezelve Doorlugtige Linie als den tegenwoordigen Keizerlijke Gezant, GRAVE van MERODE. Zijnde deeze Doorlugtige Personaedjen, beiden in eene biddende gedaante levensgrootte zeer konstig in hard blaauw arduin uitgehouwen. Jammer is het, dat dit stuk niet overeinde staat, alzoo het, door het over treden, zeer gesleeten is. — In 't voorbij gaan moet ik aanteekenen dat den beroemden van MIERIS mistast, als hij zegt, dat het Graffchrift rondom geplaatst is, dit is abuis, het staat er onder aan, op dezelve Zerk; en boven hangt het *Nassauw-Oranje Wapen*, met de Wapenrok, en het Helmet, boven welk Wapen ik in mijn jonge tijd, de Admiraals en Generaals-Standaaren nog heb zien hangen, mijne waardige Ouders hebben mij bij overlevering gezegt, dat den Held een zeer gemeenzaam, nedrig en godvruchtig man was, bij zijn natuurlijke Broeders MAURITS en FREDERIK-HENDRIK zeer bemind. Hij stierf Ao. 1631. oud 72. Jaaren, en liet uit verscheide Dochters eene na, ongetrouwd gestorven; wier Wapen insgelijks nog in *Pancras Kerk* hangt, heeft gewoond en is gestorven op de *Hooigragt*, bij het *St. Anna Hofjen*, waarin heden woont de rustende Burgemeester van *Halteren*! — ? meerder bijzonderheden van dezen Held, laat ik berusten.

Bladz.:

Bladz. 17. Coupl. 2. Oud Geslagt DE BIJE, en VAN DER MEER, 'onder de alleroudfte Edelen der Stad Leyden, vind men van onheuglijke tijden de naamen VAN DER MEER, in zoo verre dat verscheidene Gestichten Adellijke Huizen in *Rhyndland*, er of de naam, of bijnaem, en wapenen van dragen, deeze Stam schijnt eene bijzondere betrekking tot Pancras Kerk gehad te hebben, alzo men er nog verscheiden Grafzerken van vind, bij MIERIS beschreeven, doch ik vinde niet vermeld, (denkelijk om dat het na zijne beschrijving is voorgevallen) dat Jonker FRANÇOIS VAN DER MEER, *Heer van Boxbergen en Hunnen, Veertig in rang der Stad Leyden, Ambassadeur van H. H. M. Heeren Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden aan het Hof van Spanje*, in zijne Ambassade overleeden zijnde, heeft gewild dat zijn hart uit zijn dood ligchaam zoude gebalsemt werden, om tot *Leyden* begraven te werden, waar van mij zeer wel geheugd het zelve te hebben zien bijzetten, en zijn Ridderlijk Wapen ophangen, aan de Noordzijde van het Choor, bij de eerste Pijlaar aan 't Choorhek.

Ondertuschen is deeze VAN DER MEER, alchoon uit dezelve oorsprong; van eene andere Linie.

De BIJEN alchoon eene Oude Vaderlandsche Familie, zijn zoo oud ten aanzien van *Leyden* niet, als zijnde meest door aanhuuwliken hier aan 't roer gekomen, en is deze naam alhier uitgestorven.

Bladz. 17. Coupl. 3. VAN DE WERF, er staat bij abuis *van der Werf*, 's Mans beroemde Tombe is genoeg bekend, al was het maar om de *driedubbele Zuil uit mijn Verheerlijkte Leyden!* —

Bladz. 17. Coupl. 4. Voor eenen BERDEN-SCHUUR, enz. op de plaats daar *Pancras- of Hooglandsche Kerk* gesticht is, stont voor dezen een Berden-Planken-Schuur, zijnde *Planken of Balken*, BERDEN, even zoo als men leest van de Berden des Tabernakels; voorts weet men genoeg den invloed die de *Keulsche, Deventersche, en Utrechtsche* Bischoppen, op deze Stichtingen hadden.

Bladz. 25. laatste Couplet, laatste Regel. Alle Doctoraale Kunstwoorden in deeze Afdeeling zijn voor die ze verstaan, maar

IN 't PESTHUIS GEMAALD, verstaat niemand, dan een opmerkende *Leydenaar*. Men weete, dat in het deftig Gebouw van het *Leydsche Pesthuis*, een konstig Tafreel in der Regenten Kamer is, waar in een *Wesjongen* geschilderd is, die de Regenten en Medicijnmeesters komt bedanken voor zijne redding en hulpe, dit zij genoeg. *Bladz.*

Bladz. 37. *Coupl.* 2. DEFTIGE WALONNEN, er is geen Stad in *Holland* waar in meerder gevluchte *Refugées* en *Walonnen*, ten tijde van *Lodewijk de XIV.* zich hebben neêrgezet dan in *Leyden*, Deeze hebben hier en in *Haarlem* den bloei der Zijde-Fabrieken overgebracht, en men kan schier geen Familie, zoo van Magistraat of Burger noemen, die niet met dezelve vermaagtschap is, zoo dat er nog veelën zelfs zuivere *Walonen*, op het kussen zitten, of die ook aanzienlijke en notable Burgers zijn; men zie hier over mijne Natuurlijke Historie van *Holland* na; Art. *Leyden*.

Bladz. 46. DE GRIEK, de ARMENIER, enz. ik kan niet nalaten hier kortlijk aan te merken, het geen ik voorlang in No. 1. van mijnen *Herdenker* heb aangeroerd, dat naamentlijk de *Grieksche*, *Armenische* en *Mostovietische* Christenen, voor een bestendig gebruik hebben, om op Kersmis, Nieuwjaar en Hemelvaartsdag, elkander te kussen, zoo dat zij in de Kerk, of zelfs op straat, hunnen vriend of vijand ontmoetende, de hand toereiken moeten, en als die toegereikt word, daarna kussen; het welk zelfs door perfoonen van hoogen rang niet geweigerd werd; deeze wijze word bij hen een *Kusch des Vredes* en der *Verzoening* genaamt; bij de Broederlijke of Zusterlijke omhelzing op Nieuwjaar, zeggen zij, *Christus Salvator*, op Hemelvaartsdag *Christus Resurrexit*, dat wil zoo veel zeggen, onze zaligheid is gebooren, en onze zaligheid is opgestaan. Ik zelve heb zeer gemeenzaame vriendschap gehad met *Moscovietische*, *Grieksche* en *Armenische* Christenen, die op deeze Universiteit Studeerden, en deeze Plechtigheden bijgewoond bij de *BATSKA* of *Grieksche Priesters* te *Amsterdam*, en den Ambassadeur in 's *Hage*, en zelfs deeze eerbiedige Plichtpleeging bij den Russischen Prins *Galiskin* gezien. — Hoe verre zijn onze Christenen van dien Verzoendag af? vergelijkt hier verders bij Bladz. 48. *Couplet* 1.

Bladz. 49. *Coupl.* 4. Wat zal een NIETIG MENSCH hem doen? toen ik de eere had om op *Utrechts* Verlosfings-Feest tegenswoordig te zijn, wierd uit Psalm 118. vers 6. gezongen, ik gevoelde zulk eene ontroering, en zoo ik mij zeer zeker voorstelde, zag ik ook den Erf-Stadhouder aangedaan, toen men het derde vers uit den Rijmpsalmen voorzong.

*De HEER is bij mij, 'k zal niet vreezen;
De HEER zal mij getrouw behoeden;
Daer God mijn Schild en hulp wil weezen,
Wat zal een nietig mensch mij doen?*

Bladz. 51. Coupl. 1. Reg. 1. KUBT IN SERVETUS FUIK. Niemand in de Kerkelijke Historien ervaaren of weet van SERVETUS en CALVYN te spreken, ik treede er ook niet verder in, dan voor zoo verre de stellingen van *Servetus*, in deeze dagen al vrij wát opgevischt, en de *Calvinisten* niet minder vinnig zijn. Maar KUBT, dit wed ik om de beste Woerdſche Poel-Paaling, of omgekeerden *Arminiaan* uit *Servetus* Fuik, dat de fijnſte Taalvitters niet Tuurmikken! ik ſtel er een *Calvijſche* Stekelbaars, of oude Huik, zo ze er nog zijn, tegen, als zij het raden; maar als ik het raadſel opgeef, wed ik ook, dat zij mij zullen gelijk geven — dat ik wel getuurmikt heb.

KUBBE, is de alleragterſte Celle van eene Fuik, zoo dat de vis die er in is, er niet uit kan! dan wanneer de Viſcher dezelve opend, als wanneer de *Kubbe* dikwerf zoo vol is, dat zij ſchier barst, zoo dat dikwerf door de volte opgepropt, den eenen vis met den ander in de *Kubbe* ſmoort; en als de *Kubbebaas* er wat lui op is, verrot; en dus een ſtinkende KUBBE word. KUBBE of KUBBING of KUBBEN, vind ik nog bij *Kiliaan* niet bekend, anders dan in den zin van *aanhangſel*, dit is ook zoo, de KUBBE is een aanhangſel aan eene FUIK, maar onze Hollandſche Boeren, maaken er een werkwoord van, en zeggen ik KUB, dat is, als zij de KUBBE uitſtorten, ik ga uit *Kubben*, dat is, ik ga uit FUIKEN zetten, of liever *Fuiken ophaalen*. — Wat hebje gekubt *Jan Buur*? een beſte zoo Paaling *Kees Buur*, maar er was een *Meerval* bij. *Meerval* is een ijsſelſjke verſlinder van vis, die veel vis in de Fuiken lokt en verſlind. Men heeft er den Prins tot *Sasſenheim* op den 4. Oſtober jongſteden een van ongemeene grooten laaten zien.

Men noemt ook wel KUBBE zekere drijvende Mande, waar in men vis bewaard, doch het egentlijk woord is dan KANIS.

Bladz. 51. en 52. waar in ik zaan, mij zelve betreffende, aanroer, deeze zijn in het Voorbericht gedeeltelijk aangeroord, en in zekere vermanende Brief aan een Vader en zijn Zoon bij *J. Perk te Leyden* te bekomen, nader vermeld.

Ondertusschen sta men mij toe in 't voorbijgaan, ten aanzien der Spotprinten, mijn onschuld te betoogen: dus stond ik in een Spot-Print op den Leeraar DE HAAS, in 't verschiet, bij de Galg, daar ik nooit, zelfs tot heden toe, met dien Predikant iets gesproo' en heb, dat zweem had na samenspanning; zelfs ben ik nimmer met zijn Wel-Eerwaarde in gezelschap geweest, dan voor een oogenblik'lijke ontmoeting, en echter moest ze er Etsbaas, er mij zijn 't Jonk in geeven.

Zoo ook ben ik agter de Begraafnis-Printen van den Hertog, en alle anderen geplaatst, ja zelfs begraven geworden, daar ik in de troebelen nooit, of ooit, een jota, voer of tegen dien Vorst geschreeven heb, alshoon daar toe met belofte van belooning aangezocht, zelfs tegen hem, door wijlen zeker H, die bij den Hertog doen en laten was.

Zoo heeft men mij; en dit heeft mij bitter gevallen; met naam en toenaam ook afgebeeld in eene Spot-Print, op den zoo getrouwen kundigen Staatsman, als Doorluchtigen Edelen den BARON VAN HEEREN TOT SUIDERAS, even als of ik pap wierd toegedeelt, en dus bedertlijk gescholden, als of ik van Zijn Hoog-Edelheid wierd gesalarieerd, daar, God weet het; Zijn Hoog-Edelheid weet het; dat ik bij weeten, nog Zijn Hoog-Edelheid in persoon niet kenne; nog van zijnen 't wegen, ooit of ooit iemand toegesproken heb; gelijk ik ook nooit ofte ooit, met eenig Edelman of hooge Persoon van het Hof, eenigé de minste aanzoek of opruijing, (zoo als de Partij het maar noemd) heb gehad: nemaar alles op en uit mijn eigen gevoel voor de Onschuld van ORANJE, en tot best van Leyden, heb opgesteld: Andere Spot-Printen en Grollen van *Leydjche Broekebeenen*, die ontelbaar zijn, sta ik over tot nader gelegenheid, als het Recht hier van bewijs vordert, terwijl ik behoudens dat Recht, afzie van personcele wederwraak, uit mij zelven: vooral van de zulke, de welke mij wegens deeze en andere Spot-Printen en zaaken, hunne misleiding betuigt hebben. —

De NACHTWAGT of Klapperman deeze schelde mij op, en zeide mij dat mijn huis, en dat van den Hooggeleerden Heer Prof. van de *Wynpersse* geteerd was; doch leerde mij de konst om het uit te doen, terwijl de Schurken ons uitlachten.

En wat de Advocaaten betreft, eerstdaags hoop ik in staat te zijn de wereld te overtuigen, dat ik ooc. onder de Politie van Rechtsgeleerde **MACHINATIE** een Martelaar ben.

Maar in 't voorbijgaan durf ik evenwel aan alle Rechtsgeleerden vraagen, van wat parthij hij zij, of het geene hardigheid is, geen uitflag te krijgen? om eene sustenue van zeker hooger Rechtsgebied als dat van den Hove en der Souverein, en dat in cas tot verieenen van nieuwe Producten tegens perfoonen die voortvlugtig en als infaam van 's Lands wegen, onder indaging staan?

Ja ik durf alle Rechtsgeleerden nog stoutelijk vragen? of 'er voorbeelden zijn, dat buiten weten van Meester en zijn Procureur, de met groote en ruineuse kosten ingewonnen declaratooren en verhooren van getuigen, die zelfs den gedaagden niets raaken? als bij voorbeeld de zaaken van de *Oranjegrugt*; om die in openbaare druk te mogen uitgegeeven worden, eer zij gedient hebben? — Dit echter is mij wêdervaaren, en nu slaapt men, of is koppig, of zelve moedeloos — en ik blijf de dupe: ja vraag ik nog eens? is het geene bittere hardigheid, te moeten zien, dat Lieden, die zig aan seditieuse beweging, Landberoering en Verraad, hebben schuldig gemaakt, niet alleen onder eene gulhartige Amnestie begreepen zijn, maar zelfs in eer en schaaloosheid hersteld worden? daar iemand die in Nood en Dood, met goed en bloed, gehouw en getrouw gebleeven is; nog herstel van Eer nog schaavergoeding, in Recht of beroep bekomp, maar waar men kan nog in tegendeel hem tracht te jaagen? doch gedult, om mijn *Vaderland*, *Leyden* en *Oranje*, zal ik het opkroppen. — Vergeef mij Leezer deeze Uitweiding? ik bedien mij van deeze gelegenheid, om dat men anders mijne verantwoordingen *supprimeert*, een weinig klagens verligt het hart van een onschuldig gemoed.

Bladz. 53. Coupl. 3. BENJAMIN, men leeze op deze periode het laatste Nummer der *Leydsche Stedemaagd*.

Bladz. 55. Coupl. 2. SABINUS list, *Sabinus* was Koning der *Gaulen*, nu de *Franschen*, *CLAUDIUS CIVILIS*, was Veldoverste der *Batavieren*, en maakte het Vaderland vrij, ten koste van het gevangen neemen zijner Echtgenoot, en Zoon, hij was in die tijd door de *Gaulen* verraden, — indien mijn Tjeurspel *Claudius Civilis* voorheen opgesteld met zekere betrekking op de *Oranje Vorsten*, (die ons van de

de Slavernij verlost hebben,) nog eenige aandachtswaardig zij; zoude het op onze dagen al vrij toepasselijk zijn.

Ibid. *Romen's Lot*, lees *Rome Slot*.

Bladz. 55. *Coupl.* 4. GERMANICUS en TITUS, Roomſche Keizeren, met wien, inzonderheid de laafte, *Claudius Civilis*, vrede maakte, *Germanicus* heeft wel het Land beftreeden, maar nooit verwonnen: de voortreffelijke *Germanicus* van de achtingwaardige Juffrouw van *Merken*: ſchilderd dit, buiten eenige onzes er agtens; al te veel afwijking der Hiftorie; allervoortreffelijkst.

Bladz. 56. *Coupl.* 1. GEDENKSTUK, in het *Muzæum* van den Edelmoedigen PAPENBROEK, aan deeze Univerſiteit gelegateert; doch, ſchande! door de zorgloosheid der *Antiquarii* der Hooge-Schoolle, deerlijk vervallen: (*Zag Oudaan, Grevius en Gronovius eens-op!*) — men vind daar dien beroemden Vrijheids-Steen met nog verſcheiden anderen, gevonden in de Puin van de Aloude *Arx Britannia*, of het *Huis te Britten* bij *Katwijk*. met de Inſcriptie:

GENS BATAVORUM FRATRES & AMICI IMP. ROM.

dat is,

Het Volk der Batavieren, Broeders en Vrienden van het Romeinſch Keizerrijk.

Dezen Steen heb ik den Keizer JOSEPHUS Ao. 1781. eerbiedig en vrijmoedig aangewezen, met deezen wensch: Dat ik hoopte dat de tegenwoordige Roomſch-Keizer, inſgelijks deeze vrije Volkeren mogt erkennen als zijne Broeders en Vrienden . . . ? zoo als hier, en wijders in de Couranten van dat Jaar, vermeld is.

Bladz. 64. *Coupl.* 2. De Kapitaale woorden zijn de Spreuken voor de *Witte Poort*, en de *Burger-Doelen*.

16 Bladz. §4. Op deeze *Bladzijde* zullen zekerlijk aanmerkingen vallen, dan die geenens, die meer van mijne werken geleezen hebben, zullen overtuigt zijn, dat dit geen nieuwe ſentimenten van mij zijn, nemaar die zelve, die ik altoos opentlijk beleeden heb, en dus, hoe zeer de Partij het zich mooge aantrekken; ik, en veel kundiger dan ik, en ja nu zelfs misleide Mannen; zien duidelijk, dat uit die Griekſche en Latijnsche geleerdheid, hoe nuttig en onontbeerlijk op zich zelve; en hoe cierlijk voor Dichters: de overbrenging der Faſtien, die *Rome* en *Grieken* tot hunnen ondergang gebragt hebben; ook als waren het goddelijke voorbeelden, ons Land hebben helpen beroeren. — Men

maakte dus van *Barneveld*, en de *Witten*, *Phocions*, *Palamedes*, en *Zanthorster Santen*, schoon aller lotgevallen, van welke zijde men die wil beschouwen, niets anders zijn, dan Staatswisfelingen, die aan alle Regeeringsformen eigen zijn; en zoo al, gesteld eens, *Barneveld* en de *Witten* zijn ongelukkig aan hun eind gekomen, 't is zoo — maar wat moet men van den Moord van *WILLEM den Eersten*, na meermaalen mislukt te zijn, zeggen? wat van de Moord van *Perijs*? wat van de dood van *Maria Stuart*? *Karel de Tweede*? wat van dien van *Conradijn*, Koning van *Napels*? en eindelijk van den *Uriasbrief* aan Prins *MAURITS* en *FREDRIK - HENDRIK* tot *Nieuwpoort* gezonden? — Helpt het de welvaart van een Volk? helpt het het Vaderland, om gevallen op te krabben, die schier vergeeten zijnde, het Land, Volk en Vorst beroeren, daar men vergeeven en vergeeten wil? (is dat geval van *Barneveld* en de *Wit*, niet tot walgens toe misbruikt, om het Land in rep en roer te brengen? daar *Oranje* en den getrouwen Souverein, ja de Eeuwen het doen vergeeten? moet die *Burmannaansche Schoole*, die zoo lange gespookt heeft, nu nog spooken om de kinderen der Edelen in die partijdige sijnheden te onderwijzen? in het verraad van *Brutus*? daar God, de tijd, en Gerechtigheid alle hunne listten te leur steld, daar al hunne versijnde uitvlugten, Grieksche en Romeinsche voorbeelden, niet opweegen kunnen, nooit hebben kunnen, nooit zullen kunnen opweegen; tegens het getuigen van den wel wettigen Gezant van Koning *Hendrik de IVde.* bij de Staaten dezer Landen. *JEANNIN*, die met duidelijke woorden in 't openbaar, en met kennis van het Fransche Ministerie uitgegeeven Handelingen, zegt, dat *Hij BARNEVELD*, en zijn Zoon wel konde winnen; maar dat *Prins MAURITS* onverzettelijk bleef. Dit zij genoeg, ik heb het alrede in mijne *Stedemaagd*, No. 8. 9. en 13. breeder betoogd.

Is het dan niet beklaglijk dat, men onze Edele, onze deftige aanzienlijke Jongelingen van jongs aan verpest door allerlei Schoolvosferij? en ja, de Leydsche Universteit te kort doet, om de Jongelingen voor een week twee à drie te zenden, zonder *curfus* op de Universteit, en tegens 's Lands privilegien laten promoveeren, als zij alrede doorpekelt zijn met wrok en haat? is het niet loffelijker en voor het lieve Vaderland, voor het Recht en gerechtigheid nuttiger, dat onze jongelingen, de eerwaardige, Zegels, Brieven, en bescheiden des Va-
der-

derlands leeren kennen, leeren leezen, en dezelve rukken uit de klauwen der oudheid, of dien eener vreemde Politie? wil men Grieksche en Romeinsche voorbeelden, men zoek ze na! maar onpartijdig! dan zal men bevinden; dat toen deeze Monarchijen, de kennis van haare eigene Landen en Rechten, voor schoolfijngheden verruilden, dat zij ook nabij hun val naderden.

Dit in aanmerking nemende, hoop ik, dat welmeenende Vaderlanders deze Bladz. ten goeden oogmerken zullen inzien, en geenzints als of ik hier in, of partijfchap, of vlijerij wil koesteren! neen maar dewijl de Souvereinen en Curateuren der Univerfiteit het van het allerhoogfte nut geacht hebben, om 's Lands eigen oude Wetten te kennen, in de beroeping van den Hooglraar KLUIT: dat men dan ook dit belangrijk ftuk ter harte neeme. — Zoo zoude ik aan mijn *Leydens Hoogfchool* te kort doen, zoo ik dit onaangeroerd liet.

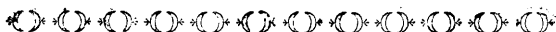
Bladz. 66. Coupl. 2. Reg. 5. Staat Maaze en Nekker, lees Main en Nekker.

Zie daar Lezer het geene ik oordeele, dat zonder opheldering, niet wel in een Vers als dit, konde geplaatst werden. Wijders gelieve men in acht te neemen, dat ik, zoo om de koude als andere redenen veele Coupletten niet opentlijk hebbe uitgesproken, die hier nu in gedrukt zijn. Is er nu wat te zagt of wat te hard in

Men denk elk vischt op zijn getij!

En dus fprak ik ook, VRANK EN VRIJ.

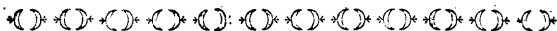

NOORTWYK begreep wel , waar de Godin heen wilde ; en op het glimplagchen van Pallas merkte hij wel haast , dat het haar verdroot zoo veele Uittreksels en Copijen in gouden Banden luisterrijk aldaar geplaatst te zien , [terwijl de oude en echte Schriften van anderen , en ook zijne eigene Handschriften , en die zijner Tijdgenooten in bestovene hoeken , ongelezen bleven leggen. —

J. LE FRANCO VAN BERKHEY.

Zinnebeeldige Verklaaring der *Leydsche* Stedevaart, Ao. 1776.

NB. Den Boekbinder zij bericht om het kwartje met de namen der Heeren *Regenten* agter den Tijtel te plaatzen.

